

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

APLICAȚII, RECAPITULĂRI ȘI TESTE DE EVALUARE

Caiet de lucru
Clasa a V-a

(Auxiliarul se poate utiliza ca suport de lucru împreună cu toate manualele școlare aprobate de Ministerul Educației.)

Editura Ars Libri
Costești-2024

Descrierea CIP este disponibilă la Biblioteca Națională a României.

Referenți științifici:

Conf. univ. dr. **Loredana-Sofia Tudor**, Universitatea Națională de Știință și Tehnologie
Politehnica București, Centrul Universitar Pitești

Conf. univ. dr. **Maria Magdalena Stan**, Universitatea Națională de Știință și Tehnologie
Politehnica București, Centrul Universitar Pitești

Reproducerea integrală sau parțială a textului din această lucrare
se face numai cu acordul scris al editurii.

Copyright © Editura Ars Libri, 2024

Editor: **Adina Grigore**

Redactor-șef: **Cristina Ipate-Toma**

Designer grafic: **Mariana Muscalu**

Coperta: **Mariana Muscalu**

Corectură: **autorii**

DTP: **Mihai Ștefanescu**

Comenzi:

Editura Ars Libri, Costești, Județul Argeș

Tel.: 0374 959 914

Call center: 031 82 82 293

E-mail: comenziarslibri@gmail.com

www.edituraarslibri.ro

Tiparul executat la Tipografia Ars Libri Prof Costești, județul Argeș

CUPRINS

Unitatea 1 - Din nou la școală

● Recapitulare inițială	5
● Test de evaluare inițială	21

Unitatea 2 - Universul familiei

● Alfabetul limbii române	23
● Dicționarul. Articolul de dicționar	24
● Tipare textuale de structurare a ideilor: narativ, descriptiv, explicativ	27
● Roluri în comunicare: vorbitor, ascultător	33
● Tipuri de sunete: vocală, consoană, semivocală	35
● Cuvinte-cheie, idee principală, idee secundară, temă	38
● Etapele scrierii: generarea ideilor, planificare, scriere-descoperirea unor subiecte din universul familiar	42
● Corespondența sunet-literă. Silaba. Accentul (aplicativ)	44
● Planul simplu de idei	47
● Regulile de acces la cuvânt (întreruperi, suprapuneri, luarea/predarea cuvântului, așteptarea rândului la cuvânt)	49
● Cuvântul și contextul; forma și sensul cuvintelor	53
● Planul dezvoltat de idei	55
● Categoriile semantice: sinonime, antonime. Câmpul lexical	60
● Etapele scrierii: generarea ideilor, planificare, scriere-restrângerea unor teme la aspecte particulare	66
● Enunțul. Punctuația enunțului. Enunțuri asertive, interogative, exclamative, imperative	70
● Recapitulare	72
● Evaluare	75

Unitatea 3 - Lume de poveste

● Textul literar narativ: acțiune, personaj, timp, spațiu	76
● Propoziția simplă. Propoziția dezvoltată. Propoziția afirmativă. Propoziția negativă	85
● Unitățile comunicării: actele de limbaj (a afirma, a întreba, a recomanda, a solicita, a promite, a felicita, a declara etc.)	88
● Predicatul verbal	91
● Unitățile comunicării: perechile de adiacență (întrebare-răspuns, invitație-acceptarea/refuzarea invitației, reproș-acceptarea/refuzul reproșului, a face un compliment-a răspunde la un compliment)	93
● Etapele scrierii, generarea ideilor, planificare, scriere: încadrarea în subiect	98
● Subiectul exprimat (simplu și multiplu). Locul subiectului în propoziție	101
● Acordul predicatului cu subiectul	106
● Atributul	107
● Recapitulare	110
● Evaluare	115

Unitatea 4 - Bucuriile copilăriei

● Verbul (flexiunea verbului în raport cu numărul, persoana)	121
● Elemente paraverbale (intensitate vocală, intonație, tempoul vorbirii) și nonverbale (mimică, poziții corporale, contact vizual) ca mărci ale personalității individului	123
● Identitate personală - identitate națională - diversitate culturală și lingvistică	124
● Verbul - moduri verbale: indicativul și imperativul. Timpurile simple ale modului indicativ	125
● Prezentarea textului: scrisul de mână, așezarea în pagină; inserarea unor desene, grafice, fotografii, scheme	130
● Textul narativ nonliterar: acțiune, participanți, timp, spațiu	131
● Timpurile compuse ale modului indicativ. Structura timpurilor compuse: verbe auxiliare (a fi, a avea, a vrea) și forme verbale nepersonale: infinitiv, participiu	135

● Recapitulare.....	142
● Evaluare.....	144

Unitatea 5 - Eroii de legendă

● Narativul în texte multimodale (text și imagine–bandă desenată)	145
● Planul simplu de idei	147
● Substantivul. Tipuri de substantive: comun, propriu	149
● Genul și numărul substantivului	151
● Categoria determinării: articolul (hotărât, nehotărât)	153
● Strategii de concepere și de comprehensiune a textului oral: cuvinte-cheie, idei principale, temă, informații generale și de detaliu	156
● Planul dezvoltat de idei	157
● Strategii de ascultare activă: ascultarea atentă a interlocutorului fără a-l întrerupe, reținerea corectă a informațiilor, întrebări de clarificare, reformularea unui pasaj, confirmarea prin mijloace nonverbale sau paraverbale a atenției acordate interlocutorului	159
● Comunicarea dialogată	161
● Posibilități combinatorii ale substantivului (substantiv și atribut). Prepoziția	164
● Modele comportamentale în legende greco-romane	167
● Recapitulare	171
● Evaluare	175

Unitatea 6 - Tărâmul cărții

● Textul nonliterar descriptiv	176
● Carte românească de învățătură: de la prima carte tipărită la cartea digitală	179
● Pronumele. Tipuri de pronume: pronumele personal, de politețe (flexiunea pronumelui personal în raport cu persoana, numărul, genul)	180
● Părțile textului: introducere, cuprins, încheiere; paragrafe	184
● Povestirea unei întâmplări reale/imaginare	184
● Textul explicativ (aplicativ)	185
● Istoria cuvintelor - variații ale formei și ale sensului în timp	186
● Adjectivul	187
● Strategii de comprehensiune: inferențe simple (relații cauză-efect, problemă-soluție)	190
● Articolul demonstrativ sau adjectival	190
● Gradele de comparație ale adjectivului	191
● Acordul adjectivului cu substantivul	193
● Recapitulare	195
● Evaluare	197

Unitatea 7 - Jocuri de copil

● Strategii de interpretare – interpretarea limbajului figurat (personificarea, comparația)	200
● Strategii de comprehensiune: predicții, împărtășirea impresiilor de lectură	204
● Atitudini comunicative: atenție și empatie	206
● Stil: corectitudine gramaticală, respectarea normelor ortografice și de punctuație	207
● Strategii de interpretare: răspuns afectiv, discutarea mesajului/mesajelor textului	208
● Exprimarea adecvată a emoțiilor	211
● Numeralul. Tipuri de numeral (cardinal, ordinal)	211
● Interese și atitudini față de lectură	213
● Limba standard. Normă și abatere	213
● Recapitulare	214
● Evaluare	216

RECAPITULARE INIȚIALĂ

Puiul

după Ioan Alexandru Brătescu-Voinești

Într-o primăvară, o prepeliță aproape moartă de oboseală – că venea de departe, tocmai din Africa, s-a lăsat din zbor într-un lan verde de grâu, la marginea unui lăstar. După ce s-a odihnit vreo câteva zile, a început să adune bețișoare, foi uscate, paie și fire de fân și și-a făcut un cuib pe un mușuroi de pământ, mai sus, ca să nu i-l înece ploile; pe urmă, șapte zile de-a rândul a ouat câte un ou, în tot șapte ouă mici ca niște cofeturi și a început să le clocească.

După trei săptămâni i-au ieșit niște pui drăguți, nu goi ca puii de vrăbie, îmbrăcați cu puf galben ca puii de găină, dar mici, parcă erau șapte gogoși de mătase și au început să umble prin grâu după mâncare. Prepelița prindea câte o furnică ori câte o lăcustă, le-o firimițea în bucățele mici, și ei, pic! pic! pic! cu cioculețele lor, o mâncau numaidecât. Și erau frumoși, cuminiți și ascultători; se plimbau primprejurul mamei lor și când îi striga: Pitpalac! repede veneau lângă ea.

Odată, prin iunie, când au venit țăranii să secere grâul, cel mai mare dintre pui n-a alergat repede la chemarea mamei sale, și cum nu știa să zboare, haț! L-a prins un flăcău sub căciulă. Ce frică a pățit când s-a simțit strâns în palma flăcăului, numai el a știut; îi bătea inima ca ceasornicul meu din buzunar; dar a avut noroc de un țăran bătrân, care s-a rugat pentru el:

– Lasă-l jos, Marine, că e păcat de el, moare. Nu-l vezi că de-abia e cât luleaua?

Când s-a văzut scăpat, fuga speriat la prepeliță să-i spună pățania.

Ea l-a luat, l-a mângâiat și i-a spus:

– Vezi, dacă nu mă asculți? Când te-oi face mare, o să faci cum oi vrea tu, dar acum, că ești mic, să nu ieși niciodată din vorba mea, că poți să pățești și mai rău.

Și așa trăiau acolo liniștiți și fericiți. După seceratul grâului și din ridicarea snopilor, se ridicaseră pe miriște o groază de boabe, cu care se hrăneau, și, măcar că nu era vreo apă prin apropiere, nu sufereau de sete, că beau dimineța picături de rouă de pe firele de iarbă. Ziua, stăteau la umbră în lăstare; după-amiază – când se potolea vipia – ieșeau cu toții pe miriște; iar în nopțile răcoroase, se adunau grămadă, ca sub un cort, sub aripile ocrotitoare ale prepeliței.

Încet-încet puful de pe ei s-a schimbat în fulgi și în pene, iar cu ajutorul mamei lor au început să zboare. Și mama lor le spunea că-i învață să zboare pentru o călătorie lungă, pe care trebuia s-o facă în curând, când o trece vara. „Și o să zburăm pe sus de tot, zile și nopți, și o să vedem dedesubtul nostru orașe mari, râuri și marea.”

Dicționar

cofet, -uri s. n.: diverse sortimente de bomboane, de zaharicale etc.;

miriște, -i, s. f.: teren agricol pe care au rămas, după recoltare, părțile inferioare ale tulpinilor de cereale sau de la alte plante cultivate;

mușuroi, -oaie, s. n.: ridicătură mică de pământ..

1 Precizează locul acțiunii și personajele textului.

2 Specifică timpul în care se petrece acțiunea.

3 Completează enunțurile de mai jos cu informațiile potrivite.

- Prepelița și-a construit un cuib din _____.
- Ea l-a înălțat pe un mușuroi de pământ ca să _____.
- Prepelița a ouat în total _____ ouă pe care a început _____.
- După _____ săptămâni, au ieșit șapte pui drăguți ca niște _____.
- Mama le aducea de mâncare câte o _____ ori _____.
- La vremea seceratului, prin _____ puiul cel mare a fost prins de _____.
- Când a scăpat, prepelița l-a mângâiat și i-a spus să _____.
- Mama îi învăța pe puișori să zboare pentru _____.

4 **Rețeaua personajelor**

Completează tabelul cu însușiri potrivite fiecărui personaj.

prepelița	
puișorii	
puiul cel mare	
flăcăul	

5 a) Reconstituie firul evenimentelor, numerotând ideile principale de mai jos.

- ☐ Puiul cel mare este prins de către un flăcău.
- ☐ Prepelița îi îngrijește pe puișori.
- ☐ Prepelița clocește șapte ouă în cuibul din lanul de grâu.
- ☐ Mama își pregătește puii pentru o călătorie.
- ☐ După clocire, din ouă au ieșit șapte pui.

b) Rescrie ideile de la punctul a), în ordinea desfășurării întâmplărilor, adăugând fiecărei idei principale două idei secundare, astfel încât să realizezi planul dezvoltat de idei.

- c) Delimitează textul în fragmente cu ajutorul planului de idei.
- d) Povestește în scris întâmplările relatate, potrivit planului dezvoltat de idei.

6 În fragmentul de text **Puiul** după I. Al. Brătescu-Voinești, puiul cel mare experimentează mai multe stări. Numește una dintre aceste stări și menționează ce anume o provoacă.

7 Formulează într-un singur enunț mesajul fragmentului de text.

8 Enumeră trei motive pentru care crezi că puiul cel mare a fost prins de către flăcău.

9 Identifică în text cuvinte sau grupuri de cuvinte prin care să evidențiezi:

- priceperea prepeliței în construirea cuibului _____
- grija mamei pentru hrănirea puilor _____
- atenția ei la supravegherea puilor _____
- sfaturile înțelepte ale mamei _____
- protejarea puilor de răcoarea nopților _____
- dorința mamei de a-i învăța să zboare pentru călătorie _____

10 Alcătuieste enunțuri în care cuvintele *pui* și *bob* să aibă alte sensuri decât cele din text.

11 Cadrane

I. Scrie cuvinte cu sens asemănător pentru:

flăcău – _____
mâncare – _____
pățania – _____
ocrotitor – _____
a striga – _____
odată – _____
a mângâia – _____
a se potoli – _____

II. Scrie cuvinte cu sens opus pentru:

s-a odihnit – _____
cuminți – _____
ascultători – _____
dedesubtul – _____
dimineață – _____
căldură – _____
au rămas – _____
prindea – _____

III. Scrie enunțuri cu două sensuri diferite ale cuvântului *lumină*.

IV. Explică următorul enunț: „... *dar acum să nu ieși niciodată din vorba mea.*”

12 Dacă ai fi fost în locul flăcăului, i-ai fi dat drumul puișorului?

- *Da, pentru că* _____.
- *Nu, pentru că* _____.

13 Precizează rolul semnelor de punctuație din enunțurile:

- Ea l-a luat, l-a mângâiat și i-a spus:
- – Vezi, dacă nu mă asculți?

14 Subliniază cinci substantive și cinci verbe din primul fragment al textului.

15 Selectează din al treilea fragment două adjective și analizează-le ca părți de vorbire, după model:

drăguți: *adjectiv, genul masculin, numărul plural (se acordă în gen și număr cu substantivul pui).*

16 Încercuiește pronumele identificate în text și precizează-le felul, persoana, numărul și genul.

17 Alcătuieste enunțuri în care predicatele să fie exprimate prin verbele: *vor zbura, a fugit, striga, a ouat*.

18 Formulează câte o propoziție în care subiectul să fie exprimat prin:

- *pronume personal*;

- *pronume personal de politețe*;

- *substantiv comun*;

- *substantiv propriu*.

19 Alcătuieste câte un enunț în care cuvântul *fire* să aibă sensuri diferite.

20 Extrage din text câte un exemplu de propoziție:

- *interogativă*;

- *exclamativă*;

- *afirmativă*;

- *negativă*.

21 Pornind de la conținutul fragmentului de text *Puiul*, scrie câte o întrebare care să înceapă cu următoarele grupuri de cuvinte:

- *De ce crezi că* _____?

- *Din ce cauză* _____?

22 Folosește în enunțuri expresiile care conțin cuvântul **bate**.

• a bate apa în piuă – a pierde vremea

• a bate toba – a divulga un secret

• a se bate cap în cap – a se contrazice

• a bate palma – a încheia o înțelegere

• a bate câmpii – a vorbi fără rost

23 Formulează câte o propoziție în care cuvântul **vie** să fie, pe rând:

a) substantiv.

b) verb.

c) adjectiv.

24 Completează după model:

miriști – miriștilor

• pui – _____

• mușuroaie – _____

• ouă – _____

• lăcuste – _____

• paie – _____

• fire – _____

25 Scrie un text de maximum 10 rânduri, în care să prezinți cum ai fi procedat cu puiul cel mare al prepeliței, dacă ai fi fost tu în locul flăcăului.

26 Citește în întregime povestirea **Puiul** de I. Al. Brătescu-Voinești. Exprimă-ți părerea în legătură cu finalul povestirii, într-un text de aproximativ 50 de cuvinte.

27 Lucrează în echipă!

Lucrați în grupe de patru-cinci elevi. Imaginați-vă un alt final al povestirii **Puiul**, alcătuind un text de 20-30 de cuvinte. Citiți textele în fața clasei, pe **Scaunul autorului!**

28 Scrie câte un adjectiv potrivit pentru substantivele de mai jos.

pui	_____	aripă	_____
prepeliță	_____	călătorie	_____
primăvară	_____	lan	_____

29 Alcătuieste câte un enunț în care adjectivele scrise la exercițiul **28** să se afle înaintea substantivului.

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal blue lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, typical of notebook paper. There are no margins, text, or other markings on the page.

32 Realizează o compunere în care timpul desfășurării acțiunii este sfârșitul toamnei, iar locul întâmplărilor este la marginea unui lăstar.

33 Explică, pe scurt, semnificația secvenței ... îi bătea inima ca ceasornicul meu din buzunar.

34 Completează enunțurile, folosind cuvintele **n-am**, **n-ai** sau **n-au**.

M-am gândit că puii _____ reușit să zboare, iar tu _____ aflat vestea. _____ ajuns la timp la puiul de prepeliță, pentru că tu _____ construit căsuța pentru păsărele.

35 Scrie ce rol au în propoziție cuvintele subliniate și ce sunt ca părți de vorbire.

Mama lor le spunea că-i învață să zboare pentru o călătorie lungă.
Ea clocește șapte ouă mici ca niște cofeturi.

36 Explică folosirea cratimei în structura **că-i învață**.

37 **Spune-ți părerea!**

Exprimă-ți părerea despre textul citit, argumentând cu idei din text.

- M-a impresionat _____
- Am rămas nedumerit/-ă _____
- Am trăit emoții _____
- Am admirat _____

38 Completează după model: **are încăpățânare – încăpățânat.**

- are poftă – _____
- are grijă – _____
- are ambiție – _____

- are dor – _____
- are putere – _____
- are milă – _____

39 Transformă după model: **oi face – vei face.**

- o să se sperie – _____
- n-o să mă certe – _____
- o să ajungem – _____

- o să faci – _____
- oi vrea – _____

Imaginează-ți!

40 Ești prepelița – mama puilor! Ce sfaturi le-ai da puilor înainte ca aceștia să plece în lunga călătorie?

41 Care este concluzia care se desprinde din enunțul marcat în text?

42 Puiul de prepeliță a fost speriat la un moment dat. Prezintă o situație în care și tu ai fost speriat.

• Se dă textul:

Și totuși, ce frumoase sunt cele dintâi zile ale toamnei! După rodnicia plină a verii, firea pare ostenită de munca rodirii, pământul stors caută odihnă, brazda cere din nou hrană, ca să poată da la anul alta. E o liniște și o adâncă pace pretutindeni.

Dar pădurea! Verdele frunzișurilor se aprinde ca para focului, se îngălbenește ca șofranul, se înroșește ca arama, se poleiește ca aurul. Peste tot aur și

rubin – găteala împăratească a firii. Parcă în cel din urmă fior de viață, o dreaptă răsplătire împodobește pământul cu ce are mai strălucitor.

(*Toamnă! ...*, Emil Gârleanu)

1 Prezintă însușirile anotimpului toamna așa cum reies din text.

2 Bifează răspunsul corect.

Textul prezentat este:

☐ povestire (narațiune).

☐ descriere.

☐ dialog.

3 Jurnalul triplu

Găsește explicații pentru expresiile din tabel, apoi alcătuește câte un enunț cu fiecare.

Expresia	Explicația expresiei	Enunțul
<i>verdele frunzișului se poleiește că aurul</i>		
<i>adâncă pace</i>		
<i>pământul stors caută odihnă</i>		
<i>brazda cere din nou hrană</i>		

4 Desparte în silabe cuvintele:

- firii –

- pretutindeni –

- poleite –

- îngălbenește –

- împodobește –

5 *Alcătuește o propoziție în care cuvântul *verde* să aibă rol de subiect.

6 Transformă într-o propoziție simplă.

Brazda cere din nou hrană.

7 Găsește în text însușiri pentru:

• firea – _____

• pământ – _____

• frunziș – _____

• zile – _____

• șofran – _____

• aramă – _____

8 Scrie ideile principale corespunzătoare celor două fragmente ale textului **Toamnă**.

9 Imaginează-ți că dialoghezi cu o frunză **poleită ca aurul** sau **înroșită ca arama** care îți va aduce o veste bună. Ce ți-ar plăcea să-ți spună?

10 Redactează o compunere cu titlul **Raze blânde de toamnă**. Folosește următoarele cuvinte/grupuri de cuvinte: **poleiește, îngălbenite ca șofranul, rodnicia verii, palat, aur și rubin**.

11 Brainstorming (Furtună de idei)

Formulează cât mai multe idei care pornesc de la cuvintele:

- școală și bucurie.

- profesori și prietenie.

12 Completează tabelul, folosind cuvinte din text.

imagini vizuale	imagini auditive

13 Care este anotimpul tău preferat? Alcătuiește enunțuri despre acesta, folosind expresii deosebite.

14 Scrie un enunț în care să folosești cuvântul **pământ** cu sens expresiv.

15 Scrie cuvinte cu sens asemănător pentru:

• rodnicia – _____	• ostenită – _____
• brazdă – _____	• strălucitor – _____
• fior – _____	• odihnă – _____

16 Folosește în enunțuri expresiile care conțin cuvântul **foc**.

- a se face foc și pară

- a se aprinde ca para focului

- a trece prin foc și pară

- a băga mâna în foc

17 Scrie explicații pentru cuvintele de mai jos, folosind dicționarul.

- șofran – _____
- rubin – _____
- aramă – _____

18 Alcătuieste două enunțuri în care cuvântul **pară** să aibă sensuri diferite. Precizează ce este acesta ca parte de vorbire în fiecare enunț.

19 Alcătuieste enunțuri cu ajutorul cuvintelor: **ia/i-a, s-a/sa, iau/i-au, cea/ce-a, cei/ce-i, săi/să-i**.

TEST DE EVALUARE ÎNȚIALĂ

• Pentru rezolvarea corectă a tuturor cerințelor de la partea I și de la partea a II-a se acordă **7,8 puncte**. Pentru redactarea întregii lucrări se acordă **1,2 puncte**. Din oficiu se acordă **1 punct**.

• Timp de lucru **50 de minute**.

Partea I (4,8 puncte):

• **Se dă fragmentul:**

Venise toamna. Toate păsările călătoare plecaseră spre țările calde. Numai o păsărică tare mititică nu putea să zboare după stol, umezindu-i-se ochișorii de lacrimi. Avea o aripă ruptă și nu putea să zboare.

Biata pasăre, cu inima plină de jale, se duse cu greu în pădure, ca să ceară ajutor de la arbori.

Cu glasul duios, îi ruga pe copaci:

– Vreți să mă lăsați să-mi găsec un loc între ramurile voastre până s-o face vremea bună?

– Eu nu pot să te primesc, păsărică! răspunse ursuz fagul. Mi-ajunge că am grijă de ramurile mele.

Pleacă de aici și du-te la stejar!

– Nici eu nu pot! vâjâi stejarul răutăcios. Mă tem să nu-mi mănânci ghinda. Fugi, păsărică, în altă parte!

– Și nici eu nu te primesc, drăguță, fiindcă nu adăpostesc niciodată străini! spuse plopul cu nepăsare.

Era disperată, când auzi o voce:

– Unde te duci, păsărică? zisebradul.

– Nu mai știu unde să mă duc, bradule! Copacii m-au prigonit cu toții și nu vor să mă primească între ramurile lor. Uite, aripa mă doare și nu mai pot să zbor! Au, Doamne, ce durere!

– Vino la mine! zise bradul, înduioșat de soarta bietei păsărele. Poți rămâne cât dorești între ramurile mele!

Atunci păsărica se urcă și își făcu culcuș între ramurile bradului. Însă într-o noapte, vântul friguros porni să sufle cu putere, semn că se apropia iarna. Frunzele arborilor se îngălbeneau și cădeau la pământ, una câte una.

– Pot să scutur și frunzele bradului? îl întrebă Vântul pe Moș Crivăț, împăratul vânturilor.

– Nu! hotărî Moș Crivăț. De brad să nu te atingi deloc. Bradul a fost bun cu biata păsărică. Trebuie să avem și noi milă de el. Podoaba verde să nu-i cadă niciodată!

Se spune că, de atunci, bradul cel bun își păstrează frunzele verzi atât vara, cât și iarna.

(*Legenda bradului*)

A.

- 1** Precizează felul sunetelor (vocale/consoane) din cuvintele: *toamna, fiindcă, păsărică*. **0,6 puncte**
- 2** Construiește enunțuri cu următoarele cuvinte: *mie, mi-e, ce-ai, ceai, cea, ce-a*. **0,6 puncte**
- 3** Extrage, din text, un substantiv propriu, un pronume personal și un adjectiv. **0,6 puncte**
- 4** Scrie trei enunțuri cu sensuri diferite ale cuvântului *loc*. **0,6 puncte**
- 5** Precizează rolul pe care îl au în propoziție cuvintele subliniate, apoi analizează-le. **0,6 puncte**

Păsărea avea o aripă ruptă.

B.

- 1 Enumeră arborii care au respins rugămintea păsării rănite și motivele pentru care au refuzat-o. 0,6 puncte
- 2 Scrie ideea principală corespunzătoare ultimului fragment din text. 0,6 puncte
- 3 Transcrie două cuvinte/grupuri de cuvinte care indică locul și timpul acțiunii. 0,6 puncte

Partea a II-a (3 puncte):

- Scrie o compunere, de 10-15 rânduri, în care să-ți imaginezi o zi petrecută cu generosul brad. Alege un titlu sugestiv.

În redactarea compunerii, vei urmări:

- respectarea etapelor unei compuneri; 0,9 puncte
- succesiunea logică a ideilor; 1 punct
- corelarea conținutului cu titlul; 0,6 puncte
- respectarea numărului de rânduri. 0,5 puncte

Barem de evaluare și notare

- Se punctează oricare formulare/modalitate de rezolvare corectă a cerințelor.
- Se acordă 1,2 puncte pentru redactare.

Partea I (4,8 puncte):**A.**

1. câte 0,2 puncte pentru fiecare cuvânt (3 x 0,2 p) 0,6 puncte
2. câte 0,1 puncte pentru construirea fiecărui enunț (6 x 0,1 p) 0,6 puncte
3. câte 0,2 puncte pentru transcrierea fiecărei părți de vorbire (3 x 0,2 p) 0,6 puncte
4. câte 0,2 puncte pentru fiecare enunț (3 x 0,2 p) 0,6 puncte
5. câte 0,3 puncte pentru analiza corectă a fiecărui cuvânt (2 x 0,3 p) 0,6 puncte

B.

1. câte 0,1 puncte pentru enumerarea celor trei arbori și câte 0,1 puncte pentru precizarea motivelor pentru care au refuzat-o cei trei arbori (3 x 0,1 p + 3 x 0,1 p) 0,6 puncte
2. 0,6 puncte pentru formularea unei idei principale corecte; 0,3 puncte pentru încercarea de formulare a unei idei 0,6 puncte
3. câte 0,3 puncte pentru transcrierea cuvintelor corecte (locul și timpul) (2 x 0,3 p) 0,6 puncte

Partea a II -a (3 puncte):

- câte 0,3 puncte pentru respectarea celor trei etape ale redactării unei compuneri (3 x 0,1 p) 0,3 puncte
- conținutul adecvat cerinței **1 punct**; tratare ezitantă, superficială a cerinței **0,5 puncte** 1/0,5 puncte
- alegerea unui titlu sugestiv 0,2 puncte
- cerința și echilibrul compoziției 0,5 puncte

Pentru **redactarea** întregii lucrări se acordă **1,2 puncte** astfel:

- respectarea limitelor de spațiu indicate 0,1 puncte
- respectarea normelor de ortografie și de exprimare 0,6 puncte
- (o greșală - **0,6 puncte**; 2-3 greșeli - **0,4 puncte**; 4-5 greșeli - **0,2 puncte**; peste 5 greșeli - **0 puncte**)
- respectarea normelor de punctuație 0,3 puncte

Unitatea 2 - Universul familiei

● Alfabetul limbii române ● Dicționarul. Articolul de dicționar ● Tipare textuale de structurarea ideilor: narativ, descriptiv, explicativ ● Roluri în comunicare: vorbitor, ascultător ● Tipuri de sunete: vocală, consoană, semivocală ● Cuvinte-cheie, idee principală, idee secundară, temă ● Etapele scrierii: generarea ideilor, planificare, scriere-descoperirea unor subiecte din universul familiar ● Corespondența sunet-literă. Silaba. Accentul (aplicativ) ● Planul simplu de idei ● Reguli de acces la cuvânt (întreruperi, suprapuneri, luarea/predarea cuvântului, așteptarea rândului la cuvânt) ● Cuvântul și contextul; forma și sensul cuvintelor ● Planul dezvoltat de idei ● Categoriile semantice: sinonime, antonime. Câmpul lexical ● Etapele scrierii: generarea ideilor, planificare, scriere-restrângerea unor teme la aspecte particulare ● Enunțul. Punctuația enunțului. Enunțuri asertive, interogative, exclamative, imperative ● Recapitulare ● Evaluare

Alfabetul limbii române

1 Câte litere are alfabetul limbii române? Scrie literele ordonate alfabetic, apoi rostește-le!

2 Transcrie din textul de mai jos cuvintele cu o pronunție diferită de cea din limba română, adică o pronunție după limba de origine. Apoi pronunță-le corect!

Aș dori să vizitez locuri îndepărtate ca: Hawaii, Quebec, Quinet, Kenya, Qatar, Washington, Zürich, Liechtenstein, deoarece aș putea întâlni localnici care să îmi prezinte împrejurimile și tradițiile unor lumi deosebite.

Știu că americanii sunt renumiți pentru whisky, cowboy, de la germani am împrumutat denumirea unității de măsură watt, iar de la italieni am aflat delicii culinare, printre care pizza, spaghetti.

Cu siguranță, voi găsi răspunsuri multe în călătoriile ce vor urma ...

3 Grupează în trei coloane cuvintele care au litere sinonime prin intermediul unei pronunții apropiate a sunetelor inițiale: clasă, vară, ienupăr, Quatar, watt, yen, kripton, yolă, weber, quasar, kaliu, yankeu, voință, iar, cocor, copac, Quito, vine.

c-k-q/qu	v-w	y-i

4 Ordonează alfabetic toate cuvintele din strofa poeziei **La gura sobei** scrisă de Vasile Alecsandri.

Așezat la gura sobei noaptea pe când viscolește
Privesc focul, scump tovarăș, care vesel pâlpâiește,
Și prin flacăra albastră vreascurilor de aluni
Văd trecând în zbor fantastic a poveștilor minuni. [...]

5 * Alcătuieste o compunere, de minimum 10 rânduri, cu titlul **Prietenii fără granițe**, în care să folosești diferite cuvinte a căror literă de început se redă prin același sunet. Evidențiază cuvintele, prin subliniere!

Dicționarul. Articolul de dicționar

1 Consultă **Dicționarul explicativ al limbii române** și transcrie articole de dicționar pentru următorii termeni: zenit, zefir, infatuat, ideal, eminent, insolent, a ameliora, a realiza, ambiguu, laconic, diafan.

2 Introdu cuvintele date în enunțuri, pentru fiecare sens menționat, pornind de la următoarele articole de dicționar.

a) noutate, (2, 3) noutăți, s. f. **1.** Însușirea de a fi nou. **2.** (Concr.) Lucru nou, de curând pus în circulație, de-abia descoperit etc. **3.** Vestе, știre recentă (și interesantă); novita, nuvelă. [Pr.: no-u-] – Din lat. **novitas**, -atem, fr. **nouvelle** (după nou).

1.

2.

3.

b) visa, visez, vb. I. **1.** Tranz. A avea un vis (1) în timpul somnului, a vedea în vis pe cineva sau ceva. ♦ Refl. A se vedea în vis. ♦ Expr. Unde te visezi? = unde crezi că te afli? unde te trezești? **2.** Intrans. A se lăsa în voia gândurilor, a imaginației; a-și imagina; a medita. **3.** Tranz. și intrans. Fig. A-i trece cuiva prin gând. ♦ Expr. (Intrans.) Când nici nu visezi sau când cu gândul nu visezi = pe neașteptate. ♦ Tranz., intrans. și refl. A dori ceva (cu ardoare), a râvni la ceva.

1.

2.

3.

[illegible]

- ☐ informația gramaticală (arată ce parte de vorbire este cuvântul)
- ☐ sensul/sensurile cuvântului
- ☐ expresiile în care apar cuvântul și sensul acestora
- ☐ originea cuvântului (limba de proveniență)
- ☐ modul de formare a cuvântului
- ☐ cuvintele cu sens opus
- ☐ forma de plural a cuvântului

Tipare textuale de structurare a ideilor: narativ, descriptiv, explicativ

- Se dă fragmentul:

Povestea unui om leneș după Ioan Creangă

Cică era odată într-un sat un om grozav de leneș; de leneș ce era, nici îmbucătura din gură nu și-o mesteca. Și satul, văzând că acest om nu se dă la muncă nici în ruptul capului, hotărî să-l spânzure, pentru a nu mai da pildă de lenevire și altora. (...) Pe drum se întâlnesc ei cu o trăsură în care era o cucoană. Cucoana, văzând în carul cel cu boi un om care sămăna a fi bolnav, întrebă cu milă pe cei doi țărani, zicând:

— Oameni buni! Se vede că omul cel din car e bolnav, sărmanul, și-l duceți la vro doftoroaie undeva, să se caute.

— Ba nu, cucoană, răspunse unul dintre țărani; să ierte cinstită față dumneavoastră, dar aista e un leneș care nu credem să fi mai având păreche în lume, și-l ducem la spânzurătoare, ca să curățim satul de-un trândav.

— Alei! oameni buni, zise cucoana, înfiorându-se; păcat, sărmanul, să moară ca un câne, fărădelege! Mai bine duceți-l la moșie la mine; iacăta curtea pe costișa ceea. Eu am acolo un hambar plin cu posmagi, ia așa, pentru împrejurări grele, Doamne ferește! (...)

— I-auzi, măi leneșule, ce spune cucoana; că te-a pune la coteț, într-un hambar cu posmagi, zise unul dintre săteni. Iaca peste ce noroc ai dat, bată-te întunerecul să te bată, uriciunea oamenilor! (...) Hai dă răspuns cucoanei, ori așa, ori așa, că n-are vreme de stat la vorbă cu noi.

— Dar muiеți-s posmagii? zise atunci leneșul, cu jumătate de gură, fără să se cârnească din loc.

1 Propune cuvinte cu sens asemănător pentru cele de mai jos:

• odată – _____	• cinstită – _____
• lenevire – _____	• posmagi – _____
• trăsură – _____	• săteni – _____
• cucoană – _____	• să se cârnească – _____

2 Identifică o trăsătură morală a personajului anunțat încă din titlu. Adaugă-i un citat potrivit din text!

3 Transcrie două structuri din text care reprezintă indici spațiali și temporali.

4 Enumeră trei personaje antrenate în acțiune.

5 Extrage din text patru sintagme specifice limbii populare.

6 Identifică un proverb care să fie potrivit pentru mesajul acestui fragment narativ.

7 Explică, în 5-8 rânduri, de ce textul dat este unul narativ.

• Se dau următoarele fragmente de text descriptiv:

a) Un luciu întins, limpede, adânc, în a cărei oglindă bălaie se scălda în fund luna de argint și stelele de foc.
(**Făt-Frumos din lacrimă**, Mihai Eminescu)

b) Cine-o vedea cu părul ei galben și lung, despletit și împrăștiat ca creții unei mantii de aur pe brațul ei rece (...), ar fi gândit că-i o înmărmurită zână a undelor.
(**Făt-Frumos din lacrimă**, Mihai Eminescu)

c) Ah! ce frumoase-s serile de toamnă!
Prin frunze reci doar un fior adie;
S-arată-n deal, cu fața purpurie,
A nopților fermecătoare Doamnă.

Pe câmpul veșted tainic ea-mprășteie
Strălucitoarea-i negură albastră,
O, Doamne sfânt! Ce pană mult măiastră
Atâta farmec ar putea descrie!

Stropit cu lacrimi pare-acum boschetul!
În umbra lui mă simt prins de tristețe:
Există oare-atâta frumusețe
În fire, – așa cum o simți tu, poetul?

Ori suntem pradă – o! gândire-amară!
De-a simțurilor noastre amăgire
Ce-aruncă-unvălfrumos peste-oneștire,
Și totuși, Doamne, ce frumoasă seară!
(**Seară de toamnă**, Duiliu Zamfirescu)

d) A fost odată ca-n povești,
A fost ca niciodată.
Din rude mari împărătești,
O prea frumoasă fată.

Și era una la părinți
Și mândră-n toate cele,
Cum e Fecioara între sfinți
Și luna între stele.
(**Luceafărul**, Mihai Eminescu)

1 Explică sensul cuvintelor subliniate în fragmentele anterioare.

2 Compară cele patru fragmente date și menționează două asemănări și două deosebiri dintre acestea.

3 Ce spațiu este surprins în fragmenul a)?

4 Ce sentiment transmite descrierea acestui peisaj lacustru nocturn?

5 Deși fragmentul b) este extras din aceeași operă ca fragmentul anterior, se prezintă, sugestiv și plastic, o imagine diferită. Care este elementul central al descrierii?

6 Extrage, din fragmentul b), trei structuri de tipul substantiv-adjectiv.

7 Ce însușiri poți enumera pentru această făptură deosebită? Folosește citate ajutătoare!

8 Explică rolul cuvintelor subliniate din fragmentul c) în conturarea serii de toamnă.

9 *Ca în orice descriere literară, pentru a vizualiza tabloul din natură se folosesc termeni specifici. Selec-tează cinci cuvinte/grupuri de cuvinte care construiesc aspectele vizuale necesare descrierii artistice de tip tablou, în proză.

10 Care este obiectul descrierii în poemul eminescian *Luceafărul*?

11 Cu cine este asemănată fata de împărat?

12 Ce trăsătură dominantă i se atribuie acesteia? Valorifică cele două catrene eminesciene!

• Rezolvă cerințele, după ce ai citit următorul text descriptiv nonliterar:

Trifoiul (trifolium) este un gen de aproximativ 300 de specii de plante din familia leguminoaselor, Fabaceae. Cea mai mare diversitate apare în zonele temperate din emisfera nordică, dar există specii care trăiesc și în America de Sud și Africa, incluzând altitudi-nile înalte de la tropice. Sunt plante erbacee mici anuale, bianuale sau plante perene cu viață scurtă. Frunzele sunt trifoliolate (rareori 5 sau 7 foliate), cu stipelele adunate pe pețioluri, iar florile sunt grupate în inflorescențe mici albe, roșii, violet sau galbene; păș-tăile mici, cu puține semințe, sunt închise în caliciu. Alte genuri, denumite uneori trifoi sunt Melilotus (sulfină) și Medicago (culbeceasă). Numele științific este derivat din limba latină tres, "trei" și folium, "frunză".

Trifoiul reprezintă o sursă de hrană pentru larvele unor specii de lepidoptere (fluturi și molii).

(<https://ro.wikipedia.org/wiki/Trifoi>)

1 Explică sensul următorilor termeni științifici, consultând dicționarul:

• leguminoase – _____

• emisfera – _____

• tropice – _____

- perene – _____
- inflorescențe – _____
- caliciu – _____
- larve – _____
- lepidoptere – _____

2 Care este subiectul acestui text descriptiv nonliterar?

3 Prezintă, în 3-5 rânduri, trifoilul, folosind informații din textul dat.

4 Cuvintele din text sunt folosite cu sens propriu (obișnuit). Alege opt dintre aceste cuvinte și alcătuiește enunțuri cu acestea.

5 Redactează un scurt text, de maximum 10 rânduri în care să descrii științific o plantă precum *macul*.

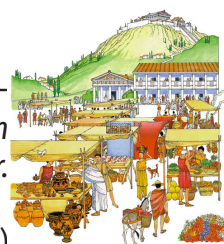
• Citește cu atenție textele explicative, apoi rezolvă cerințele.

a) **agora** s. f. 1. Piață publică în orașele Greciei antice unde se aflau principalele instituții și unde se țineau adunările publice; p. ext. adunare a poporului care se ținea în această piață. 2. (În forma agoră) Spațiu public. [Var.: agoră (pl. agore) s. f.] – Din fr. agora.

(<https://dexonline.ro/definiție/agora>)

b) **Mă pregătesc pentru concurs (Limba și literatura română), Exerciții aplicative și modele de subiecte - Clasa a IV-a.** Lucrarea poate fi utilizată pe întreg parcursul anului școlar, atât pentru exersarea cunoștințelor din programa școlară, cât și pentru aprofundarea acestora, prin exerciții cu un grad sporit de dificultate, conferind elevilor posibilitatea de a face față cu succes concursurilor și olimpiadelor școlare.

(<https://www.edituraarslibri.ro>)

1 Ce se explică în textul a)?

2 Ce sensuri sunt oferite în acest articol de dicționar?

3 Care este sursa de unde a fost preluat textul a)?

4 Termenii folosiți pentru a arăta ce înseamnă cuvântul **agora** sunt dintr-un anumit domeniu. Căruia domeniu îi aparțin? Oferă trei exemple din text!

5 Scrie o propoziție despre lucrarea **Mă pregătesc pentru concurs (Limba și literatura română), Exerciții aplicative și modele de subiecte - Clasa a IV-a**, pornind de la reclama din textul b).

6 Scrie trei adjective care să caracterizeze calitatea unei lucrări asemănătoare celei prezentate în textul b).

7 Explică ce ambalaj are produsul prezentat în imagine. Ajută ambalajul în convingerea cumpărătorului despre proprietățile unui astfel de produs?

8 Creează o reclamă scrisă la un produs de care ai nevoie și pe care ți-l dorești. Atașează-i o ilustrație potrivită, creată de tine!

Roluri în comunicare: vorbitor, ascultător

1 Scrie câte două sinonime pentru cuvintele: **vorbitor**, **ascultător**.

2 Transcrie replicile care există în următoarea bandă desenată.

3 Transcrie din dialogul de mai jos doar replicile personajului-narator.

Eu: Madam Piscopescu, dați-mi voie...

Mândica: Vii tocma la pont.

Tincuța: Ai fost...?

Mândica: Taci, tu! Las' să-l întreb eu... Ai fost aseară la circ?

Eu: Am fost.

Tincuța: Cine mai...

Mândica: Taci, soro! n-auzi? (Către mine:) Ai văzut pe Mița?

Eu: Pe sora matale?

Mândica: Nu... Pe Mița, pe Potropopeasca a tînă ră?

Eu: Da; era într-o lojă în fața mea...

Mândica (Tincuții): Ai văzut?

Tincuța (mie): Cu cin'...

Mândica: Taci!... (Mie:) Cu ce pălărie era?

Eu (încurcat): Cu...

(Tincuța vrea să mă-nterupă.)

Mândica (astupîndu-i gura cu mîna): Cu o pălărie mare...

Eu (răsuflînd): Da...

Mândica (Tincuții): Ai văzut? (Mie:) Bleu gendarme...

Eu: Da...

(*Five o'clock*, I.L. Caragiale)

4 Redactează, în scris, un dialog, de 6-8 replici, intitulat **Un proiect în echipă**.

- 5 Formulează cinci întrebări pe care le-ai adresa unui jurnalist, apoi răspunde la acestea ca și cum ai fi în locul acestuia.

Tipuri de sunete: vocală, consoană, semivocală

- 1 Câte vocale există în limba română? Scrie-le pe spațiul de mai jos!

- 2 Menționează câte cinci cuvinte care încep cu fiecare dintre sunetele de la exercițiul 1.

- 3 Subliniază vocalele cu o linie și semivocalele cu două linii din cuvintele următorului enunț:

Călătorul iubește lumea largă, descoperă ținuturi unice, aduce cu sine tot ce este autentic și poartă cultura universului însuși.

- 4 Transcrie consoanele din fiecare cuvânt de la exercițiul 3, în tabelul de mai jos.

călătorul	iubește	lumea	largă	descoperă	ținuturi	unice	aduce			
cu	sine	tot	ce	este	autentic	și	poartă	cultura	universului	însuși

5 Scrie câte 5 exemple pentru:

a) cuvinte care au consoana inițială **j**:

b) cuvinte care au în interiorul lor vocala **â**:

c) cuvinte care încep cu grupul **șă**:

d) cuvinte care au, în poziție inițială, vocala **e**:

e) verbe care conțin **ee**:

f) substantive care conțin consoanele alăturate **mp**:

6 Rescrie enunțurile, astfel încât toate să fie adevărate.

• Cuvintele **ambiguu**, **superfluu**, **continuu** se scriu cu vocala finală **u** dublată.

• În cuvintele **zotehnie**, **alcol**, **copta**, **coperație**, apare doar o dată vocala **o**.

• Cuvintele românești vechi **eu**, **el**, **ele**, **erau**, **era**, **ești**, **este** se rostesc cu **i** inițial.

• În poziție finală, în cuvintele **aleie**, **ideie**, **liceie**, **epopeie** apare grupul vocalic **ie**.

• Însăș, însuș, înșîș, acelaș, aceeaș, aceiaș, iarăș, totuș se termină în consoana **ș**.

• În cuvintele cârâi, mârâi, vâjâi, zbârâi, apare vocala **â** de două ori.

• După **ș, j**, în cuvintele greșală, mureșan, roșată, orășan, oblojală, se folosește vocala **a**.

7 Încercuiește cuvintele care conțin o semivocală.

punea soare ie vioară nuanță oală prieten ou

8 Desparte în silabe cuvintele de la exercițiul anterior și precizează felul fiecărui sunet (vocală, consoană, semivocală). Argumentează-ți răspunsul!

9 Formează cât mai multe cuvinte din consoanele și vocalele trecute în careu. Scrie-le în spațiul indicat!

N	E	D	O	M	L	C	O	I	R	A	P
E	L	M	E	R	A	A	S	U	I	M	L
B	A	S	V	R	D	I	A	A	G	N	A
U	A	L	D	E	V	R	R	I	A	O	R
C	E	A	C	I	R	A	I	B	V	L	A
A	S	P	E	N	A	Z	U	I	R	I	T
D	L	I	M	I	H	A	I	L	I	B	A
N	A	B	E	D	N	E	G	O	L	A	S
E	M	N	R	A	T	A	S	L	E	B	T
T	O	M	I	L	A	S	V	R	E	I	L
A	N	C	I	E	P	E	R	S	I	A	E
R	U	N	S	U	L	E	A	S	I	M	B

10 Încercuiește forma corectă a cuvintelor:

• aleie/alee

• curcubee/curcubeie

• eri/ieri

• ploae/ploaie

• creiază/creează

• greșală/greșeală

• eu/ieu

• noiembrie/noembrie

Cuvinte-cheie, idee principală, idee secundară, temă

- Se dă fragmentul:

Neghiniță

după Barbu Ștefănescu Delavrancea

A fost odată o babă, bătrână, bătrână. Abia zărea de bătrână ce era. Și mâinile îi umblau la ciorap, iar în gândul ei se ruga la Dumnezeu s-o dăruiască cu un copil, că n-avea decât pe unchiașul ei. Și unchiașul, ba la pădure, ba la arie, ba la târg, iar baba sta singură cuc, că toată ziua i-ar fi țiuit tăcerea în fundul urechilor dacă n-ar fi strănutat și n-ar fi tușit câteodată. Ba uneori, ca să-și mai ție de urât, tot ea vorbea și tot ea răspundea. Și râdea ea de ea, ca și cum ar fi râs ea de altcineva, înșirând ochiurile pe cârlige.

— Ei, ei, ce n-ar plăti un flăcău la bătrânțele noastre!

— Cât, de? cât?

— Ihi, ihi, mult de tot!

— Adică ce, nu te-ai mulțumi și c-o fată mare?

— Ba, ce să zic, bine ar fi și-o fată...

— Da, dar la fată vrea zestre.

— S-ar găsi, că eu și unchiașul avem ce ne trebuie și nu ne trebuie mult, trei coți de pânză albă și câte un coșciug; iar boii moșului, iar plugul moșului, iar casa moșului și a babei, toate ar fi ale fetei.

— Bine, mătușă, bine, da' de unde și fată? Tu nu știi că copacii uscați nu mai dau de la rădăcină? Și bătrâna începu să râdă și să ofteze: „hi, hi, hi, ooof, of!”

— Ei, toate se întorc, și apele se întorc de la Dumnezeu, numai tinerețile ba. Ce nu e la timp nu mai e niciodată. M-aș mulțumi eu și pe un prichindel de băiat.

— Ba te-ai mulțumi și pe-o codană. Tu să-nșiri, și ea să deșire, tu să cerni, și ea să risipească, tu să pui de mămăligă, și ea să răstoarne căldarea pe foc.

— Dacă e pe-așa, m-aș mulțumi și pe-un copil cât ghemul, numai s-aud în casă „mamă”, că mult e pustiu când ușa se închide peste doi bătrâni.

— Da' dacă ar fi mai mic?

— Fie și mai mic. Și bătrâna începu să râdă.

— Ce neroadă!

— Ba neroadă, nu glumă!

— Dar dacă ar fi cât un bob de mazăre? Și tocmai când da bătrâna capul peste cap de râs, odată tresări că, de după ușă, se-auzi un glas ascuțit și înțepat:

— Dar dacă ar fi cât o neghiniță? Bătrâna se uită, se uită și începu să se închine.

— Bine, bine, zise același glas, văd eu că nu-ți trebuie copii... Baba își luă inima în dinți și zise:

— Ba-mi trebuie... da' unde ești... cine ești?

— Cine sunt? Neghiniță, gândul lumii. De mic ce sunt, pătrund în urechile oamenilor și-i ascult cum gândesc. Adineauri eram în urechea ta a dreaptă, apoi am trecut în a stângă, și-am râs de m-am prăpădit când am văzut ce-ți trec prin minte... (...)

— Zău așa... nu te rușina, mamă, nu zău... Așa e omul. Când e mic face nebunii fiindcă e mic; când e la tinerețe face nebunii fiindcă e tânăr, iar la bătrânețe se gândește la nebunii fiindcă nu le poate face... Bătrâna pierdu sfiala și răbdarea și se răsti cât putu:

— Neghiniță, ci tacă-ți gura și vin să te văd! Și pe loc se-auzi un țâșt ca de lăcustă și un bâzâit ca de

albină. Bătrâna simți pe mână o picătură caldă.

— Iacătă-mă și pe mine!... Biata femeie făcu niște ochi mari cât toate zilele și se miră toată de ce văzu pe mână, că cerul de i s-ar fi deschis nu s-ar fi minunat mai mult.

Neghiniță era frumos ca o piatră scumpă; și era mic cât o neghină; și avea niște ochișori ca două scânteii albastre, și niște mâini și picioare ca niște firișoare de păianjen.

Bătrâna dădu să-l sărute. Neghiniță, țâști pe nas, țâști iar pe mână!

— Încet, mamă, încet, că mă strivești, zise Neghiniță.

— Să te sărut, că-mi umpluși casa cu dragoste când îmi ziseși mamă!

— Încet, să nu mă sorbi!

Îl sărută.

— Cum mănânci tu, Neghiniță al maicăi?

— Eu? Eu mă satur din fum. Până acum am mâncat la mese împăratești fără să știe nimeni. Și ce-am mai râs când ceilalți tremurau înaintea împăraților, iar eu mă plimbam prin urechile lor și le aflam gândul.

1 Alcătuiește câte un enunț cu termenii subliniați în text. Consultă dicționarul, dacă este cazul!

2 Care dintre termenii subliniați pot fi considerați cuvinte-cheie? Alcătuiește enunțuri în care să justifici rolul lor în desprinderea temei acestui fragment.

3 Explică rolul folosirii repetate a cuvântului bătrână din primul enunț al textului.

4 Numește în scris participanții la acțiune.

5 Transcrie, din fragment, câte două structuri (cuvinte sau grupuri de cuvinte) care fixează timpul și spațiul literar.

6 Extrage, din text, câteva trăsături însoțite de citate care să îi descriu pe Neghiniță și pe bătrână.

7 Care era dorința cea mare a bătrânei?

8 Cine este Neghiniță, potrivit textului?

9 Cum discută personajele între ele? Ce tip de limbaj folosesc? De ce?

10 Extrage o idee principală din primul alineat al textului.

11 Formulează o idee secundară potrivită ultimei replici din text.

12 După ce ai citit acest text literar integral, menționează tema literară specifică.

13 * Scrie câteva rânduri adresate lui Neghiniță. Ce-ți inspiră acest personaj? Ce ai dori să îi transmiți?

14 * Alege un text literar despre universul familiei, citește-l cu interes, apoi formulează, în scris, cinci idei principale.

15 Pentru fiecare idee principală formulată la exercițiul anterior, scrie idei secundare corespunzătoare.

Etapele scrierii: generarea ideilor, planificare, scriere

a) Descoperirea unor subiecte din universul familiar

1 Motivează sentimentul pe care ți-l inspiră o plimbare în natură cu familia, pornind de la imaginea de mai jos.

2 Enumeră trei evenimente impresionante pe care le-ai petrecut alături de cei dragi.

3 Explică sensul cuvintelor din titlul *O aniversare de neuitat*.

4 Alcătuiește planul de idei pentru redactarea unei compuneri cu titlul *O aniversare de neuitat*.

5 Dezvoltă ideile din planul de la exercițiul anterior prin redactarea compunerii ***O aniversare de neuitat.***

6 Redactează o scriere în care să povestești vizionarea unui spectacol/film, ca activitate desfășurată în familie.

Correspondența sunet-literă. Silaba. Accentul (aplicativ)

1 Menționează zece exemple de consoane reprezentate în scris printr-o singură literă.

2 Ilustrează opt exemple de consoane reprezentate în scris printr-un grup de litere.

3 Numește cinci cuvinte în care un grup de sunete este reprezentat în scris printr-o singură literă.

4 Precizează ce sunete transcriu litera **x**, în următoarele cazuri: **exercițiu, prolix, ax, exemplu, examen, complex, excavator, exercita, $x + 2 = 6$.**

Model: explică – [ks]

5 Desparte cuvintele în silabe, apoi menționează numărul de litere și de sunete al acestora.

- cetate – _____
- ciorchine – _____
- ceară – _____
- ciubuc – _____
- ciripit – _____
- calciu – _____
- ciorap – _____
- gintă – _____
- geam – _____

- gioarsă – _____
- chem – _____
- ghem – _____
- gheată – _____
- ghindă – _____
- ghiont – _____
- șoricioaică – _____
- chip – _____
- rochie – _____

6 Precizează câte sunete notează grupurile de litere: **ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi**, în cuvintele de mai jos.

- ceșcuță – _____
- cifră – _____
- ce-a (văzut) – _____
- deci – _____
- rece – _____
- chef – _____
- unghie – _____
- chiar – _____
- așchie – _____
- unchi – _____
- unghi – _____
- ghiveci – _____

7 Subliniază cu o linie cuvintele care conțin grupurile de două litere și cu două linii pe cele de trei litere.

Mergeau și vegheau ca ceasul să nu aducă seara. Gheața se așternea pe unde călcau și chemară ajutoare, deoarece umblau în cercuri.

Au îndrăznit să ceară chiar sprijinul localnicilor pentru a nu se rătăci prin depărțări.

8 Alege, prin încercuire, varianta corectă:

- Cuvântul **veveriță** este accentuat corect:

a) pe vocala din prima silabă; **b)** pe vocala din a treia silabă.

- **Colaps** se accentuează:

a) pe vocala din prima silabă; **b)** pe vocala din a doua silabă; **c)** pe vocalele din ambele silabe.

- Se accentuează corect cuvântul **penurie**:

a) pe vocala din a doua silabă; **b)** pe vocala din ultima silabă.

- Termenul **ponei** acceptă:

a) accentuare pe vocala din a doua silabă; **b)** accentuare pe vocalele din ambele silabe.

- Cuvântul **candid** se accentuează corect:
a) pe a doua vocală; b) pe ambele vocale.

9 Desparte în silabe și consemnează cu semnul „/” vocala din silaba accentuată pentru fiecare cuvânt menționat.

- ceșcuță – _____
- antic – _____
- arhivar – _____
- leopard – _____
- ispravă – _____
- apăra – _____
- mileniu – _____
- caracter – _____
- simbol – _____
- lostriță – _____
- pictoriță – _____
- aplauda – _____
- minim – _____
- succes – _____
- student – _____
- tricolor – _____
- zgomot – _____
- laborios – _____

10 Se dau versurile:

a) *La tine vin nevestele să-și plângă
Feciorii duși în slujbă la-mpăratul.*
(**Dăscălița**, Octavian Goga)

b) *Doină, doină, cântic dulce,
Când te-aud nu m-aș mai duce.*
(**Poezie populară**)

- Scrie semnul „/” pe silaba accentuată din fiecare cuvânt pe care îl rescrii din textele de mai sus.

- Ce rol are accentul în aceste versuri?

Planul simplu de idei

- Citește fragmentul narativ, apoi exersează analiza textului în detaliu, rezolvând sarcinile date.

Fusese școlar bun. Clasele primare le învățase la Domnu Ghervescu, în sat la ei. D. Ghervescu l-a văzut așa cuminte și cu dragoste de carte și i s-a făcut oareșicum milă. El avea un frate, popă la București – i-a scris un răvaș lung, în care-i spunea c-a descoperit un talent grozav într-un băiat de acolo din sat și, cum băiatul e sărac și ar vrea să învețe mai departe, ar fi bine [...] să-l ia pe lângă dânsul și să-l dea acolo la gimnaziu. Mai târziu – cine știe ce va putea ieși din această binefacere ...

Frate-său i-a răspuns și el, printr-o scrisoare lungă, că-l primește bucuros [...].

Așa că lucrurile s-au pus iute la cale. Biata Ilinca Văduva i-a pregătit băiatului în pripă ce-a putut, a mai împrumutat câte o bucățică de pânză de prin sat, de i-a făcut și ea ce s-a priceput, ca o mamă – și pe la pârguitul strugurilor s-a despărțit, cu lacrămile pe obraz, de singura odraslă a casei și singura ei mângâiere.

– Radule mamă, vezi de nu ne uita, să ne mai scrii de pe acolo ...

Și s-a deprins Radu cu toate, pentru că era băiat bun, supus și răbdător. Câteva zile, la început, îl cam zăpăcise orașul acesta mare, în care el venise pentru întâia oară.

Podoabele prăvăliilor cu geamuri cât ușa, zgomotul trăsurilor, învălmășeala lumii, casele mari cu câte patru rânduri îi ațâțau curiozitatea lui de copil neobișnuit cu astfel de lucruri, îl opreau în loc câteodată, iar feluritele impresii îi năvăleau în cap valvârtej și-i târau gândurile și mirarea ca într-un șuvoi năprasnic. [...]

Vara, la vacanța cea mare, îndată după împărțirea premiilor, își strângea lucrurile, săruta frumos mâna părintelui și mamei preotese, își lua legătura la subțioară și pleca pe jos acasă, cu inima plină de dor, de bucurie și de nerăbdare.

Iar mama Ilinca, în toți anii, la ziua aceea, deretica mai frumos prin casă, gătea toate pentru de-ale mâncării [...].

Și cât îi ea de trecută, de slabă și bătută de necazuri, dar fața îi întinerește când vede pe Radu viind; [...] se repede în cale-i și într-un suflet e la poarta țarinei.

(*Din durerile lumii*, Alexandru Vlahuță)

- 1 Scrie formele literare ale cuvintelor subliniate.

- 2 Precizează personajele care apar în fragment.

- 3 Extrage trei citate care redau trăirile Ilincăi în momentul plecării fiului la București.

4 Cum se simte Radu ajuns la București?

5 Ce simte mama când îl revede pe băiat acasă?

6 Explică, în 3-5 rânduri, semnificația următorului citat:

Și cât îi ea de trecută, de slabă și bătută de neazuri, dar fața îi întinerește când vede pe Radu viind; [...] se repede în cale-i și într-un suflet e la poarta țarinei.

7 Ce sentimente care evidențiază relația mamă-fiu se desprind din text?

8 Delimitează textul dat în fragmente, apoi scrie câte o idee principală pentru fiecare fragment identificat, alcătuind planul de idei.

9 Povestește fragmentul literar citat, folosind planul de idei de mai sus.

Reguli de acces la cuvânt (întreruperi, suprapuneri, luarea/predarea cuvântului, așteptarea rândului la cuvânt)

- Se dă fragmentul:

Bacalaureat

după Ion Luca Caragiale

Când ies de dimineață din casă; o trăsură din trap mare intră pe strada mea; în trăsură, madam Caliopi Georgescu, o bună prietină. O salut respectos. Cum mă vede, oprește trăsura, înfigând cu putere vârful umbreluței în spinarea birjarului.

— Sărut mâna, madam Georgescu, zic eu, apropiându-mă.

— La dumneata veneam! răspunde cucoana emoționată.

— La mine?

— Da... Te rog să nu mă lași!

— Să nu mă lași! Trebuie să-mi faci un mare serviciu amical... La nevoie se arată amicitia: să vedem cât ne ești de prietin!

— Cu cea mai mare plăcere, madam Georgescu, dacă pot...

— Poți!... să nu zici că nu poți!... știu că poți!... trebuie să poți!

— În sfârșit, ce e? de ce e vorba?

— Dumneata cunoști pe... Știu că-l cunoști!

— Pe cine?

— Ți-este prietin... știu că ți-e prietin! să nu zici că nu ți-e prietin!...

— Cine?

— Popescu, profesorul de filosofie.

— Suntem cunoscuți, ce e drept; dar chiar așa buni prietini, nu pot să zic.

— Las' că știu eu...

— Ei?

— Ei! trebuie numaidecât să te sui în birje cu mine, să mergem la el, să-i vorbești pentru Ovidiu. (...)

Închipuiește-ți, zice mama emoționată. Să-l persecute pe băiat! să-i zdrobească băiatului cariera!... Cum este el simțitor, e în stare să se prăpădească... Știi ce mi-a zis? „Mămițo, dacă pierz un an, mă omor!...” E în stare, cum e el ambițios... închipuiește-ți, să-i dea nota 3, și lui îi trebuie 6... Și la ce? tocmai la Morală... Acu, dumneata îl cunoști pe Ovidiu de când era mic... Știi ce creștere i-am dat!...

— Ei! bravo!

— Auzi, tocmai la Morală... Suie-te, te rog!

Și, zicând acestea, cucoana îmi face loc lângă dumneaei în trăsură.

— N-ar fi fost mai bine, madam Georgescu — zic eu — să fi mers d. Georgescu în persoană la profesor?... Știi..., d. Georgescu, om cu greutate... ca tată, altfel... Eu... de... străin...

— Aș! ți-ai găsit! Georgescu! nu-l știi pe Georgescu ce indiferent e cu copiii? Dacă ar fi fost după Georgescu, nici Virgiliu, nici Horațiu n-ar fi fost în facultate... Despre partea lui Georgescu, rămâneau băieții fără bacaloriati!... Suie-te, te rog!

— Dar nu e nevoie de trăsură, madam Georgescu, mă duc pe jos.

— Vai de mine! dacă avem trăsură... Suie-te, [te] rog...

A trebuit să mă sui, și am plecat.

— Unde mergem? întreb eu pe cucoana Caliopi.

- La profesorul...
- Nu știu unde șade...
- Știu eu... ce-ți pasă! La dreapta, birjar!
- Și cucoana lovește tare cu umbreluța peste brațul drept al birjarului.
- Mână mai iute!

Lovește la stânga, lovește la dreapta, apoi iar la dreapta, apoi la stânga; în fine, înfige iar vârful în spinarea birjarului, care oprește.

— Uite — zice madam Georgescu — căsuțele ale galbene de lângă băcănie; intri în curte, casele din fund, la dreapta... Acolo șade... Eu te aștept aici.

1 Enumeră, în scris, cinci reguli de acces la cuvânt într-un dialog.

2 Care sunt personajele participante la dialog?

3 Cine întrerupe actul de comunicare?

4 Ce comportament manifestă madam Georgescu în timpul conversației? Care sunt trăsăturile doamnei Georgescu, desprinse din comportamentul acesteia?

5 Cum explici abundența punctelor de suspensie în text? Ce rol au acestea când însoțesc replicile personajelor?

6 Enumeră trei replici care te ajută să închei manierat o conversație.

7 Bifează ce sentimente manifestă prietenul doamnei Georgescu pe parcursul actului de comunicare dialogată.

☐ teamă

☐ bucurie

☐ tristețe

☐ indignare

☐ jenă

☐ curiozitate

☐ mâhnire

☐ stânjenire

☐ incomoditate

☐ nemulțumire

☐ uimire

8 Cu cine poți dialoga ușor? De ce?

9 Menționează, în situațiile date, câteva replici care se succedă într-un dialog în care nu se respectă regulile de acces la cuvânt.

a) într-un mijloc de transport în comun:

b) la telefon:

c) în mediul online:

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Imaginează-ți că ești la un spectacol aglomerat și dorești să ocupi un loc apropiat de scenă. Concepe un dialog cu persoanele din jur, în această împrejurare.

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal blue lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, typical of notebook paper. There are no margins, text, or other markings on the page.

12 Relatează două experiențe din viața ta în care nerespectarea regulilor de acces la cuvânt a condus la crearea unor situații dificile.

Cuvântul și contextul: forma și sensul cuvintelor

1 Analizează cu atenție contextele următoare și scrie sensul cuvintelor evidențiate.

a) A luptat și cu dinții.

**b) Pe-un *picioar de plai*
Pe-o *gură de rai*.
(Miorița)**

**c) Pe un deal răsare luna ca o *vatră de jărat*
Rumenind străvechii codri și castelul singuratic.
(Călin (file din poveste), Mihai Eminescu)**

a)

b)

c)

2 Alcătuieste contexte în care cuvintele: **glas, a zâmbi, a adormi, a picura, fereastră, umăr**, să fie folosite cu mai multe înțelesuri (minimum două).

3 Precizează sensul verbului **a ține** din contextele următoare, unind răspunsurile potrivite din coloane prin săgeți.

- Profesorul ține să se prezinte toți părinții la ședință.
- Ține cartea, te rog!
- Ea ține pe băiatul verișoarei mele.
- De mulți ani ține herghelii.
- Florile țin mai bine în apă proaspătă.
- Copilul se ține cu mâinile de umerii tatălui.
- Unirea va ține cât ne vom simți liberi.
- De rău ce îi era, s-a ținut de perete.

- a lua
- a avea
- a dura
- a dori
- a fi căsătorit
- a se sprijini
- a se păstra
- a se prinde

4 Scrie încă patru enunțuri cu alte sensuri ale acestui verb.

5 Construiește enunțuri în care să folosești cu sensuri diferite următoarele cuvinte:

școală:

limpede:

masă:

carte:

6 Scrie exemple de câte cinci cuvinte cu un singur sens, din domeniul limbii române și al matematicii.

7 Menționează dacă următoarele cuvinte sunt monosemantice, scriind **da** sau **nu** în dreptul fiecăruia.

- epidermă – _____
- a face – _____
- avere – _____
- gastrită – _____
- bob – _____
- triunghi – _____
- antibiotic – _____
- lac – _____

- lamă – _____
- leu – _____
- femur – _____
- a aduna – _____
- control – _____
- temporal – _____
- lanț – _____
- ins – _____

Planul dezvoltat de idei

• Se dă fragmentul:

Se uită lung fiul de împărat cum mârtoaga îmbuca cu lăcomie din jar, dar nu zise nimic, gândea însă în mintea sa: dacă mă voi duce cu schiloada asta, nu stau bun că o să ajung departe; numai împrejurarea că mânca foc îl făcu să nu creadă că mumă-sa l-ar fi păcălit. Calul însă [...] zise:

— Drag domnul meu, știu ce gândești, dar nu te teme, bun e Dumnezeu și bună minte ți-a dat de m-ai căutat, gată-te de cale, dar până atuncea mai dă-mi un vray bun de jar să mă satur, apoi îmi poruncește cum să merg: ca vântul sau ca gândul?

Și merse fiul împăratului cu mârtoaga acasă; frații cei mai mari nu-și putură stăpâni râsul când îl văzură cu ce cal voiește a pleca, ba cel mai mare chiar zise în batjocură:

— Pare-mi-se că de ceilalți te temi.

Tată-său însă nu se învoia odată cu capul a-l lăsa să plece cu acel cal, dar, după multă rugare, în urmă zise:

— Acum fă ce știi, eu nu mă mai amestec.

Și dete feciorul un vrav mare de jar calului [...], care sforăi o dată de tot scânteii îi ieșiră pe nări, apoi se scutură de îi căzu tot părul de pe el și rămase numai un păr luciu-galben ca aurul și era acum calul mai frumos decât toți câți îi avea împăratul. Atunci zise împăratul:

— Cu calul acesta am umblat și eu a peți.

După aceea, intră feciorul în chilia împărătesei să-și ia rămas-bun, iar ea îl sărută și-i dete trei lucruri: un inel, un ceas și o lădiță de aur. Aceste trei daruri aveau un preț foarte mare, deoarece inelul răspândea lumină ca soarele, ceasul strălucea tot ca soarele, și dacă îl puneai pe masă deschis, cânta mai frumos decât toate muzicile din lume, iar lădița asemenea era strălucitoare ca un soare și când o puneai pe masă și o deschideai, ieșeau din ea cele mai bune mâncări și băuturi ce sunt pe astă lume. După aceea, își încinse paloșul cel ruginit, își luă sănătate bună de la tată-său și de la frați și hai la drum. Apoi îl întrebă calul:

— Domn, domnuțul meu, dar cum să te duc: ca vântul sau ca gândul?

— Să mă duci ca gândul, răspunse feciorul și începură a merge întâi mai lin, apoi tot mai tare până nu se mai vedeau.

(*Crăiasa Zânelor*, basm cules de Ion Pop-Reteganul)

1 Scrie forma literară a cuvintelor subliniate în text.

2 Menționează personajele care apar în text.

3 Transcrie două repere spațiale.

4 Consideri că fiul de împărat are o fire prevăzătoare sau naivă în alegerea calului ca însoțitor de drum?

5 De ce vorbește calul?

6 Ordonează, în scris, ideile principale și ideile secundare corespunzătoare, potrivit evenimentelor din text, astfel încât să elaborezi planul dezvoltat de idei pentru fragmentul de mai sus.

- Frații cei mari ai fiului de împărat îl iau în răs când îi văd calul.
- Calul îl poartă pe fecior într-un zbor ca gândul.
- Datorită acestui miracol, calul este ales ca însoțitor în călătoria pe care urma să o facă fiul de împărat.

- Darurile primite sunt: inel strălucitor, un ceas care cântă și o lădiță de aur.
- După ce a înghițit tot jarul, mârtoaga capătă o înfățișare galbenă ca aurul, de o frumusețe rară.
- Fiul de împărat alege calul care a mâncat jarul.
- Calul mănâncă jăratic.
- Împărăteasa îi oferă fiului daruri.
- El gândește că este un lucru tainic că poate calul să mănânce jar.
- Feciorul ajunge acasă cu mârtoaga.

7 Pălăriile gânditoare

Citește cu atenție semnificația fiecărei pălării și asumă-ți rolul impus de acestea, apoi rezolvă cerințele care se aplică pentru fragmentul de text **Crăiasa Zânelor**.

POVEȘTITORUL

*Cu pălăria albă pe cap se face o analiză obiectivă a situațiilor.
Cel ce poartă pălăria albă prezintă lucrurile așa cum sunt fără nicio părere, interpretare critică sau emoție.
Gândirea obiectivă se bazează pe informații.*

- Prezintă cauza care declanșează acțiunea, referindu-te la:
 - alegerea calului cu înfățișare neobișnuită;
 - cuvintele care arată gradarea tensiunii fiului de împărat;
 - vorbele calului.

MODERATORUL

Când porți pălăria albastră, încearcă să oferi o privire de ansamblu asupra faptelor.

Se face definirea/clarificarea problemei.

- Prezintă cadrul în care se petrece acțiunea, referindu-te la:
 - locul acțiunii;
 - specificul vieții împăratești;
 - momentul alegerii personajului-animal.

GÂNDITORUL

Cu pălăria verde pe cap nu există limite în calea gândurilor.

Gândirea creativă se bazează pe generarea de idei noi.

- Prezintă imaginea calului năzdrăvan, ținând cont de următoarele aspecte:
 - semnificația comportamentului neobișnuit al calului;
 - relația dintre cal și stăpân prezentată cu ajutorul dialogului dintre cele două personaje;
 - caracterizarea calului vorbitor.

PSIHOLOGUL

Când porți pălăria roșie pe cap, nu trebuie să dai nicio justificare.

Psihologul reprezintă gândirea afectivă, care se bazează pe sentimente, intuiție.

- Alcătuieste portretul fiului de împărat așa cum reiese din:
 - modul în care-l prezintă celelalte personaje (portretul său);
 - stările sale sufletești (ce reies din fapte);
 - reacțiile, comportamentul și limbajul acestui personaj.

CREATORUL

Cu pălăria galbenă pe cap gândește pozitiv și valorifică numai avantajele situației.

Este o pălărie optimistă.

- Imaginează-ți călătoria pe care o parcurge fiul de împărat, ținând cont de următoarele aspecte:
 - Cum crezi că a fost zborul ca gândul?
 - Pe cine crezi că au întâlnit în călătoria lor?
 - Cu ce dificultăți crezi că s-au confruntat?

CRITICUL

Cu pălăria neagră pe cap se face o evaluare critică a faptelor. Gândirea negativă se bazează pe evidențierea greșelilor, a punctelor slabe și a riscurilor.

Este o pălărie pesimistă.

- Prezintă situația în care fiul de împărat ar fi călătorit cu un cal care arăta ca o mârtoagă, urmărind:
 - care erau consecințele unei astfel de călătorii;
 - scopul plecării în aceste condiții;
 - vreo posibilitate de izbândă.

Categorii semantice: sinonime, antonime. Câmpul lexical

1 Grupează în perechi, ca sinonime, următoarele cuvinte:

• a aduna	• învățat
• cutremur	• nenorocire
• erudit	• înfiorător
• a începe	• seism
• calamitate	• inutil
• atroce	• a decide
• a hotărî	• a debuta
• zadarnic	• a acumula

2 Precizează sinonimele cuvintelor subliniate în versurile de mai jos:

a) Iar la cea măicuță

Să nu-i spui, drăguță, (...)

C-am avut nuntași

Brazi și păltinași,

Preoți, munții mari.

(Miorița)

b) Stea palidă a serii, tu sol trimis din zare,

Ce din amurguri fruntea sclipindă îți desprinzi,

Cu ochii-ți, din palatul de-azur au ce cuprinzi?

Ce vrei să vezi în depărtare?

S-a potolit furtuna și vântul a-ncetat;

Cu freamăt blând pădurea își lăcrimează dorul;

Un fluture de aur, lin, prin livadă, zborul

Printre miresme și-a luat.

Ce cauți peste lumea ce doarme în stihie?

Parcă spre munți acuma cobori în pas ușor;

Pleci surâzând, prieten plin de melancolie,

Iar ochiul tău clipește în zări tremurător.

(Stea palidă a serii, Alfred de Musset)

3 Scrie patru sinonime pentru fiecare dintre cuvintele: a adăuga, onest, descoperire, relatare, a devasta, greu, entuziasm, includere, incertitudine.

4 Asociază sinonimele: a alege, flexibil, indecent, destin, mlădios, erudit, fortuit, înțelegere, necuviincios, convenabil, soartă, a selecționa, acord, învățat, neprevăzut, potrivit.

5 Sinonimul cuvântului solitar este:

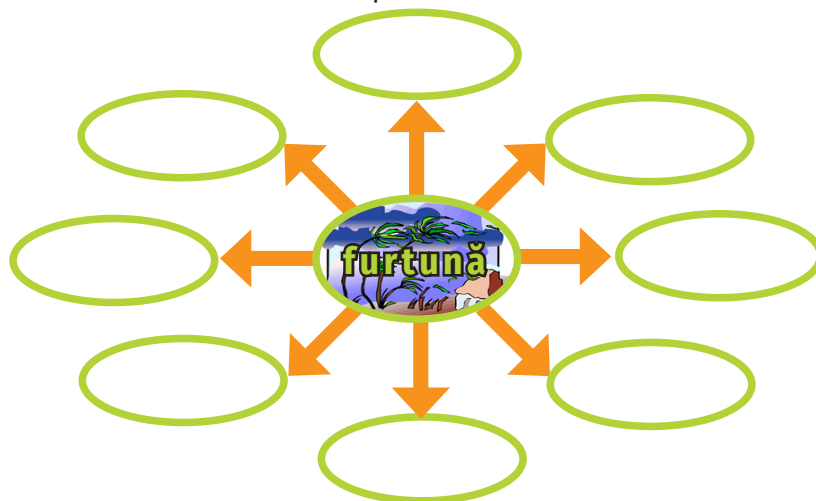
a) necăjit.

b) singuratic.

c) pustnic.

6 Ciorchinele

Completează ciorchinele cu sinonime pentru cuvântul furtună.

7 Scrie antonime pentru cuvintele:

- antebelic – _____
- hipotensiv – _____
- înzăpezit – _____
- a vorbi – _____
- bogăție – _____
- bunătate – _____
- adept – _____

- libertate – _____
- predecesor – _____
- etern – _____
- a înlesni – _____
- da – _____
- pe – _____

8 Scrie câte trei exemple de:

- substantive antonime: _____
- adjective antonime: _____
- verbe antonime: _____

9 Completează spațiile cu antonime potrivite.

Prietenul meu este când _____, când _____. Uneori se comportă _____, alteori așa de _____, încât nu-l mai recunoști. Poate de aceea multora dintre colegii lui le-a devenit din _____ un adevărat _____.

10 Găsește antonime pentru patru cuvinte din versurile de mai jos:

– Și se bucură tot satul
Vin feciori din cătănie
Sprinten târlâie tilinca
Și-i atâta veselie ...
(**Cade-o lacrimă**, Octavian Goga)

11 Oferă câte o pereche de antonime a căror opoziție de sens este referitoare la:

- a) spațiu: _____
- b) timp: _____
- c) calitate: _____
- d) cantitate: _____
- e) relații: _____

12 Grupează cuvintele în perechi de antonime: totdeauna, înăuntru, aici, pretutindeni, afară, devreme, acolo, deasupra, ziua, înainte, niciodată, nicăieri, noaptea, târziu, dedesubt, înapoi.

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

13 Scrie antonime pentru cinci cuvinte din textul de mai jos:

Mie mi-e drag românul și știu a prețui bunătățile cu care l-a dăruit natura. Mi-e drag să-l privesc și să-l ascult, căci el e simplu și frumos în înfățișarea lui; căci e curat, înțelept, vesel și poetic în graiul său.
(**Românii si poezia lor**, Vasile Alecsandri)

14 Creează o compunere cu titlul **Prietenul curajos**, în care să folosești sinonimele și antonimele celor două cuvinte din titlu pe care le vei sublinia.

This image shows a full page of blank, lined paper. It features approximately 20 horizontal blue lines spaced evenly across the page, typical of notebook or primary writing paper. The lines are thin and light blue, set against a plain white background. There are no margins, text, or other markings on the page.

15 Alcătuieste câmpul lexical pentru zece cuvinte-nume de însusiri prezente în textul de mai jos:

Frumoasă și galeșă și rezemată c-o mână pe umărul împărătesei, iar cu cealaltă petrecută pe după gâtul împăratului, intră în grădină și, cu toate rugăciunile părinților de-a-i lăsa și pe ei, domnița le închise binisor usa în obraz si-i lăsa cu inima arsă.

Cum rămase singură, cutreieră căările cu naramzi și chiparoși, cu luminișuri de smarald și cu bolti umbrite și răcoroase.

După ce umblă cât umblă, cu ochii pe jumătate închisi, oftă fără să stie de ce, fără să stie ce

vrea, și se lungi pe iarbă, la umbra unei perdele de chiparoși.

Cum sta lungită, o apucă o piroteală și, cum privea într-un adânc fără fund, printre genele lungi, i se păru c-aude un cântec de chitară.

Tim, tam, tam, tam, tam, ușor, încet, prelung... o adiere de sunete, o mângâiere dulce, un farmec de pe altă lume... Tim, tam, tim, tam, tam... ca o licărire depărtată care s-apropie, și iar s-afundă, și iar se întoarce... Dar cântecul o gădilă pe obrajii rumeni și-i furnică din tălpile mititele până în creștetul luminos... Și i se păru c-aude un glas, un glas fericit care cânta și vorbea după tremuratul ușurel al chitarei.

— Tim, tam... adormi și rămâi deșteaptă. Tim, tam, tam... care e adevăratul vis, ziua ori noaptea?... Făt-Frumos vine noaptea și pleacă de cu ziuă... Făt-Frumos este șchiop, da' nimeni nu cântă ca el și nimeni nu mângâie și nu sărută mai dulce ca el... Tim, tam, tam...

Și domnița simți niște buze de foc pe amândoi obrajii. Și tresări și, sprijinindu-se într-un cot, privi speriată înainte, pe cărarea îngustă cu stropi de umbră și de lumină.

Și în fund, în fund de tot, văzu pe minunatul cântăreț, care-i zâmbea și-i făcea semn să se apropie. La șoldul stâng purta paloș lat, în mâna dreaptă ținea o chitară cu gât lung și ochii-i scânteiau ca doi cărbuni aprinși.

Domnița dădu să țipe și nu putu. Sări în picioare, vroi să fugă, da', ca și cum ar fi fost prinsă de talie de niște brațe lungi, începu să pășească spre cântărețul care o aștepta cu mâinile întinse.

Când se apropie de el, deschise brațele și, voind, fără să vrea, ca să-l strângă în brațe, mâinile îi trecură prin el, apoi simți un sărutat sub bărbie și, uitându-se înainte, văzu pe cântăreț ca o umbră, o umbră șchioapă care se ducea cântând.

(*Poveste*, Barbu Ștefănescu Delavrancea)

16 Extrage, din fragmentul de la exercițiul anterior, cuvinte din câmpul lexical al deplasării.

17 Scrie sinonime pentru cinci cuvinte din enunțul subliniat în textul de la exercițiul 15.

18 Încercuiește, din șirul de mai jos, doar cuvintele care sunt din câmpul lexical al animalelor sălbatice:

găină, veveriță, rață, jder, cârțiță, pisică, maimuță, porumbel, cal, vulpe, licorn, oaie, găscă, câine, lup, urs, tigru, cocoș, curcan, leu, crocodil, rinocer, zebra, girafă, vacă.

19 Descrie un loc preferat, folosind zece substantive din câmpul lexical al naturii.

This image shows a full page of blank handwriting practice paper. It features approximately 20 evenly spaced, horizontal light blue lines across the entire width of the page. The background is white, and there are no margins, text, or other markings present.

Etapele scrierii: generarea ideilor, planificare, scriere

Restrângerea unor teme la aspecte particulare

- Se dă fragmentul:

Zâna Zânelor

de Petre Ispirescu

A fost odată un împărat mare și puternic, și el avea trei feciori. Făcându-se mari, împăratul se gândi fel și chipuri cum să facă să-și însoare copiii ca să fie fericiți. Într-o noapte, nu știu ce visă împăratul, că a doua zi, pe mânecate, își chemă copiii și se urcă cu dâșii în pălimarul unui turn ce avea în grădină. Porunci să-și ia fiecare arcul și câte o săgeată.

– Trageți, copii, cu arcul, le zise împăratul, și unde va cădea săgeata fiecăruia, acolo îi va fi norocul.

Copiii se supuseră fără a cârti câtuși de puțin, căci ei erau încredințați că tatăl lor știa ce spune. Traseră, deci, și săgeata celui mai mare din fii se înfipse în casa unui împărat vecin; a celui de al doilea se înfipse în casa unui boier mare d-ai împăratului; iară săgeata celui mai mic se urcă în naltul cerului. Li se strâmbaseră gâturile uitându-se după dânsa, și p-aci, p-aci, era să o piarză din ochi. Când, o văzură coborându-se și se înfipse într-un copac nalt dintr-o pădure mare.

Se duse fiul cel mare, își luă soție pe fata împăratului vecin, și se întoarse cu dânsa la tatăl său.

Se duse și cel mijlociu și se întoarse și el cu o soțioară mândră și frumoasă.

Se duse și cel mic. Cutreieră lumea până ce ajunse la pădurea cea mare unde se lăsase săgeata lui. Bâjbâi el și orbăcăi p-acolo prin bunget, până ce dete de copaciul în care se înfipsese și săgeata lui. Acest copac era nalt și gros și bătrân, de când urzise Dumnezeu pământul. Se încovrigă el de dânsul și se urcă până ce ajunse de se agăță de o ramură. Și din ramură în ramură, când atârnat cu mâinile, când cu picioarele încrucișate și înțeleștate, ajunse până în vârf. Acolo puse mâna și-și luă săgeata. Se dete jos cu sufletul plin de obidă și de mâhnire, socotind că este sec de noroc, căci, se gândea el, ca ce era să găsească în acel copaci?

Nu-i fu destul că nu-și aflase acolo pe scrisa lui, nu-i fu destul că făcuse atâta cale în deșert, se mai pomeni, când vru să plece de lângă copaci, că se agăță de spinarea lui o bufniță. Hât în sus, hât în jos, bufnița să se ducă din spinarea lui, ba. Îl înhățase, cu ghearele, ca o gaiță spurcată, și nu-l slăbea nici cât ai da în cremene.

Mai se suci, mai se învârti să scape de pacoste, și nu fu niciun chip. Dacă văzu și văzu, se hotărî și el a se duce acasă cu saxanaua în spinare și o luă la drum. În cale, băgă de seamă că alte șase bufnițe se țineau după dânsul.

Dicționar

pălimar, -e, s. n.: împrejmuire de scânduri la un balcon;

a cârti, vb.: a-și exprima nemulțumirea; a protesta; a se plânge;

bunget, -uri, reg.: pădure sau porțiune de pădure deasă și întunecoasă;

obidă, -e, s.f.: întristare adâncă, durere sufletească.

- 1 Enumeră însușirile împăratului și ale fiului celui mic ce reies din text.

• Împăratul: _____

• Fiul cel mic: _____

2 Selectează, prin încercuire, din situațiile de mai jos, pe cele pe care le consideri potrivite pentru a reda anumite aspecte particulare din viața ta.

- a) prima zi de școală
b) modul de a învăța limba engleză
c) o excursie reușită
d) cel mai bun prieten
- e) o carte citită
f) un moment neplăcut
g) primul spectacol de teatru
h) sfaturi părintești

3 Alege din situațiile prezentate la exercițiul anterior una pe care ai trăit-o, apoi creează povestiri, potrivit următoarelor modele:

- a) Din prima zi de școală îmi aduc aminte ...
- b) Metoda pe care o folosesc atunci când învăț limba engleză ...
- c) Consider că cea mai interesantă excursie la care am luat parte a fost ...
- d) Pe cel mai bun prieten al meu l-am cunoscut ...
- e) Citind cartea, am priceput de ce ...
- f) De curând am trăit clipe care s-au dovedit să nu îmi aducă ...
- g) Primul spectacol de teatru vizionat a fost ...
- h) De mic/-ă, am fost învățat/-ă de părinți să ...

This image shows a full page of blank, white paper with horizontal blue ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, typical of notebook or legal stationery. There are no margins, text, or other markings present.

4 Alcătuieste un plan al unei compuneri despre o întâmplare trăită de tine în pădure, pornind de la o idee a fragmentului **Zâna Zânelor** de Petre Ispirescu. Documentează-te despre generarea ideilor din plan!

5 Crezi că există prietenie între om și viețuitoare, analizând finalul fragmentului **Zâna Zânelor**? Justifică-ți opinia!

6 Scrie, în 8-10 rânduri, o întâmplare trăită de tine în familie din care ai învățat un aspect important.

7 *Redactează un plan de idei, apoi alcătuiește o compunere cu titlul **Copacul misterios**. Respectă spațiul dat!

8 Alege o temă dintre cele menționate (**În livada bunicilor, Grădina de legume, Cutreierând țara**) și redactează o compunere în care să relatezi o întâmplare petrecută într-unul dintre locurile indicate. Scrie un titlul sugestiv!

1 Transcrie din următorul text câte un enunț asertiv, interogativ, exclamativ, imperativ.

Unii adresează doar câteva întrebări uzuale. Alții se miră brusc ori își dau sfaturi.

[illegible]

a) Voi descoperi lumea.	Enunț exclamativ
b) Dorești o înghețată?	Enunț asertiv
c) Ce cald este vara!	Enunț imperativ
d) Citește expresiv!	Enunț interogativ

5 Enunțul **Cine este prietenul tău cel mai bun?** este:

a) asertiv.

b) interrogativ.

c) imperativ.

6 Rescrie, dintr-un text literar, câte un enunț pentru fiecare fel studiat.

[illegible]

7 Pune semnul de punctuație potrivit la sfârșitul fiecărui enunț.

- Cum ai aflat adevărul
- Astăzi am învățat despre corpul animalelor
- Ce util este dictionarul
- Când s-a născut prozatorul Ioan Slavici
- Prefer universul în înfățișarea-i tainică
- Care coleg a câștigat concursul de şah

8 *Alcătuiește un scurt text despre o competiție sportivă preferată. Folosește cel puțin câte un enunț asertiv, interogativ, exclamativ și imperativ pe care să îl subliniezi!

[illegible]

RECAPITULARE

• Se dă fragmentul:

S-a iscat un vârtej ca din senin. (...) și dacă de pe jos fura flori, pene și hârtii, de pe o ramură luă un cărăbuș mititel, castaniu, cu aripile fragede, cu ochișorii ca două neghiniți. Cărăbuș de primăvară (...)

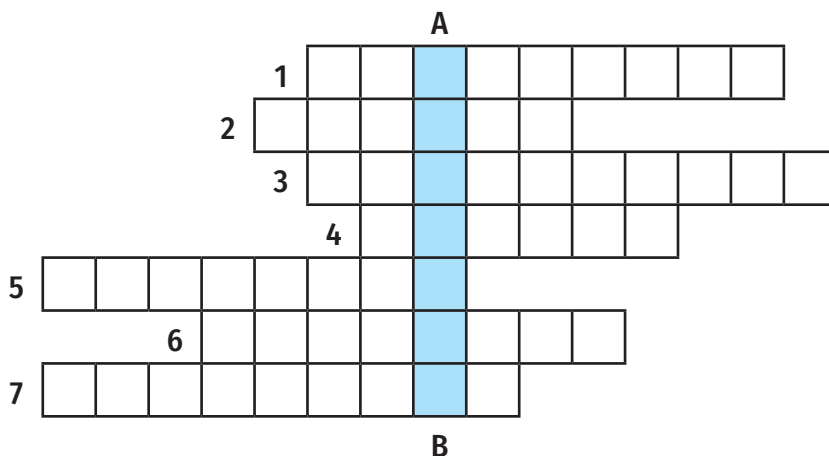
Vârtejul și-a făcut gustul, (...) apoi s-a topit deodată. (...) Iar cărăbușul căzu pe o bucățică de hârtie albă și rămase acolo, amețit. Când s-a trezit, privi împrejur: un drum prăfuit. Și din capătul drumului, țanțos, cu pieptul în platoșă, cu pintenii ascuțiți, venea un cocoș. «Ia! Scap de unul, și dau peste altul, își zise cărăbușul; ăsta mă-nghite!» Cocoșul s-a apropiat, s-a uitat cu un ochi la cărăbuș și a trecut mândru înaintea. «Am scăpat!», gândi cu bucurie cărăbușul și se întoarse să privească după cocoș. (...) Cărăbușului nu-i venea să-și creadă ochilor că mai e în viață. (...) la să zboare acum, cât putea mai repede, de-acolo, pe vreo creangă de copac. Să-și încerce aripile. Și le desfăcu. În clipa aceea, un pui de sturz, mai mărișor ceva decât o nucă, zbură spre el. «Ei! De așa paseri mici, mai de seama mea, mi-i drag și mie», gândi cărăbușul, pregătindu-se chiar să dea sturzului «Ziua bună!». Dar sturzul se lăsă lângă bucățica de hârtie, deschise pliscul, apucă cu lăcomie cărăbușul și hap!, hap! mai să se înece, îl înghiți.

Sărăcuțul cărăbuș!

(Sărăcuțul!..., Emil Gârleanu)

- 1 Rezolvă următorul rebus cu noțiunile învățate, astfel încât pe verticala **A-B** să obții câmpul lexical al numelor de rudenie din care fac parte cuvintele: frate, soră, tată, mamă.

1. Toate literele/sunetele limbii române, așezate într-o anumită ordine formează
2. Sunetele a, ă, â/î, e, i, o, u sunt ale limbii române.
3. Sunetele e, i, o, u devin și
4. O vocală sau o grupare de sunete care conține o vocală și se pronunță printr-o singură deschidere a gurii se numește
5. este pronunțarea mai intensă a unei vocale dintr-o silabă.
6. Persoana care transmite informația și produce mesajul se numește
7. Opera lexicografică având cuvintele unei limbi în ordine strict alfabetică se numește

2 Încadrează opera literară **Sărăcuțul!...** de Emil Gârleanu într-un tipar textual (narativ, descriptiv, explicativ). Argumentează-ți opțiunea!

3 Scrie un articol de dicționar pentru cuvântul **platoșă**.

4 Scrie trei enunțuri în care cuvântul din titlul acestui text în proză să fie folosit cu alte sensuri.

5 Precizează numărul de litere și de sunete din cuvintele: **ochi, încerce, mici, chiar, înghiți**.

6 Extrage din text două enunțuri care să aparțină unui personaj vorbitor.

7 Extrage o idee principală și o idee secundară din primul alineat al textului dat.

8 Menționează câte un sinonim și câte un antonim pentru cuvintele subliniate în text.

9 Încercuiește răspunsurile potrivite pentru a indica cuvinte-cheie din textul dat.

a) cărăbuș

b) vârtej

c) deodată

10 Creează un dialog de 6-8 replici, între două personaje animaliere menționate în textul literar citat și folosește reguli de acces la cuvânt.

[illegible]

11 Completează în tabel sunetele existente în cuvintele: prietenii, ascuțiți, el, drumului, lăcomie, prăfuit, deodată, primăvară.

	vocale	consoane	semivocale
prietenii			
ascuțiți			
el			
drumului			
lăcomie			
prăfuit			
deodată			
primăvară			
cărăbusul			

12 Alcătuieste câte un enunț asertiv, interogativ, exclamativ și imperativ, în care să existe cuvântul **cărăbus**.

13 *Redactează o scurtă compunere despre lumea vietuitoarelor, inspirându-te din textul-suport.

[illegible]

EVALUARE

• Rezolvă cerințele:

- 1 Alfabetul limbii române conține ... litere, iar sunetele limbii române se clasifică în: ..., ... și
- 2 Textul care are rolul de a face să se înțeleagă anumite idei, noțiuni, probleme, fenomene este un text ..., deoarece
- 3 Subliniază sunetul **i** ca semivocală în toate cuvintele din următorul enunț:
O viață este ca un condei care te poartă în tonuri moi către o vie căutare a unor mugurași care mai au puțin și nasc flori nemuritoare.
- 4 Cuvântul **ciuperci** conține:
a) 7 sunete. b) 6 sunete. c) 5 sunete.
- 5 Scrie sinonime pentru cuvintele:
a) fortuit –
b) căsuță –
c) indolent –
d) vivace –
e) insolent –
- 6 Propoziția **Uneori nu te privesc sincer.** este:
a) interogativă. b) exclamativă. c) asertivă.
- 7 Într-un dialog eficient trebuie:
a) să răspunzi cu **da** și **nu**. b) să nu accepți și părerea celuilalt. c) să te exprimi clar.
- 8 Câmpul lexical al trăsăturilor fizice conține cuvintele:
a) scund, sincer, mic. b) înalt, zvelt, frumos. c) mândru, chipeș, isteț.
- 9 Menționează antonimele cuvintelor subliniate în enunțul:

Un binevoitor se poartă amabil cu cei cunoscuți.

Se acordă 1 punct din oficiu și câte 1 punct pentru fiecare item.
Total: 10 puncte.

Unitatea 3 - Lume de poveste

- Textul literar narativ: acțiune, personaj, timp, spațiu ● Propoziția simplă. Propoziția dezvoltată. Propoziția afirmativă. Propoziția negativă
- Unitățile comunicării: actele de limbaj (a afirma, a întreba, a recomanda, a solicita, a promite, a felicita, a declara etc.) ● Predicatul verbal
- Unitățile comunicării: perechile de adiacență (întrebare-răspuns, invitație-acceptarea/refuzarea invitației, reproș-acceptarea/refuzul reproșului, a face un compliment-a răspunde la un compliment) ● Etapele scrierii, generarea ideilor, planificare, scriere: încadrarea în subiect
- Subiectul exprimat (simplu și multiplu). Locul subiectului în propoziție ● Acordul predicatului cu subiectul ● Atributul ● Recapitulare ● Evaluare

Textul literar narativ - acțiune, personaj, timp, spațiu

● Se dă fragmentul:

Sarea în bucate

după Petre Ispirescu

A fost odată ca niciodată ...

A fost odată un împărat. Acest împărat avea trei fete. Rămânând văduv, toată dragostea lui și-o aruncase asupra fetelor.

Crescând și văzând sângea ce puneau părintele lor ca să le crească pre ele, să le învețe și să le păzească de orice răutăți și bântuiești, se sileau și ele din toată puterea lor ca să-l facă să uite mâhnirea ce-l cuprinsese pentru moartea mamei lor.

Într-una din zile, ce-i vine împăratului, că numai întreabă pe fata cea mai mare:

– Fata mea, cum mă iubești tu pe mine?

– Cum să te iubesc, tată? Iaca eu te iubesc ca mierea, răspunse ea, după ce se gândi că ce lucru poate fi mai dulce pe lume.

Atâta o tăie capul pe dânsa, atâta și vorbi.

– Să-mi trăiești, fata mea! să-mi faci Dumnezeu parte de tine!

Și întreabă și pe fata cea mijlocie:

– Dar tu, cum mă iubești pe mine, fata mea?

– Ca zahărul, tată.

Atâta o tăie și pe dânsa capul și atâta răspunse.

– Să-ți dea Dumnezeu bine, fata mea! Să mă bucur de tine!

Pasămite, fetele acestea erau lingușitoare și știau să-și arate iubirea către părintele lor mai mult decât o aveau.

Împăratul se bucură cât un lucru mare când auzi de la fetele lui cele mai mari cât îl iubesc. El socoti că altfel de iubire nu poate să fie decât cea dulce ca mierea și ca zahărul.

Și uitându-se și la fata cea mai mică, ce sta mai deoparte și cu sfială, o întreabă și pe dânsa:

– Cum mă iubești tu, fata mea?

– Ca sarea în bucate, tată! răspunse și ea cu fața senină, zâmbind cu dragoste firească și lăsându-și ochii în jos, de rușine că vorbi și ea. Ea se rușina, biet, văzând că tată-său o băgase și pe ea în seamă, ca o mai mică ce era.

Când auziră surorile ei răspunsul ce dete ea tatălui lor, pufniră în râs și-și întoarseră fețele de către dânsa. Iar tatăl lor se încruntă și, plin de supărare, zise:

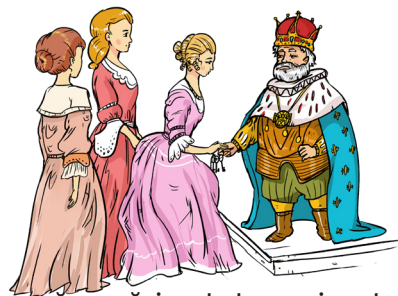
– Ia fă-te mai încoace, nesocotito, să ne înțelegem la cuvinte! N-auziși tu pe surorile tale cele mai mari cu ce fel de dragoste mă iubesc ele? Cum de nu te-ai luat după dânselă ca să-mi spui câtă dragoste dulce ai și tu către tatăl tău? Pentru asta oare mă trudes eu ca să vă cresc și să vă dau învățătură cum altele să nu fie în lume ca voi? Să te duci de la mine cu sarea ta cu tot!

Când auzi fata cea mică a împăratului urgia tatălui său, ce cădea pe capul ei, intră în fundul pământului de mâhnire căci se supăraseră tată-său și, încumetându-se, zise:

– Să mă ierți, tată, că eu n-am vrut să te supăr. Eu am socotit cu mintea mea că dragostea ce am către tine este, dacă nu mai presus decât a surorilor mele, dar nici mai prejos decât mierea și zahărul.

– Auzi, auzi, o întrerupse tată-său; și mai ai obraz să te atingi de surorile tale cele mai mari? Să te duci de la mine, fată nerușinată ce ești, să nu-ți mai auz de nume!

Îi închise gura și o lăsă plângând. Surorile vrură să o mângâie, dar cu niște cuvinte atingătoare, care

îi făceau mai mult rău decât bine.

Fata cea mică a împăratului, dacă văzu că nici surorile nu o cruță, își puse nădejdea în Dumnezeu și se hotărî să plece unde mila Domnului o va duce.

Își luă deci din casa părintească un rând de haine proaste și vechi și pribegi din sat în sat. După mai multe zile, dădu de curtea unui alt împărat.

Ajungând acolo, stătu la poartă.

Chelăreasa o văzu și dacă veni la dânsa o întrebă ce vrea; ea răspunse că este o fată săracă și fără de părinți și ar vrea să se bage la stăpân dacă ar găsi vreun loc.

Tocmai atunci ieșise ajutoarea chelăresei și ar fi voit să bage pe alta. Se uită la dânsa chelăreasa, cu ochii pătrunzători, și i se păru a fi bună să o ia pe dânsa în slujbă.

Fata de împărat mai fu întrebată că ce simbrie cere și ea răspunse că nu cere nicio simbrie, fără decât să slujească o bucată de vreme și dacă slujba ei va fi vrednică de vreo simbrie, să-i dea atât cât va face.

Chelăreasa se bucură văzând-o că răspunde așa de cuminte și o luă să-i fie ajutoare. Îi spuse ce are să facă și îi dete pe mână un vraf de chei din mai multe ce avea.

Fata era cuminte și deșteaptă. Ea începu să deretice prin cămară și prin dulapurile de la care avea cheile și să puie fiecare lucrușor la rânduiala lui.

Vestea despre vrednicia și smerenia ajutoarei de chelăreasă ajunse numaidecât și la urechile împărătesei. Ea dori s-o vază. Iar dacă se înfățișă împărătesei, fata de împărat știu să se arate și să vorbească din inimă curată, fără prefăcătorie și fără multă îndrăzneală.

Împărăteasa o îndrăgi atât de mult!

Dicționar

simbrie, -i, s.f.: plată care se dă unei persoane angajate pentru un timp în serviciul cuiva; salariu, leafă;
chelăreasă, -e, s.f.: persoană care deținea cheile cămării sau pivniței și care administra proviziile unei gospodării boierești.

1 Scrie formula sunetelor care alcătuiesc cuvintele de mai jos. Găsește pentru fiecare exemplu alte două cuvinte care să aibă aceeași formulă.

sarea → cvcsv: măsea, cădea

- mierea → _____
- iubesc → _____
- zahăr → _____

2 Scrie sinonime pentru următoarele cuvinte din text, apoi formulează enunțuri cu acestea:

• hotărî - _____	• pribegi - _____
• sânguință - _____	• zâmbet - _____
• mâhnire - _____	• trudes - _____
• timiditate - _____	
-
-
-
-
-
-

3 Explică utilizarea semnului exclamării în finalul textului.

4 Găsește în textul-suport antonime pentru cuvintele:

• urăsc - _____

• mici - _____

• amară - _____

• lenevesc - _____

5 Scrie câte două enunțuri în care cuvintele **sare** și **poartă** să aibă sensuri diferite.

6 Alcătuieste familia lexicală pentru cuvântul **carte** (cel puțin patru termeni).

7 Explică rolul cratimei în structurile: **n-auziși**, **te-ai luat**, **s-o vândă**, **ce-l cuprinsese**.

8 Observă forma următoarelor cuvinte extrase din text. Scrie în dreptul fiecăruia forma literară, care se folosește astăzi.

• iaca - _____

• fu - _____

• pasămite - _____

• sta - _____

• biet - _____

• auz - _____

• vrură - _____

• dete - _____

9 Precizează grupul de cuvinte care indică momentul în care are loc acțiunea din textul-suport.

10 Unde are loc acțiunea din text?

11 Încercuiește literele corespunzătoare răspunsurilor corecte.

A. În textul dat acțiunea constă:

a) într-o singură întâmplare.

b) într-o succesiune de câteva întâmplări.

c) într-o alăturare de două întâmplări.

B. Acțiunea se desfășoară:

- a) în ordine cronologică și cu respectarea ordinii temporale.
- b) în ordine logică, fără respectarea ordinii temporale.
- c) într-o ordine cronologică, dar fără o logică clară a întâmplărilor.

12 Care sunt personajele care participă la acțiune?

13 Numește personajul care este dezavantajat. Argumentează de ce crezi că se întâmplă aceasta.

14 Transcrie enunțurile care indică împrejurarea în care împăratul își manifestă mâhnirea asupra mezinii și o alungă de acasă.

15 Transcrie formula de adresare a fiicei celei mici prin care își cere iertare față de tatăl ei. Numește un sentiment transmis prin intermediul acesteia.

16 Selectează un fragment în care se sugerează starea sufletească a unui personaj din textul-suport.

17 Prin ce calități se remarcă fata cea mică a împăratului, așa încât împărăteasa dorește să o vadă. Numește-le!

18 Formulează, potrivit informațiilor din text, câte două idei corespunzătoare celor două afirmații de mai jos.

- Fata cea mică este izgonită, deoarece ...

- Împăratul consideră sinceră dragostea celorlalte fete, deoarece ...

19 Transcrie, din text, cuvinte sau grupuri de cuvinte care indică alte repere spațiale și temporale față de cele inițiale.

Repere temporale	Repere spațiale

20 Încercuiește varianta corectă.

- a) Spațiul și timpul nu sunt clar precizate în textul **Sarea în bucate**.
- b) Spațiul și timpul sunt clar precizate în textul **Sarea în bucate**.

21 Stabilește ordinea logică și temporală a următoarelor idei principale ale textului, numerotându-le:

- ☐ Împăratul se supără foarte tare pe fata cea mică.
- ☐ Fata cea mare a împăratului îi spune tatălui că îl iubește ca mierea.
- ☐ Mezina pleacă în lume din casa părintească.
- ☐ Împăratul se bucură când auzi cât de mult îl iubesc fetele cele mari.
- ☐ Împăratul își alungă fiica cea mică de acasă.
- ☐ Un împărat vestit avea trei fete grijulii.
- ☐ Hărnicia și istețimea fetei o fac să fie îndrăgită de către împărăteasă.
- ☐ Fata cea mică îi cere iertare tatălui.
- ☐ Ajunsă la curtea altui împărat, fata cea mică primește o slujbă.
- ☐ Fata cea mijlocie a împăratului îi declară tatălui că îl iubește ca zahărul.
- ☐ La întrebarea tatălui, fata cea mică îi răspunde că îl iubește ca sarea în bucate.

22 Rescrie ideile formulate la exercițiul **21**, punându-le în ordinea desfășurării întâmplărilor. Adaugă, acolo unde se potrivesc, încă două idei secundare, astfel încât să obții planul dezvoltat de idei al textului-suport.

23 Completează cu **A** (adevărat) și **F** (fals):

- ☐ În textul **Sarea în bucate** se întâlnesc numai personaje reale.
- ☐ Construcția **A fost odată ca niciodată** este cea care încheie textul.
- ☐ Acțiunea se petrece într-un spațiu imaginar.
- ☐ Împăratul și-a crescut fetele cu dragoste.
- ☐ Fetele cele mari au fost sincere când au răspuns la întrebarea tatălui lor.
- ☐ Împăratul credea că fata cea mică este nerecunoscătoare și nu îl iubește suficient.
- ☐ Când mezina i-a spus cât îl iubește, împăratul s-a supărat.
- ☐ Surorile mari s-au supărat pe tatăl lor că a alungat-o pe sora cea mică.
- ☐ Mezina și-a luat haine împărătești și a plecat în lume.

24 Exprimă-ți opinia, într-un text de aproximativ 50 de cuvinte, despre hotărârea împăratului de a-și alunga fiica cea mică.

25 Propune cinci cuvinte-cheie care surprind esența acțiunii fragmentului propus.

26 Ce te-a impresionat în fragmentul dat? Argumentează!

27 Alege, prin încercuire, cuvintele care pot fi asociate cu personajele din fragmentul dat.

împăratul	zahăr	fata cea mare	miere	simbrie
fata cea mijlocie	sare	fata cea mică	chelăreasa	

28 Alcătuieste, folosind cinci dintre cuvintele selectate, enunțuri în care să arăți ce tip de personaje sunt.

29 Cu ce personaje din text ai dori să te asemeni? Dar din alte povești cunoscute? Motivează-ți alegerea!

30 Realizează, în 5 rânduri, un text în care să evidențiezi trăsăturile fizice și morale ale unuia dintre personajele fragmentului.

31 Consideri că **Sarea în bucate** este un titlul potrivit? Motivează-ți răspunsul!

32 Propune alte trei posibile titluri pentru textul dat!

33 Ce o determină pe fata cea mică să ia hotărârea de a pleca în lume? Ți se pare corectă alegerea ei?

34 Explică, pe scurt, semnificația secvenței **la fă-te mai încoace, nesocotito, să ne înțelegem la cuvinte!**

35 Redactează o compunere de 15-20 de rânduri, în care să-ți imaginezi o posibilă continuare a fragmentului de text ***Sarea în bucate***.

[illegible]

36 Joc de rol

Găsește, în text, expresiile corespunzătoare semnificațiilor de mai jos.

Expresii din text	Semnificații ale expresiilor
	să am noroc de tine
	foarte supărat
	atât a putut gândi
	să nu mai știu de tine
	o făcu să tacă
	să-și găsească o slujbă

37 Pălăriile gânditoare

INFORMEAZĂ!

- Care este tema literară a fragmentului de text *Sarea în bucate*?

SPUNE CE SIMȚI!

- Ce îți place cel mai mult din text? De ce?

ASPECTE NEGATIVE

- Din ce cauză a fost alungată fata cea mică?

ASPECTE POZITIVE

- Cum depășește mezină situația dificilă în care se află?

GENEREAZĂ IDEI NOI!

- Imaginează-ți un dialog cu fata cea mică a împăratului și scrie-l!

CLARIFICĂ!

- Care este situația mezinii care reiese din finalul fragmentului de text *Sarea în bucate*?

Propoziția simplă. Propoziția dezvoltată. Propoziția afirmativă. Propoziția negativă

- 1 Construiește câte un enunț asertiv, interogativ, exclamativ și imperativ, în care să existe cuvântul **sare**.

- 2 Identifică în fragmentul de text **Sarea în bucate** după Petre Ispirescu, câte o propoziție simplă, dezvoltată, afirmativă și negativă, apoi transcrie-le!

- 3 Scrie semnele de punctuație corespunzătoare propozițiilor, apoi precizează felul acestora.

- ☐ Al cui e fânul acesta ☐
☐ Al boierului ☐ strigară oamenii ☐
☐ Aveți o moșie frumoasă ☐ spune el ☐
Trecură apoi prin lanurile bogate ☐
☐ Al cui e grâul ☐ oameni buni ☐
☐ Al boierului ☐
☐ Eehei ☐ boierule ce rod bogat ☐
Trecând pe lângă pădure ☐ întrebă și pe tăietorii de lemne ☐
☐ A cui e pădurea ☐
☐ A boierului ☐

(**Motanul Încălțat**, Frații Grimm)

- 4 Completează propozițiile cu subiecte și predicate, după caz, apoi precizează felul propozițiilor obținute.

_____	aleargă. - propoziție	_____
_____	zidește. - propoziție	_____
_____	plutește. - propoziție	_____
_____	repară. - propoziție	_____
_____	înoată. - propoziție	_____

Privighetoarea _____ . - propoziție _____
 Pământul _____ . - propoziție _____
 Maria _____ . - propoziție _____
 Berzele _____ . - propoziție _____
 Bunica _____ . - propoziție _____

5 a) Identifică părțile principale de propoziție. Notează predicatele cu **P** și subiectele cu **S**.

Păduri nesfârșite se înalță între cer și pământ. Ele amenință cu tăcerea și cu întunericul lor. Se înfundă sclipitoarele coifuri în umbra văilor înguste. Cercetașii furnică în toate părțile.

Deodată un strigăt de trâmbițe vestește începerea luptei. Rândurile se strâng. Pe Timiș, în sus, dacii stau la pândă cu arcurile întinse.

(*Din trecutul nostru* după Alexandru Vlahuță)

b) Transcrie doar propozițiile simple.

6 a) Alcătuieste o propoziție simplă, în care cuvântul **poveste** să fie subiect.

b) Alcătuieste o propoziție simplă, în care cuvântul **povestește** să fie predicat.

7 Alcătuieste cinci propoziții dezvoltate. Subliniază părțile principale de propoziție! Precizează prin ce părți de vorbire sunt exprimate.

8 Completează spațiile următoare cu pronume și substantive.

- L-au strigat _____ (pe cine?) _____ (unde?).
- Au invitat-o la aniversarea mea _____ (pe cine?).
- Discut despre emisiunea vizionată _____ (cu cine?).
- _____ (cu cine?) _____ cânt.
- Cerul _____ (ce fel de?) s-a acoperit _____ (cu ce?).

9 Transformă propozițiile dezvoltate în propoziții simple.

- În tăcerea nopții, păsările se pregătesc de zbor.

- La fiecare sărbătoare povestește bunica despre copilăria ei.

- Pasărea având ciocul portocaliu prinde pești din lac.

10 Transformă propozițiile dezvoltate în propoziții simple.

- Pescarul prinde mult pește.
- Scrii la fel ca fratele tău.
- – Cântați acum și voi?
- Îmi place de câinele vecinei.
- Noi suntem cei mai buni prieteni.

11 Transformă enunțurile ca în model: **A început să adie vântul.**
Nu a început să adie vântul.
N-a început să adie vântul.

- Toamna a sosit.

- Ați fi putut încerca metoda nouă.

- – Îți lipsește curajul!

- Puișorii își urmează mama.

- Au fost atenți la poveste.

- – Ce-ați făcut în excursie?

- – Eu i-am întrebat și pe părinții mei.

12 Alcătuieste trei propoziții afirmative care să aibă la final: semnul punct, semnul exclamării, semnul întrebării.

13 Alcătuieste două propoziții interogative negative și două propoziții exclamative negative.

Lucrează în echipă!

Realizează un schimb de replici în care să răspunzi afirmațiilor prin propoziții negative.

14 Transformă propozițiile de mai jos în propoziții afirmative.

• Ioana nu este elevă în clasa noastră.

• Fata împăratului nu este harnică și iubitoare.

• Povestea nu este interesantă.

• Nu bate vântul.

• Acum nu mai plouă.

Unitățile comunicării: actele de limbaj

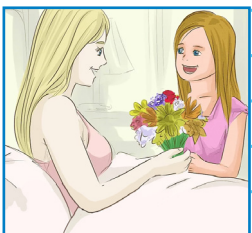
(a afirma, a întreba, a solicita, a recomanda, a promite, a felicita, a declara etc.)

1 Scrie dialogurile ce pot avea loc între personajele din imagini, formulând solicitări, recomandări, întrebări, promisiuni, felicitări, o declarație.

2 Imaginează-ți o întâlnire cu un prieten drag pe care nu l-ai văzut de mult timp, iar acum te vizitează. Realizează, în scris, un dialog în care să evidențiezi cel puțin trei dintre actele de limbaj învățate.

3 Realizează un anunț în care să-i informezi pe colegii din școala ta despre cercul de lectură ce se va înființa la nivelul claselor a V-a.

4 Citește într-un ziar sau într-o revistă câteva articole! Recomandă-i, în scris, unui prieten articolele citite!

5 Realizează o felicitare pe care dorești să i-o oferi unei persoane dragi. Scrie mai jos conținutul acesteia!

6 Adresează-i colegului de bancă întrebări din răspunsul cărora să afli care este părerea lui despre comportamentul zmeilor care apar în povești.

7 Solicită, în scris, informații despre un eveniment desfășurat în școala ta, la care nu ai participat.

8 *Un vecin stabilit de curând în cartierul tău dorește să se înscrie la o școală din apropiere. Recomandă-i școala în care studiezi tu, oferindu-i informații despre: aspectul școlii, denumirea școlii, adresa școlii, dotarea claselor și a laboratoarelor, motivele pentru care îți place să înveți în școala pe care ai recomandat-o.

Predicatul verbal

1 Identifică, prin subliniere, predicatele verbale din fragmentul de mai jos:

Păsările călătoare pleacă în țările calde. Ele se adună în stoluri mari și mici. Se rotesc deasupra lacurilor din apropiere. Aici au petrecut două anotimpuri: primăvara și vara. Aici au scos puii. Tot aici i-au și crescut. Însă în curând vor pleca în marea călătorie. Le așteaptă un drum lung și anevoios.

2 Subliniază predicatele, specificând părțile de vorbire prin care sunt exprimate și precizează timpul când se petrece acțiunea.

• Lanul de grâu se leagănă sub adierea blândă a vântului.

• Vrabiețele au ciripit la fereastra mea.

• Soarele apune peste culmea dealurilor.

• Zâna purta o rochie de aur.

• La șah a câștigat prietenul meu.

3 Găsește verbe cu înțeles opus pentru: **râde**, **au înșurubat**, **va pierde** și alcătuește cu ele propoziții, subliniind predicatele verbale.

4 Formulează două propoziții în care predicatul verbal să fie exprimat prin verbele: **a se afla**, **a exista**.

5 Înlocuiește verbele de la exercițiul 4 cu verbul **a fi**.

6 Subliniază predicatele din propozițiile următoare și analizează-le după model:

Capra neagră trăiește pe stâncile înalte ale munților.

trăiește – predicat verbal (ce face?) exprimat prin verb, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular.

- Mihai merge cu bicicleta pe alee.
- Fata se duce la izvorul din pădure.
- Neghiniță intră în urechea împărătesei.

- Vrabieța ciugulește boabe de mei.
- Copiii adormiți obosiseră.
- Într-o vacanță vom călători cu trenul.

• La bunici am găsit o carte veche.

• Mama va pregăti o prăjitură cu nucă.

7 Se dă textul:

*După ce hoața de vulpe a aruncat o mulțime de pește pe drum, sare și ea din care și, cu mare grabă, începe a strânge peștele de pe drum. După ce l-a strâns grămadă, îl ia, îl duce în vizuina sa și începe a mânca. (**Ursul păcălit de vulpe**, Ion Creangă)*

a) Precizează numărul predicatelor verbale. ☐

b) Identifică, apoi transcrie verbele care nu îndeplinesc rolul de predicat verbal.

c) Analizează predicatele verbale identificate, după modelul de la exercițiul anterior.

8 Construiște enunțuri în care predicatul verbal să fie exprimat prin:

- verbul **a povesti** la timpul viitor, persoana I, numărul plural.
- verbul **a avea** la timpul prezent, persoana I, numărul singular.
- verbul **a avea** la timpul viitor, persoana a II-a, numărul plural.

9 Subliniază predicatele exprimate prin verbul **a fi**, care pot fi înlocuite cu verbele: **a exista**, **a se afla**.

- Cartea colegului este pe bancă.
- Tatăl meu este arhitect.
- Rândunicile sunt pe acoperișul casei.
- În stațiunea montană este o cascadă mare.

[illegible]

- Pe stadion sunt mulți oameni.
- La cinematograful a fost săptămâna trecută un film interesant.
- De când este dicționarul tău?
- Va fi un medic dedicat meseriei.
- Ai fost săptămâna trecută în excursie?

12 Adaugă verbe potrivite, apoi alcătuiește enunțuri, folosind grupurile de cuvinte obținute. Subliniază predicatele verbale!

- substantivele: copil, zmeu, personaj, frumusețe
- pronumele: noi, ea, dumneaei, dumnealui, dânsul

Unitățile comunicării – perechile de adiacență: întrebare/răspuns, invitație – acceptarea/refuzarea invitației, reproș – acceptarea/refuzul reproșului, a face un compliment – a răspunde la un compliment

• Întrebare/Răspuns

1 Corectează textul de mai jos, apoi precizează care sunt întrebarea și răspunsul.

Elevul Popescu a întârziat la școală
Profesorul îl întreabă
Ce s-a întâmplat Popescule
Elevul stă pe gânduri și într-un târziu răspunde
Mama a uitat să-mi aducă ceasul în cameră. Vă rog să mă scuzați

2 Imaginează-ți un dialog între:

- a) un personaj real și unul imaginar.

b) un animal și o plantă.

Menționează pentru fiecare situație care este tema conversației.

a) _____ b) _____

3 Completează conversația următoare, folosind răspunsuri sau întrebări:

- La mulți ani, Ioana!

- O enciclopedie, o bicicletă și multe dulciuri.

- Ți-ai fi dorit și altceva?

4 Adresează-i colegului de bancă întrebări din răspunsul cărora să afli care este părerea lui despre reciclarea materialelor.

Lucrează în echipă!

Scrie întrebări și răspunsuri prin care să exprimi: bucuria, emoția, încântarea, nedumerirea, spaima, surpriza (prin utilizarea diferitelor semne de punctuație).

Schimbă caietul cu al unui coleg de clasă pentru a verifica dacă ai reușit să exprimi aceste stări.

5 Imaginează-ți că îi adresezi trei întrebări elevului Popescu din textul de la exercițiul 1. Formulează, în scris, întrebările și răspunsurile.

• Reproș – Acceptarea/Refuzul reproșului

1

Nu mi-ai împrumutat și mie
costumul tău de carnaval!
Aș fi obținut un premiu cu el.

Nu m-ai anunțat din timp că îl
dorești, Ștefan!
L-am împrumutat altui coleg
care mi-l ceruse înaintea ta.

a) Bifează caseta din dreptul unității de comunicare prezente în replica lui Ștefan.

☐ solicitare

☐ felicitare

☐ reproș

☐ promisiune

b) Construiește un răspuns în care să accepți reproșul lui Ștefan.

2 Scrie un text de maximum 80 de cuvinte, în care să prezinți acceptarea/refuzul reproșului într-o situație în care te-ai afla cu unul dintre prietenii. Subliniază secvențele care conțin acceptarea/refuzul reproșului.

• A face un compliment – A răspunde la un compliment

1 Scrie câte un compliment pe care l-ai putea adresa următoarelor persoane:

- unui prieten _____
- unui membru al familiei _____
- unui profesor _____
- unui vecin _____

2 Scrie câteva formule adecvate pentru a răspunde la complimente.

3 Imaginează-ți că în clasa ta s-a mutat un coleg din altă țară. Se străduiește să vorbească în limba română corect și uneori reușește foarte bine.

Realizează un scurt text în care să prezinți situația de mai sus și în care să introduci unul sau mai multe complimente adresate noului coleg, dar și răspunsurile acestuia la complimente. Subliniază aceste răspunsuri!

Etapele scrierii: generarea ideilor, planificare, scriere – încadrarea în subiect

1 Redactează o compunere în care să folosești cuvintele și expresiile sugerate. Poți adăuga și alte cuvinte și expresii!

O aventură de neuitat

- **Introducere:** Matei, tabără, echipă, prânz;
- **Cuprins:** mâna, cabinet, șiretul, fractură, fotbal, colegii, plânge;
- **Încheiere:** calmante, spital, imposibilitate, liniștește, data viitoare, experiență.

2 Folosește introducerea de mai jos pentru a realiza o compunere de maximum 10 rânduri. Găsește-i un titlu potrivit!

Ana s-a trezit devreme și a ieșit în grădina din spatele pensiunii unde erau cazați ea și familia ei. Privește cum soarele așterne veșminte de aur peste crestele somnoroase ale munților ce vegheau din toate zărilor.

E dimineață. Nu s-a ridicat încă roua picurată în noapte. Strălucește pe flori și pe iarbă ca mici diamante care doresc să sclipească ziua întreagă.

E cald. Aerul înmiresmat...

3 Scrie o compunere în care să prezinți o întâmplare care să se încheie cu proverbul: **Prietenul adevărat la nevoie se cunoaște.**

- 4 Redactează o compunere cu titlul ***Povești la gura sobei***, orientându-te după următorul plan.

Introducere:

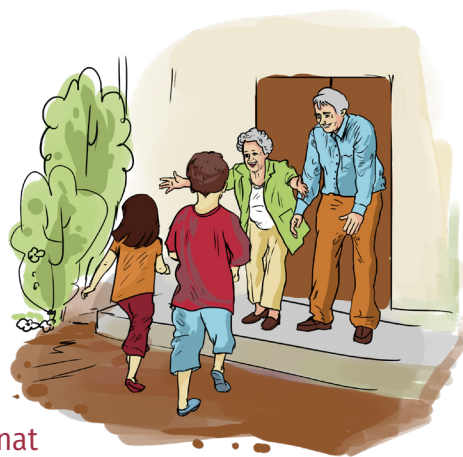
- Prezentarea localității bunicilor tăi
- Așezarea locuinței acestora
- Membrii familiei tale

Cuprins:

- Drumul spre casa bunicilor
- Revederea cu aceștia
- Armonia reunii întregii familii
- Însușirile bunicilor
- Depănarea amintirilor din lungile vacanțe de vară

Încheiere:

- Vocea blândă și suavă a bunicii care te-a impresionat
- Învățăturile desprinse din înțelepciunea bunicilor

- 5 Imaginează-ți o poveste care să se încheie astfel:

Și de atunci, Împăratul Anotimpurilor își iubește cele patru fiice în mod egal, oferindu-le de la frațele său, Împăratul Timp, darul minunat de a fi Prințese câte trei luni în fiecare an.

- 6 Amintește-ți o poveste care te-a impresionat. Scrie-i titlul, apoi imaginează-ți o compunere potrivă acestui titlu.

- 7 Alcătuieste o compunere care să aibă titlul ***Lume de poveste***.

Subiectul exprimat (simplu și multiplu). Locul subiectului în propoziție

1 Subliniază subiectele din fragmentul următor:

Atunci argintarul, după ce puse de spăla pe Prâslea și-l curăți, îl îmbracă în niște haine noi și-l duse la împărat. Împăratul îl înfățișă fetei.

Fata cum îl văzu, îl și cunoscu. Ea nu putu să-și ție lacrimile de bucurie și zice împăratului:

– El este viteazul care ne-a scăpat din mâna zmeilor.

Luându-i seama bine, împăratul îl cunoscu și dânsul, măcar că foarte mult se schimbase. Prâslea le povesti apoi toată istoria sa, le spuse și cum a ieșit deasupra pământului și le arătă și mărușul de aur al zmeului.

Împăratul, supărat, chemă pe feciorii lui cei mari. Dar ei, cum văzură pe Prâslea, o sfecleură. Împăratul întrebă pe Prâslea cum să-i pedepsească. Viteazul nostru zise:

– Tată, eu îi iert și pedeapsa să o ia de la Dumnezeu. [...]

Prâslea luă pe fata cea mică și făcură nuntă mare. Împărăția s-a bucurat de venirea fiului celui mai mic al împăratului și se mândrea cu vitejiile ce făcuse el; iar după moartea tatălui, se sui el în scaunul împărăției și împărăți în pace de atunci și până în ziua de astăzi, de or mai fi trăind.

(*Prâslea cel Voinic și merele de aur* după Petre Ispirescu)

2 Precizează felul părților de vorbire prin care sunt exprimate subiectele identificate la exercițiul 1.

3 Subliniază subiectele din propozițiile de mai jos, precizând deasupra felul acestora prin prescurtările **S. s.** (subiect simplu) și **S. m.** (subiect multiplu).

- Făt-Frumos se luptă cu Gheonoaia, apoi cu Scorpia.
- Zgripturoaica îl scotea pe Prâslea pe tărâmul celălalt.
- Aleodor și Verdeș Împărat sunt dușmanii lui Jumătate-de-om-călare-pe-jumătate-de-iepure-șchiop.
- Ei, noi și voi admirăm poveștile cu zmei și cu balauri.
- Curajul, istețimea și forța lui Făt-Frumos îl impresionează întotdeauna pe cititor.
- În povești zânele săvârșesc fapte bune.

4 Bifează propoziția în care cuvântul **basm** îndeplinește rolul de subiect.

- Basmul bunicii este încântător. ☐
- Am citit un basm interesant. ☐
- Personajele basmului sunt reale și imaginare. ☐
- I-am acordat basmului citit multă atenție. ☐

5 Subliniază cu o linie subiectele simple. Analizează-le după model!

Stând să se odihnească, îi zise calul:

– Să știi, stăpâne, că aici suntem pe moșia unei Gheonoaie, care e atât de rea [...].

Și când venea ea, nene, doboră copacii, așa de iute mergea, dar calul se urcă ca vântul până cam deasupra ei și Făt-Frumos îi luă un picior cu săgeata, și, când era gata a o lovi cu a doua săgeată, strigă ea:

Si văzând că nu o crede, Gheonoaia îi dete în scris cu sângele său.

(Tinerete fără bătrânețe și viață fără de moarte)

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal blue ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

a) substantiv propriu. b) pronume personal de politețe. c) pronume personal.

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal blue lines, resembling notebook paper. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

- un pronume personal, numărul singular, persoana a II-a;

- un substantiv propriu;

- două substantive comune, numărul plural, genul masculin;

- un pronume personal de politețe, persoana a II-a, numărul singular;

- un substantiv comun, numărul plural, genul feminin;

- un pronume personal și un substantiv.

12 Alcătuieste propoziții în care cuvintele **vin** și **minte** să fie subiecte.

13 Alcătuieste câte o propoziție în care substantivele **zmeu** și **Scorpia** să îndeplinească, pe rând, rolul de subiect. Analizează oral aceste substantive!

14 Alege cuvintele care pot îndeplini rolul de subiecte și alcătuieste propoziții asertive: **minunea**, **vi-teaz**, **timp**, **dânsa**, **dumneavoastră**, **continua**, **împărăție**, **Prâslea cel Voinic**, **Radu**, **văzduh**, **harnic**, **înălța**.

15 Subliniază subiectele din enunțurile de la exercițiul **14** și schimbă locul lor în propoziție. Scrie propozițiile obținute!

16 În propozițiile de mai jos, înlocuiește subiectele multiple cu subiecte simple, apoi schimbă-le locul în propoziție.

• Mama, tata și sora formează o familie.

• În librărie există creioane, caiete și stilouri.

• La vară, Ioana, Mirela și Irina vor merge în tabără.

• Gheonoaia, Muma Pădurii, Zgrițuroaica îl încurcă pe Făt-Frumos.

• La bibliotecă se găsesc cărți cu basme, povești și povestiri.

17 Alcătuieste propoziții, folosind doar cuvintele care pot îndeplini rolul de subiect.

dulapuri	Ilenei Cosânzenei	zână	dânsa
pe dulap	la Ileana Cosânzeana	zânei	dânsei
dulapul	spre Ileana Cosânzeana	spre zână	spre dânsa
dulapurile	Ileana Cosânzeana	despre zână	despre dânsa
dulapurilor	despre Ileana Cosânzeana	zânele	dânsele

18 Grupează subiectele și predicatele din enunțurile de mai jos, într-un tabel asemănător:

- – De azi te cheamă Harap-Alb!
- Spânul trânteste capacul pe gura fântânii.
- Calul zboară lin ca vântul.
- Craiul se îmbracă într-o piele de urs.
- Calul fiului de Crai sare în două picioare.
- Verde Împărat nu avea feciori, ci numai fete.
- Dânsul îi zice mătușii:
 - Mătușă, știi ce? Lasă-mă-n pace, că nu-mi văd lumea înaintea ochilor de necaz.
- Voinic tânăr și cal bătrân
Greu se îngăduie la drum!
- Harap-Alb gândise că vreodată va ajunge soarele cu picioarele, luna cu mâna și prin nouri cununa!
(Povestea lui Harap-Alb, fragmente, Ion Creangă)

• Cincizeci de ani de când împăratul purta război c-un vecin al lui. Murise vecinul. El lăsase moștenire fiilor și nepoților ura și vrajba.

(Făt-Frumos din lacrimă, Mihai Eminescu)

Subiect	Predicat	Prin ce este exprimat subiectul	Întrebarea la care răspunde subiectul
...	...	...	...

Acordul predicatului cu subiectul

1 Realizează acordul dintre subiect și predicat în următoarele enunțuri:

- Hansel și Gretel _____ (a merge) în pădure.
- Aleodor _____ (a trece) hotarul.
- Noi și ei _____ (a viziona) un film.
- Bătrâna vrăjitoare _____ (a fi) pe o mătură.
- Greuceanu _____ (a se duce) la zmei.
- Calul lui Făt-Frumos _____ (a zbura) ca gândul.
- El și ea _____ (a veni) din vacanță.
- Eu _____ (a citi) basme.
- Tu _____ (a crea) o poveste.

2 Subliniază cu o linie subiectele și cu două linii predicatele, marcând prin săgeți relația de acord.

a) *O privighetoare își aninase cuibul de una din ramurile îndoite deasupra valurilor, și așa de minunat cânta, încât până și pescarii stăteau atenți.*

(**Privighetoarea**, fragment, după Hans Christina Andersen)

b) *Făt-Frumos descălecă. El intră în palat. Acolo, dânsul găsi două femei. Femeile trebuluiau de zor. Ele gătiră o cină plăcută. Calul păscu iarbă grasă.*

(**Tinerete fără bătrânețe și viață fără de moarte**)

c) *Norocul și mintea au plecat într-o călătorie. Ei merseă ziua întreagă pe un drum de țară și, mai cu vorbe, mai cu glume, iată că soarele se ascunde după un deal. Noaptea cobora. Satul era departe.*

(**Norocul și mintea** după I.L. Caragiale)

d) *Păsări-Lăți-Lungilă se ia atunci după Harap-Alb. Pornesc ei tusșese înainte. Și pe unde ei treceau, pârjol făceau: Gerilă potopea pădurile prin ardere, Flămânzilă mânca lut și pământ amestecat cu humă, și tot striga că moare de foame. Setilă sorbea apa de prin bălți și iazuri de se zbăteau peștii pe uscat și țipa șarpele în gura broaștei de secetă mare ce era acolo, Ochilă vedea toate cele ...*

(**Povestea lui Harap-Alb**, Ion Creangă)

3 Completează spațiile cu persoana și numărul verbului cu rol de predicat, apoi identifică subiectele și precizează la ce număr sunt substantivele care îndeplinesc acest rol.

Eliza văzu _____ munți mari. Munții păreau _____ că plutesc în aer. În mijlocul stâncilor și ghețarilor strălucitori, se vedea _____ un castel uriaș cu grădini în trepte. La poalele munților erau _____ păduri de palmieri, care făceau _____ flori frumoase și mari.

(**Cei doisprezece cocori**, H.Ch. Andersen)

4 Completează spațiile libere cu forme potrivite ale verbelor dintre paranteze, astfel încât acestea să se acorde cu subiectul.

Neghiniță o _____ (a zbughi) în urechea împărătesei.

Împărăteasa și coconii ei _____ (a se minuna).

– Cum _____ (a mânca) tu, Neghiniță al maichii?

– Eu _____ (a sătura) din fum.

Împăratul, la bătrânețe _____ (a ghici) gândul oamenilor.

Bătrâna _____ (a înșira) ochiurile pe andreele.

(**Neghiniță**, Barbu Ștefănescu Delavrancea)

5 Realizează acordul dintre subiect și predicat în următoarele enunțuri, completând cu formele potrivite ale verbelor date.

• Făt-Frumos curajos și puternic.

• Calul înaripat pe Făt-Frumos.

• La castelul zmeului, Făt-Frumos fetele împăratului.

• Cei șapte pitici pe Albă-ca-Zăpada în casă.

• Statu-Palmă-Barbă-Cot barba foarte lungă.

• Slutul pe Aleodor Împărat.

• Greuceanu și fratele lui într-o grădină frumoasă cu flori și fluturi.

• Prâslea cel Voinic prin încercări grele.

a fi

a găsi

a salva

a ajuta

a avea

a urî

a poposi

a trece

Atributul

1 Subliniază atributele din fragmentele de mai jos și indică printr-o săgeată ce cuvânt determină. Precizează ce parte de vorbire este cuvântul determinat de atribut.

a) A fost odată, tare demult, un om bogat. Avea case mari și frumoase în multe locuri, îl slujeau o mulțime de slujitori credincioși, mânca doar din vase de aur și de argint și umbla numai în calești aurite trase de armăsari negri cu părul lucios.

Dar, spre ghinionul lui, acesta avea o barbă albastră care îl făcea atât de pocit, încât toate fetele și femeile ținuturilor se speriau la vederea lui și se ascundeau care pe unde apuca. Iar toată lumea îi spunea Barbă Albastră.

(**Barbă Albastră**, Charles Perrault)

b) Părul ei galben ca aurul cel mai frumos cădea pe umerii ei albi și lați, și din ochii ei albaștri și mari curgeau șiroaie de mărgăritare apoase pe o față mai albă ca argintul crinului. Lângă cearcăne vinete apăreau împrejurul ochilor și vine albastre, pe fața ei albă ca o marmură vie.

(**Făt-Frumos din lacrimă**, Mihai Eminescu)

c) Dar Genarul, om înalt și puternic, avea un cal năzdrăvan cu două inimi.

(**Făt-Frumos din lacrimă**, Mihai Eminescu)

d) Cea de-a treia fată a zmeului s-a preschimbat într-o grădină frumoasă. Cei doi frați au vrut să lase caii obosiți să pască iarbă fragedă.

2) Precizează, într-un tabel precum cel de mai jos, prin ce părți de vorbire sunt exprimate atributele identificate în fragmentele de la exercițiul 1.

Atribut exprimat prin substantiv	Atribut exprimat prin adjectiv	Atribut exprimat prin pronume	*Atribut exprimat prin alte părți de vorbire

3) Identifică și scrie perechi antonimice care îndeplinesc rolul de atribut.

a) Oamenii se nasc toți deopotrivă și nu poate fi deosebire decât între omul cinstit și necinstit, învățat și neînvățat.

(**Scrieri alese**, Dimitrie Bolintineanu)

b) Nimeri o femeie nici tânără, nici bătrână, cam înaltă și uscățivă, dar harnică și supusă.

(**Soacra cu trei nurori**, Ion Creangă)

c) A fost odată o văduvă care avea două fete. Și fetele astea, una era harnică și frumoasă, iar cealaltă, urâtă și leneșă.

(**Baba Dochia**, Frații Grimm)

d) Era odată un moșneag și o babă, și moșneagul avea o fată și baba, iar o fată. Fata slută, leneșă, țăfnoasă și rea la inimă era fata babei, iar fata frumoasă, harnică, ascultătoare și bună la inimă era fata moșneagului.

(**Fata babei și fata moșneagului**, Ion Creangă)

4) Subliniază atributele din textul de mai jos și analizează părțile de vorbire prin care sunt exprimate.

La o mică depărtare de palatul împărațesc se întindea o pădure adâncă și întunecoasă, iar în pădure, la umbra unui tei bătrân se putea vedea o fântână veche.

(**Prințul fermecat**, Frații Grimm)

5 *Redactează un text de maximum 80 de cuvinte, despre personaje preferate din povești cunoscute în care să folosești cuvinte care să răspundă la întrebările: **cine?**, **despre cine se vorbește în propoziție?**, **ce face?**, dar și cuvinte care să răspundă la întrebările: **care?**, **ce fel de?**, **a/ai/al/ale cui?**, **câți?**, **câte?**.
Scrie un titlu potrivit textului!

6 Citește enunțurile și încercuiește litera **A**, dacă le consideri adevărate și litera **F**, dacă le consideri false.

A/F În enunțul **În aerul cel curat al serii tremurau din palat cântece mândre și senine.**, există trei atribute exprimate prin adjectiv.

A/F În enunțul **Cărțile ei m-au captivat.**, există un atribut exprimat prin pronume personal.

A/F Cuvântul subliniat din enunțul **Vestea profesorului m-a bucurat.**, îndeplinește rol de atribut exprimat prin substantiv.

A/F Atributul din structura **chipul din oglinda fermecată** este exprimat prin adjectiv.

7 Construiește enunțuri în care:

- adjectivul **frumos** să aibă rol de atribut.
- substantivul **palat** să aibă rol de atribut.
- pronumele personal de politețe **dumnealui** să aibă rol de atribut.

RECAPITULARE

• Se dă fragmentul:

Cică odată, de demult, de când cu lupii ăi albi, ar fi trăit un împărat mare, într-o împărăție mare, care-și pusese-n gând să ridice-n lume cea mai mare și vestită biserică. A adunat de pe fața pământului nouă mii de meșteri mari, calfe și zidari, au făcut semnele crucii pe vatra mănăstirii și i-a pus cu mâna lui pietrele din temelii. După aceea, au pornit să lucreze meșteri și calfe.

Ce ridicau ziua, noaptea se dărâma. Îi dau înainte cu lucrarea, dar în zadar, ce se zidea ziua, noaptea se fărâma, căzând la pământ. Căzu pe gânduri și împăratul. Ce să fie? Cine-i dărâma lui noaptea zidurile mănăstirii? Dete sfoară-n țară, se bătură tobele, să audă lumea și țara că niscai dușmani neisprăviți dărâma lucrarea împăratului. Ba mai spuse că dă un corn din împărăție ăluia care va prinde pe răufăcători. Zis și făcut! Multă lume căpătă curaj crezând că o să se procopsească cu vreo palmă de pământ din împărăție stând noaptea la pândă. Dar degeaba, toți adormeau și nu vedeau nimic.

Un om sărac își ia și el inima-n dinți, merge la-mpărat și cere îngăduință să încerce și el să îndeparteze necazul împărăției. Într-una din nopți, trezit de mușuroiul de furnici, prinde zâna cea frumoasă, cu părul lung auriu, ca lumina soarelui, în fapt:

– Te rog, om sărac, ai inimă și dă-mi viața, nu mă omorî, că-ți spun care este taina tainelor, necazul necazurilor. Să-i spui împăratului că atunci când o să se slobozească biserica, zidurile au să se surpe pe omenire și toți vor muri, cu împărat cu tot. Numai ca să scape cu bine, să caute Pasărea Zambilă s-o puie pe aia să cânte mai întâi în biserică și după aceea să intre lumea la rugăciune. Omul cel sărac se-ncrede-n zână și-i dă drumul fără să-i facă ceva.

(*Pasărea Zambilă* din volumul *Povești populare românești*)

Dicționar

calfă, -e, s.f.: lucrător care, după o perioadă de ucenicie, lucra un timp la patronul său;

corn, -i s.n.: (aici) colț, ungher, margine;

a se procopsi, vb.: a se îmbogăți;

a se slobozi, vb.: (aici) a se finaliza.

1 Identifică și scrie personajele care apar în text.

2 Precizează reperul spațial al acțiunii fragmentului de mai sus.

3 Indică o structură care face referire la reperul temporal al acțiunii.

4 Ce își pusese în gând împăratul?

5 Prezintă motivul supărării împăratului.

6 Transcrie, din text, enunțul care îi dezvăluie împăratului **taina tainelor**, ajutându-l ca biserica să nu se mai dărâme.

7 Formulează ideile principale care se desprind din textul **Pasărea Zambilă**.

8 Indică personajul care ajută la schimbarea situației inițiale.

9 Ce acțiuni întreprinde omul sărac pentru a rezolva situația dificilă?

10 Selectează din povestea dată acele situații pe care nu le poți întâlni în realitate.

11 Indică, din textul dat, cel puțin trei situații care au legătură cu lumea imaginară a poveștilor.

12 Argumentează de ce crezi că titlul fragmentului este **Pasărea Zambilă**.

13 Completează **Jurnalul dublu**.

Aspectul din text care m-a impresionat ...	De ce m-a impresionat?

14 Precizează care este forma literară a următoarelor cuvinte desprinse din text:

- ăi - _____
- fărâma - _____
- niscăi - _____

- ăluia - _____
- s-o puie - _____
- dete - _____

15 Transcrie din text:

- o propoziție afirmativă, interogativă;

- o propoziție negativă;

- o propoziție dezvoltată, apoi transform-o într-o propoziție simplă.

16 Încercuiește litera corespunzătoare răspunsului corect.

- În enunțul **Omul sărac prinde zâna cea frumoasă, cu părul lung, auriu**, există:

a) două subiecte, un predicat, două atribute.

b) un subiect, un predicat, cinci atribute.

c) un subiect, un predicat, patru atribute.

17 Alcătuieste câte un enunț în care cuvintele **corn** și **slobozi** să aibă sensuri diferite față de cele din text.

18 Identifică predicatele din enunțul marcat în text. Scrie prin ce părți de vorbire sunt exprimate, specificând timpul, persoana și numărul.

19 Subliniază subiectul din ultimul enunț al textului și precizează prin ce parte de vorbire este exprimat.

20 Alcătuieste un enunț în care să existe un subiect multiplu, exprimat prin substantivele: **biserica** și **pasărea**.

25 Cadrane

I. Scrie cel puțin câte o însușire pentru fiecare personaj identificat în textul-suport.

II. Ce personaj te-a surprins în mod deosebit? Prin ce anume?

III. Ce ai fi făcut tu cu zâna în locul omului sărac? Explică-ți opțiunea!

IV. Imaginează-ți un final pentru fragmentul de lectură dat!

Spune-ți părerea!

Formulează în două-trei enunțuri motivul/motivele pentru care consideri sau nu că zâna din mușuroi este soluția rezolvării situației dificile: dănuirea bisericii.

26 Explică rolul cuvintelor care se repetă: **taina tainelor, necazul necazurilor**.

Fii creativ!

Imaginează-ți că te întâlnești cu Pasărea Zambilă. Scrie un dialog de cel puțin zece replici! Adresează-i o invitație la un eveniment important din viața ta și un compliment!

EVALUARE

• Se dă fragmetul:

A fost odată ca niciodată un pescar bătrân, care locuia împreună cu soția lui într-o colibă păraginită pe țărmul mării. Bărbatul se ducea în fiecare zi la pescuit și rămânea ore întregi în așteptare, fără să prindă nimic. Într-o zi, ca de obicei, stătea cu undița întinsă și cu privirea ațintită în neclintirea apei. Văzând cârligul cum se scufundă dintr-odată, ca și cum ar fi fost târât în adâncime, a tras de undiță și a văzut apărând un barbun mare.

– Te rog, i-a spus acesta, lasă-mă cu viață, căci eu nu sunt pește, ci un crai căzut sub puterea vrăjilor. La ce ți-ar folosi să mă omori? Căci nu aș fi o mâncare aleasă la masa ta. Aruncă-mă din nou în apă și lasă-mă să înot.

– Nu e nevoie să mă rogi a doua oară, a zis omul. Fiindcă nu am ce face cu un pește care știe să vorbească.

Și l-a aruncat repede în apa limpede. Barbunul s-a dus numaidecât la fund, lăsând în urmă o dâră lungă de sânge.

Pescarul a pornit apoi spre colibă.

– Bărbate, a întrebat nevasta, astăzi nu ai prins nimic?

– Nu, a răspuns bărbatul. Am prins, ce e drept, un barbun, dar mi-a zis că nu e pește, ci un crai căzut sub puterea vrăjilor, așa că l-am lăsat să înoate mai departe, redându-i libertatea.

– Și nu i-ai cerut nimic în schimb? l-a întrebat iarăși nevasta.

– Nu, a răspuns bărbatul. Ce aș fi putut să îi cer?

– Ah, s-a supărat ea, cât timp va mai trebui să locuim în această colibă dărăpănată, fără de niciunele? S-ar fi convenit să-i ceri să-ți dea o casă mai bună.

Haide, nu mai sta pe gânduri, du-te și cheamă înapoi barbunul. Nu mă îndoiesc că el te va putea ajuta.

(*Pescarul și soția lui*, Frații Grimm)

1 Indică pe caiet sinonimele următoarelor structuri și construiește enunțuri cu acestea: **privirea ațintită**, **a nu mai sta pe gânduri**, **a lăsa în viață**.

2 Scrie în caiet o structură care evidențiază reperul spațial al acțiunii.

3 Selectează oral din povestea dată un element real și altul imaginar.

4 Antonimele cuvintelor **limpede** și **libertate** sunt: **a)** tulbure. **b)** clar. **c)** captivitate.

5 Enunțul adevărat este:

a) Construcția **A fost odată ...** este cea care se află la începutul textului.

b) În fragmentul de text **Pescarul și soția lui** se întâlnesc numai personaje reale.

c) Formula finală marchează momentul când soția pescarului se mută într-o casă nouă.

6 Transcrie, din text, trei predicate verbale exprimate prin verbe la persoane diferite, precizându-le timpul și numărul.

7 Alcătuiește câte un enunț în care substantivele: **pescar**, **crai**, **colibă**, să aibă atât rol de subiect, cât și rol de atribut.

8 Selectează un fragment în care se sugerează starea sufletească a unui personaj. Transformă o propoziție dezvoltată din acest fragment într-o propoziție simplă și evidențiază subiectul cu o linie, iar predicatul cu două linii.

9 *Imaginează-ți că barbunul le-a oferit o casă nouă pescarului și soției lui. Scrie textul unei invitații în care aceștia îl cheamă la petrecerea organizată în casa cea nouă pe barbunul transformat într-un crai vestit.

Se acordă 1 punct din oficiu și câte 1 punct pentru fiecare item. Total: 10 puncte.

Unitatea 4 - Bucuriile copilăriei

● Verbul (flexiunea verbului în raport cu numărul, persoana) ● Elemente paraverbale (intensitate vocală, intonație, tempoul vorbirii) și nonverbale (mimică, poziții corporale, contact vizual) ca mărci ale personalității individului ● Identitate personală - identitate națională - diversitate culturală și lingvistică ● Verbul - moduri verbale: indicativul și imperativul. Timpurile simple ale modului indicativ ● Prezentarea textului: scrisul de mână, așezarea în pagină; inserarea unor desene, grafice, fotografii, scheme ● Textul narativ nonliterar: acțiune, participanți, timp, spațiu ● Timpurile compuse ale modului indicativ. Structura timpurilor compuse: verbe auxiliare (a fi, a avea, a vrea) și forme verbale nepersonale: infinitiv, participiu ● Recapitulare ● Evaluare

● Se dă textul:

Nicușor (fragment)

după Ioan Alexandru Brătescu-Voinești

Frumos Crăciun o să fie! A nins două zile din crivăț și acum în ajun s-a schimbat vântul; suflă austrul subțind norii, printre care încep să se ivească stelele, și aducând cu el un ger de te taie.

La curtea caselor lui conu' Mișu e zarvă mare. Pe porțile deschise larg nu mai conțin sâniile încărcate cu musafiri. E pom de Crăciun la care sunt poftiți copiii tuturor prietenilor. În mijlocul salonului încăpător, care ține de la intrare până la terasa din spate e așezat bradul împodobit de-ți ia ochii. Cucoanele se învârtesc de acolo, până acolo, rânduind lucrurile la locul lor. Copiii nerăbdători așteaptă în odaia din dreapta semnalul când vor putea intra. Să aștepte, că nu e încă gata. Mai sunt de așezat jucăriile pe măsuță din jurul bradului și de pus la fiecare teanc de jucării câte o carte de vizită cu numele copilului căruia i se cuvine; și nici conu' Mișu n-a sosit încă de la club cu bărbații, ca să se bucure de bucuria copiilor.

În vremea asta, alături, la casierie, e un sufleteț stingher, care se zbate și se frământă... Mama e dusă la cucoana casierului să ajute la gătit și la scuturat – și a luat și pe Lenuța cu ea; tatăl e dus la cârciumă... iar el stă singur în gangul casieriei muncit de gânduri... a văzut azi-dimineață pe un om din curtea boierească, ducând la spinare un brad mare, mare... pe urmă băieți de la cofetărie cu tăvi și alt băiat de la librărie încărcat cu fel de fel de cutii... Și el știe ce înseamnă asta. Anul trecut, când l-a durut în gât, l-a dus mamă-sa la spițărie și atunci prin ușa întredeschisă a zărit o clipă în odaia de alături, cu ochii lui împăienjeniți de friguri, un brad frumos îmbrăcat în... dar a închis spițerul ușa... și era ziuă, lumânările nu erau aprinse și mămica i-a spus așa: „că seara e mai frumos când se aprind lumânările...” Toți copiii ăștia care trec în sâni, acolo se duc să vază pomul de Crăciun... pomul de Crăciun!!... Și nici prin crăpăturile ulucilor nu poate să se uite, că e zăpadă până la gât... E! dar dacă ar vrea conu' Mișu... Țe, conu' Mișu nu e om bun? Ba e bun. Nu-i dă lui întotdeauna câte un ban? Adineauri a trecut în târg și nu s-a întors încă acasă... Dacă i-ar ieși înainte și l-ar ruga să-i arate și lui pomul de Crăciun, numai nițel, nițel de tot.

Cât e de mică inimioara lui, s-a despărțit acum în două. Jumătate îl îmbrânțește înainte: „încearcă, conu' Mișu e om bun; poate te duce să vezi pomul... pomul!!” iar cealaltă îl trage înapoi: „fugi d-acolo, nu se poate... nu se poate...”

Se aud sâni venind dinspre târg... Uite-le, cotesc la colț în bătaia lămpii electrice de la răspântie. Nicușor recunoaște pe conu' Mișu și-l laude râzând cu poftă. Repede o ia la fugă să-i iasă înainte. Cine știe? poate chiar fără să-i spuie nimic văzându-l, o să i-l arate, că e om bun. A ajuns! Aici e altă cotitură. Hei! la o parte! strigă birjarul degeaba; iar conu' Mișu, ieșind pe jumătate din sanie și văzând copilul în drum:

– În drum, hai? Drace împelițat! Să te calce sania. Marș acasă!

Și sâniile trec... E noapte... nu se pot vedea lacrimile care au năpădit în ochișorii negri, catifelati, dulci ca o mângâiere...

I-a zis așa: „marș acasă!” dar ce să facă acasă? nu e nimeni acasă, nimeni... Și coșul de la sobă țiue... Și-i e urât... Și cum stă în drum, parcă-i șoptește cineva la ureche: „Știi ce? poate că se vede de la poartă prin ferestre”. O ia la fugă înspre curtea boierească. Se dă la o parte lângă uluci ca să treacă sâniile care ies; apoi, când au trecut, face doi pași în curte și se uită cu încordare... Ies valuri de lumină pe ferestre, dar pomul nu se vede... Și mai face doi pași, strângându-și la piept paltonul lung și larg, făcut dintr-o scurteică

veche a mamă-sii, în care parcă e un pui de lăutar... Ferestrele sunt prea sus... degeaba... A! știe el un loc de unde ar putea vedea, d-acolo de pe prispa unde mănâncă boierii vara! Acolo a văzut el prin crăpăturile ulucilor, sunt ferestrele jos. Da, dar câinii!!! Gândul acesta îl face să se retragă repede din curte... Ce bine ar vedea el de-acolo pomul de Crăciun!!! Stă... și-și face în gând socoteli de om mare. Nu se poate să fie câinii dezlegați acum când vine lume... Asta nu se poate! Să muște lumea? Face câțiva pași în curte trăgând cu urechea și neputându-și dezlipi ochii de la lumina ferestrelor... Ocolește în vârful picioarelor casa... mai sunt câțiva pași... A ajuns!... na! perdelele lăsate... ba nu, una e ridicată! Pășește binișor... binișor... Aaaa!!! Ce frumos! Ce frumos!

Poate de-acum să sufle austrul vânt tăios de rece, că în tot trupul copilului s-a revărsat căldura unei fericiri nemăsurate. Tot sufletul i s-a urcat în ochii care privesc cu nesațiu... Cum sclipește beteala! Uite și lumânările aprinse! Și ce de jucării! Trâmbițe, tobe, păpuși! Uite și niște iepurași albi, mici și drăguți...

Dicționar

crivăt, s.n.: vânt puternic și rece care suflă iarna dinspre nord-est, aducând scăderea temperaturii;

conteni, vb.: a întrerupe sau a înceta o mișcare sau o acțiune începută; a (se) opri;

spîțerie,-i s.f.: 1. farmacie; (la pl.)medicamente. 2. știința farmaciei; profesiunea farmacistului;

împielîțat, adj.: afurisit, blestemat;

austru, s. m.: vânt care bate din sud.

1 Găsește sinonime pentru cuvintele: **se ivesc**, **nerăbdători**, **odaia**, **valuri**, **pășește**, **sclipește**, apoi integrează-le în enunțuri!

2 Identifică în textul-suport antonime pentru cuvintele: **subțîind**, **acolo**, **lumina**, **vine**, **bun**, **ridică**.

3 Găsește în text un cuvânt care poate avea două sensuri și alcătuiește enunțuri cu sensurile găsite.

4 Identifică în text cinci cuvinte aparținând câmpului lexical al iernii. Adaugă și tu alte două cuvinte aparținând aceluiași câmp lexical.

5 Alcătuieste familia lexicală a cuvântului a schimba (minimum 4 termeni).

Lucrează în echipă!

Împreună cu un coleg/o colegă, împrumutați de la biblioteca școlii două dicționare. Realizați o competiție! Câștigă cel/cea care scrie mai repede sensul din text al următoarelor cuvinte: taie, împăienjeniți, cotesc, valuri, socoteli, crăpăturile.

6 Precizează rolul semnelor de punctuație din primul enunț al textului-suport.

7 Explică rolul cratimei din structura fugi d-acolo.

8 Alcătuieste enunțuri cu formele cuvintelor: mai/m-ai, la/l-a, sa/s-a.

9 Precizează forma literară a cuvintelor: spițerie, împelițat, nesațiu, să văz.

10 Alcătuieste enunțuri cu trei cuvinte din text, aparținând câmpului lexical al copilăriei.

11 Scrie ideea principală a textului-suport.

12 Numește trăsătura morală a personajului, desprinsă din enunțul: *În vremea asta, alături, la casierie, e un sufleteț stingher, care se zbate și se frământă ...* .

13 Transcrie un enunț în care se precizează un reper temporal și alt enunț în care se precizează un reper spațial.

14 Enumeră personajele participante la acțiune.

15 Explică, în trei rânduri, următorul enunț: *Tot sufletul i s-a urcat în ochii care privesc cu nesațiu ...* .

16 Citește următoarele afirmații și încercuiește litera **A**, dacă o consideri corectă sau litera **F**, dacă o consideri falsă.

A/F Textul-suport este redactat la persoana I.

A/F Acțiunea se petrece în preajma Paștelui.

A/F Nicușor stă singur în gangul casieriei, muncit de gânduri.

A/F La curtea caselor lui conu' Mișu nu este pom de Crăciun.

A/F Nicușor își dorește să vadă pomul de Crăciun.

A/F Nicușor este încântat de frumusețea pomului de Crăciun.

17 Argumentează, într-un enunț, de ce consideri că textul-suport are titlul **Nicușor**.

18 Realizează, în 8-10 rânduri, portretul personajului Nicușor, așa cum reiese el din fragmentul dat.

19 Imaginează-ți și scrie, în 5-7 rânduri, o posibilă continuare a fragmentului-suport.

Joc didactic

Lucrați în grupe de câte patru elevi. Scrieți pe bilețele separate cuvintele: timiditate, naivitate, dragălășenie, veselie. Trageți la sorți bilețelele și realizați portretul fizic și moral al unei persoane care poate fi caracterizată prin cuvântul extras. Citiți descrierile în fața clasei! Va câștiga descrierea cea mai reușită. Precizează apoi care dintre trăsăturile scrise pe bilețele credeți că i s-ar potrivi personajului Nicușor.

20 Găsește și marchează în text câte un enunț care să sugereze o imagine vizuală, una auditivă și una dinamică.

21 *Imaginează un dialog de 5-7 replici, între tine și Nicușor pe tema Crăciunului și a importanței lui în viața unui copil.

22 Scrie un text de 3-5 rânduri, în care să prezinți starea emoțională pe care o ai după lectura fragmentului **Nicușor** după I. Al. Brătescu-Voinești.

23 *Alcătuiește o compunere de 10-15 rânduri, în care să relatezi o întâmplare reală sau imaginară, petrecută în timpul colindatului, în satul bunicilor tăi.

24 Realizează un desen care să sugereze atmosfera dintr-un sat în timpul Crăciunului. Adaugă desenul la portofoliul tău!

Verbul – Flexiunea verbului în raport cu numărul, persoana

• Se dă textul:

În casă, mirosea a cozonaci calzi și a brad. Mama, așezată în fața oglinzii, își pieptăna părul negru ca abanosul. Eu, în spatele ei, pe un scaun mititel, mă ridic în vârful picioarelor, peste umărul ei, să privesc cum se vede ea în apele din rama de argint. Sunt fericită să o văd aranjându-se... Tata privește afară, cu mâinile la spate. Pe fereastră, gerul, pictor desăvârșit, creionează flori de diamant și stelute sclipitoare. Bunica îmi aduce rochia de catifea roșie și cu degetele noduroase îmi încheie cu migală nasturii mari, negri de la spate.

Aud prin zăpadă scrâșnetul pantofilor ce se apropie de ușa de la intrare. Casa se umple deodată de musafiri care se îmbrățișează cu bucurie și își povestesc de zor întâmplări recente. Părinții mei, gazde minunate, toarnă vinul în cupe și umplu masa de bunătăți. Împreună ne bucurăm de sărbătoarea Crăciunului și de frumusețea iernii ce a pus parcă stăpânire pe întregul oraș.

1 Selectează toate verbele din textul-suport și precizează pentru fiecare persoana și numărul, completând tabelul de mai jos.

Verbul	Persoana	Numărul

2 Transcrie, din text, câte un verb care să arate starea, existența și acțiunea.

3 Trece verbele: **mă ridic**, **să privesc**, **sunt**, la numărul plural, păstrând persoana.

4 Transcrie fragmentul subliniat, trecând verbele la numărul plural.

5 Răspunde cu adevărat (A) sau fals (F) la următoarele enunțuri:

A/F Verbul **mirosea** este la persoana a II-a.

A/F Verbul **să privesc** este la numărul singular.

A/F Forma verbului **creionează** este la numărul plural, persoana a III-a **creionează**.

A/F Forma verbului **a pus** este la persoana a II-a, numărul singular **ai pus**.

A/F Verbul **toarnă** arată existența.

A/F Verbul **ridic** arată acțiunea.

6 Transcrie, din text, două verbe care au aceeași formă la numărul singular și la numărul plural, la persoana a III-a.

7 *Realizează o compunere în care să folosești verbele: **a sărbători**, **a primi**, **a schia**, **a gusta**, la numărul singular și la numărul plural, la diferite persoane, pornind de la textul-suport. Subliniază verbele la numărul singular și la numărul plural în culori diferite!

Elemente paraverbale (intensitate vocală, intonație, tempoul vorbirii) și nonverbale (mimică, poziții corporale, contact vizual) ca mărci ale personalității individului

Joc didactic

Aliniați-vă, în funcție de data nașterii, fără a comunica verbal unii cu alții!

Identificați, împreună cu profesorul, formele de comunicare nonverbală utilizate în timpul jocului.

Intervalul de timp pe care îl aveți la dispoziție este de trei minute. Discutați rezultatul!

• Se dă textul:

Ș-o luăm noi de la popa Oșlobanu, tocmai din capul satului din sus, cu gând să umblăm tot satul... Când colo, popa tăia lemne la trunchi afară și cum a văzut că ne așezăm la fereastră și ne pregătim de urât, a început a ne trage câteva nașteri îndesate și a zice:

– De-abia s-au culcat găinile, și voi ați și început? Ia stați oleacă, blăstămaților, că vă dau eu!

Noi, atunci, am șterpelit-o la fugă. Iar el zvârr! cu o scurtătură în urma noastră, căci era un om hursuz și pâclișit popa Oșlobanu. Și din spaima ceea, am fugit noi mai jumătate de sat înapoi, fără să avem când îi zice popii: „Drele pe podele/ Și bureți pe păreți;/ Câte pene pe cucoși/ Atâția copii burduhoși,” cum obișnuiesc a zice plugarii pe la casele ce nu-i primesc.

– Măi! al dracului venetic și ceapcân de popă, zicem noi, după ce ne adunăm cu toții la un loc, înghețați de frig și spărieți! Cât pe ce era să ne ologească boaita cea îndrăcită, vede-l-am dus pe năsălie la biserica Sfântului Dumitru de sub cetate, unde slujește; curat. Ferească Dumnezeu să fie preoții noștri așa, că nu te-ai mai înfrupta cu nimica de la biserică, în vecii vecilor! Și până-l mai menim noi pe popă, până-l mai boscorodim, până una-alta, amurgește bine.

– Ei, amu, ce-i de făcut? Hai să intrăm ici în ograda asta – zise Zaharia lui Gâtlan – că ne trecem vremea stând în mijlocul drumului.

Și intrăm noi la Vasile Aniței și ne așezăm la fereastră, după obicei. Dar parcă naiba vrăjește: cela nu sună coasa, că i-i frig; celuia că-i îngheață mâinile pe cârecie; văru-meu Ion Mogorogea, cu vâtrarul subsuoară, se pune de pricină că nu ură, și numa-ți crăpa inima-n tine de năcaz!

– Ură tu, măi Chiriece – zic eu lui Goian – și noi, măi Zaharie, să prufnim din gură ca buhaiul; iar iștialalți să strige: hăi, hăi!

(*Amintiri din copilărie*, fragment, Ion Creangă)

1 Împărțiți-vă în 5 grupe și citiți fragmentul de mai sus, în conformitate cu tonul alocat.

Grupa 1: neutru; **Grupa 2:** trist; **Grupa 3:** comic; **Grupa 4:** rugător; **Grupa 5:** cu accent local (dramatic, voios, afectat etc.). La final, discutați **contribuția tonurilor** folosite asupra conținutului mesajului și asupra modului în care a fost **distorsionat**. Analizați cum a fost afectată **eficiența comunicării**.

2 Elaborează cinci enunțuri care, prin diverse accentuări și intonații, să transmită mesaje diferite.

- Tatăl lui vine mâine din Franța. (nu mama sau altcineva)
- Tatăl lui vine mâine din Franța. (al lui, nu al altcuiva)
- Tatăl lui vine mâine din Franța. (s-a hotărât totuși)

- Tatăl lui vine mâine din Franța. (nu în altă zi)
- Tatăl lui vine mâine din Franța. (nu din altă țară)

3 Discută, în clasă, din perspectiva comunicării următoarele proverbe/maxime/cugetări despre tăcere:

- Tăcerea este de aur.
- Mai bine te gândești de două ori înainte să deschizi gura.
- Cel ce își păzește gura și limba își păzește sufletul de primejdie.
- Ascultă mult, vorbește puțin.
- Câinele care latră nu mușcă.
- Nu există cuvânt fără tăcere.

4 Folosește comunicarea nonverbală (gestică, mimică etc.) pentru a exprima colegilor tăi următoarele:

- a) roagă ceva;
- b) cere scuze pentru o vină anume;
- c) întreabă ceva;
- d) refuză să accepți ceva;
- e) mulțumește pentru ceva.

Identitate personală. Identitate națională – diversitate culturală și lingvistică

1 Scrie, în spațiile de mai jos, termeni ce consideri că au legătură cu identitatea națională.

2 Numește cinci sentimente potrivite pentru patriotism, apoi introdu-le în enunțuri.

3 Redactează o compunere cu titlul ***Suntem diferiți, dar suntem egali!***, pornind de la imaginea alăturată. Scrie în compunerea ta despre importanța diversității umane.

4 Ești în vizită la un prieten dintr-o țară vecină în preajma sărbătorilor de iarnă și observi comportamentul lui, în legătură cu această perioadă a anului. Fă o comparație între personalitatea ta și a lui! Evidențiază importanța respectării tradițiilor pentru fiecare dintre voi, precum și sentimentul exprimat de fiecare, în legătură cu acest subiect, redactând o compunere. Însoțește compunerea ta cu diverse imagini relevante, surprinse în timpul vizitei. Atașează compunerea la portofoliul personal!

5 Joc de rol

Realizează un dialog de 8-10 replici, pe tema diversității culturale și lingvistice, între tine și vărul tău care locuiește în altă țară.

Verbul. Moduri verbale. Indicativul și imperativul. Timpurile simple ale modului indicativ

1 Elimină intrusul din seriile:

- a) știu, scrisei, văzusem, ploaie, mergea.
- b) ninge, luase, colinde, lucraseră, citeam.
- c) priveai, crescuserăm, cântă, alb.

2 Completează tabelul, punând verbe din enunțurile de mai jos, în coloana potrivită.

- a) Matei merge cu noi la colindat.
- b) Ei priveau cu entuziasm bradul de Crăciun.
- c) – Ioana, privește ce frumos ninge!
- d) – Adrian, vino cu noi la săniuș!
- e) Natalia pregătise o poezie pentru serbare.

verbul	acțiune sigură, reală	acțiune poruncită

3 Identifică verbe din enunțurile date, precizând timpul la care se află.

- a) Într-o după-amiază de ianuarie, zăpada strălucea cu putere în parcul de lângă casa mea.

b) Copiii porniseră la săniuș, bucurându-se de aerul curat și de zăpada abundentă.

c) Maria se gândi că este momentul pentru a proba schiurile cele noi, primite de Crăciun.

4 Citește enunțurile și răspunde cerințelor cu adevărat (A) sau fals (F).

- Elevii se pregătesc de reluarea cursurilor după o vacanță prelungită.
- – Copii, mergeți la derdeluș, căci vacanța e pe sfârșite, zise mama.
- – Mergeți cu noi la patinoar?
- Spuneți antrenorului ce dificultăți aveți.

A/F Verbul **se pregătesc** arată o acțiune dorită.

A/F Verbul **mergeți** exprimă o acțiune poruncită.

A/F În structura **căci vacanța e pe sfârșite**, verbul arată o acțiune sigură.

A/F În structura **zise mama**, verbul **zise** arată o acțiune poruncită.

A/F Verbul **mergeți** din propoziția **Mergeți cu noi la patinoar?**, exprimă o acțiune impusă.

A/F Verbele **spuneți** și **aveți** arată o acțiune sigură, reală.

5 Scrie, în caiet, modul verbelor următoare: **cântă, știe, veniți!, scriam, lucrează!, patinasem, desenați!, află!, ninge, gândiși.**

6 Grupează verbele în funcție de timpul lor verbal (prezent, imperfect, perfect simplu, mai-mult-ca-perfect): **citesc, lucrează, soseai, câștigaseră, alergi, făceau, priviși, scrisese, călătoream, cheltuiați, mâncăm, luase, intraserăți, fuseși, coace, laudam.**

7 Încercuiește forma corectă a verbelor.

a) trimite/trimete

b) scrim/scriem

c) decernez/decern

d) adoptă/adoptează

e) triumfează/triumfă

f) vroiam/voiam

g) ignoră/ignorează

8 Transcrie enunțurile, corectând greșelile.

a) Voi vroiați să mergeți în excursie.

b) El acordă chitara.

c) El auzii vestea cea nouă.

d) Ea ordonă hainele în dulap.

e) El convocă o ședință după-amiază.

9 Încercuiește formele verbale adecvate enunțurilor de mai jos:

- Elevul înseamnă/însemnează exercițiul în manual.
- Ofițerul îi ordonă/ordonează soldatului să stea pe loc.
- Profesorul acordă/acordează chitara.
- Mușchiul se contractă/se contractează la anumiți stimuli.
- Oamenii manifestează/manifestă în centrul orașului.

10 Transcrie enunțurile de mai jos, trecând verbele la modul imperativ. Ce observi în legătură cu punctuația enunțurilor?

- Tu citești o carte interesantă.

• Veniți lângă noi?

• Scrieți la matematică acum?

• Ești fericit.

11 Subliniază forma corectă a verbelor la modul indicativ, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular.

- îndrumă/îndrumează
- stăruie/stăruiește
- rezumă/rezumează
- țârlăie/țârlăiește

12 Scrie în căsuțe inițiala fiecărui verb la modul indicativ din enunțurile următoare și vei obține o categorie a verbului. Care este?

a) Colegii mei merg la patinoar.

b) Eu ocolesc omul de zăpadă din fața patinoarului.

c) Andrei, unul dintre colegii mei, dărdăie de frig pe patinoar.

--	--	--

13 Completează spațiile, utilizând informațiile dintre paranteze.

- Anul acesta _____ (a intra, timpul prezent, persoana I, numărul singular) în clasa a V-a.
- Încă din vacanța de vară îmi _____ (a cunoaște, timpul mai-mult-ca-perfect, persoana I, numărul singular) viitorii colegi.
- Aceștia _____ (a fi, timpul imperfect, persoana a III-a, numărul plural) prietenoși și amuzanți.
- Unii dintre noi _____ (a vizita, timpul mai-mult-ca-perfect, persoana a III-a, numărul plural) deja sala de clasă.
- Eu _____ (a fi, timpul perfect simplu, persoana I, numărul singular) încântat de amenajările găsite în sală.

14 Trece, pe rând, formele verbale următoare la timpurile imperfect, perfect simplu și mai-mult-ca-perfect, respectând persoana: ea creează, el povestește, tu agreezi, voi pândești, ei scriu, voi știți, el se așază.

15 Completează spațiile cu verbe dintre paranteze la modul indicativ, timpul prezent, timpul imperfect și timpul perfect simplu.

Model: El (a înfia) înfiază/înfia/înfie un băiețel.

a) El (a crea, persoana a III-a, numărul singular) un poem pentru părinți.

b) Tu (a agreea) filmele de acțiune.

c) Maria (a așeza) florile în vază.

d) El (a se înșela) asupra răspunsului primit.

16 Analizează, după modelul dat, verbe subliniate din textul de mai jos:

Noaptea trecută priveam de la fereastra casei mele cum cad fulgii de nea printre crengile copacilor. Admiram albul imaculat ce se așternea peste tot. Dintr-odată auzii în curte glasuri vesele de copii. Erau colindătorii... Veniseră să ne vestescă Nașterea Domnului. Le-am deschis ușa și i-am poftit înăuntru. Au umplut casa de glasuri cristaline și pline de entuziasm. Bucurați-vă! au spus ei într-un glas. E sărbătoare!

Model: priveam - verb, modul indicativ, timpul imperfect, persoana I, numărul singular.

17 Precizează modul și timpul verbelor subliniate în fragmentele următoare:

a) Toamna frunzele colindă,
Sun-un greier sub o grindă,
Vântul jalnic bate-n ramuri
Cu o mână tremurândă.
(Gazel, Mihai Eminescu)

b) Astfel zise lin pădurea,
Bolți asupra-mi clătinând;
Suieram la a ei chemare
Și-am ieșit în câmp râzând.
(O, rămâi..., Mihai Eminescu)

c) Vino-n codrul la izvorul
Care tremură pe prund,
Unde prispa cea de brazde
Crengi plecate o ascund.
(Dorința, Mihai Eminescu)

18 Încercuiește răspunsul corect:

• În enunțul Suiam dealul, deoarece doream să ajung la derdeluș, când am întâlnit-o pe Mara care își petrecea vacanța în aceeași stațiune cu mine., sunt:

a) trei verbe la imperfect.

b) un verb la imperfect.

c) patru verbe la imperfect.

19 Indică, prin subliniere, varianta corectă.

• începuseși/începusei

• râseseseși/râsesei

• plecasei/plecaseși

• mâncasei/mâncaseși

20 *Redactează o compunere de maximum 15 rânduri, despre anotimpul tău preferat, în care să utilizezi verbe aflate la modurile și timpurile studiate până acum. Subliniază în culori diferite timpurile verbale ale modului indicativ! Analizează trei verbe la alegere, precizând modul, timpul, persoana și numărul. Scrie un titlu sugestiv compunerii tale!

Prezentarea textului: scrisul de mână, așezarea în pagină, inserarea unor desene, grafice, fotografii, scheme

- 1 Observă cum este așezat în pagină fragmentul de text de mai jos. Transcrie-l corect în caiet, respectând regulile așezării în pagină.

În lungul câmpiei arse, pustii, se înalță doar un singur pâlț de salcii ce ocrotesc, supt umbra deasă a crengilor despletite, un izvor din care și ele își sug viața. Izvorul curge subțire, întinzând în față, ca pe o năframă, o baltă mică, pe care, uneori, o împunge, ca un ac de aur, câte o rază de soare.

În frunzișul salciilor acestora se strâng stoluri întregi de paseri, de stau ziulica întreagă să se adăpostească de căldura cotropitoare. Privighetori, scatii, măcăleandri, stigleți, floreni, câte și mai câte alte neamuri de zburătoare, toate își găsesc aici sălașul. E un ciripit, un piruit, spre seară, de te crezi în rai. Nimeni altcineva nu calcă supt acest umbrar singuratic. Și paserile trăiesc ca-n împărăția lor... Azi e o zi înăbușitoare. E în iulie. Aerul undulează, pare că-i răsuflatul pământului ostenit de alergătura lui prin haos. Paserile se cobor pe fiecare clipă să ia în gură câte o picătură de apă din izvorul rece care se prelinge, argintiu, în ciuda arșiței.

(*Musafirul*, fragment, Emil Gârleanu)

- 2 Scrie, în caiet, folosind scrisul de mână, o poezie de trei strofe pe care ai studiat-o în clasele anterioare. Respectă regulile așezării în pagină ale unui text în versuri!
- 3 Dictează-i colegului tău de bancă un scurt text. Observă cum a redactat și a așezat textul în pagină. Comentați, împreună cu profesorul, observațiile!
- 4 Imaginează-ți că participi la un curs despre textul nonliterar. Scrie notițele tale pe o coală de hârtie, apoi alcătuiește o fișă de portofoliu.

Inserarea unor desene, grafice, fotografii, scheme

- 1 Prezintă în caiet, într-o compunere de 10-15 rânduri, desfășurarea unei competiții sportive a clasei tale. Inserează imagini din timpul competiției!
- 2 Ești în competiție cu alți colegii de la o clasă a V-a. Ați dat un test la limba și literatura română și ați primit notele. Dorești să calculezi o medie a clasei pentru a constata care dintre clase a performat. Realizează, pe o coală de hârtie, un grafic cu notele fiecărei clase.
- 3 Redactează pe o coală de hârtie, o compunere de maximum 100 de cuvinte, în care să îți prezinți cel mai bun prieten. Inserează în compunere fotografii cu prietenul tău. Respectă regulile alcătuirii unei compuneri descriptive!
- 4 Scrie, în caiet, o compunere având ca temă o aventură în Delta Dunării. Inserează în compunerea ta un desen reprezentativ!

- Se dă textul:

Copilărie cu aromă de cozonac

Iernile copilăriei mele, învăluite în clinchet de zurgălăi și în sunet de colind au iz de măr copt cu scorțișoară, de cozonac, de brad și de portocale, aromele care mă inundă ori de câte ori calc pragul casei părintești. Sunt 30 de ani de atunci, dar re trăiesc totul de parcă ar fi fost ieri...

Agitația sărbătorilor ne cuprindea pe toți în preajma Crăciunului. Cu o zi-două înainte, era sacrificat bietul nostru purcel, Grigoraș, ispravă înfăptuită de bunicul împreună cu unu-doi vecini inimoși. În zori, când geana zilei abia mijea, iar pleoapele mele erau încă îngreunate de somn, auzeam „plânsul” înfiorător al bietului animal... Îmi cufundam capul între perne până nimic nu se mai auzea, apoi, uitând orice urmă de suspin auzit mai devreme, fugeam să gust șoriciul rumen, dulce-afumat. Cu toții așteptam vestita pomană a porcului, iar mama și bunica nu mai pridideau să pregătească până în miez de noapte, tradiționalele preparate: cârnații, caltaboșii și sarmalele de a doua zi.

În amurg, colindătorii soseau și cântau cu forță și bucurie despre Nașterea Mântuitorului. Bunica deschidea larg ușa și le împărțea mere și nuci dintr-un paner mare, de dinainte pregătit.

Ascunsă după fereastră, priveam plină de entuziasm ceata de colindători. Grivei, cățelul familiei, se gudura și el, semn că era atmosferă de sărbătoare și de veselie.

Alături de verii mei, așteptam cu nerăbdare să se însereze, rugându-mă de tata, prins cu alte treburi, să ne caute și să ne pregătească suportul vechi pentru brad. Ionică, cel mai mic dintre verii mei, dorea ca în fiecare an să pună el steaua în vârful bradului. Era deja un obicei, toată lumea din casă știa că Ionică pune ultimul și cel mai important element decorativ al bradului... De cum se însera bine și colindătorii plecau, împreună scoteam cutiile cu podoabe, globuri multicolore, păstrate cu sfințenie, fiecare cu povestea lui, beteala cu clopoței, felinărașele meșterite anume să sclipească printre cren-guțe și, mai ales, pe Moș Crăciun cel cu barbă de vată, cu toiagul său din lemn lăcuit. Maria, sora mea, îi scria Moșului un răvaș, îl lega cu o beteală roșie și așeza pe măsuta de lângă brad cozonac și lapte pentru ca Moșul să se ospăteze și să citească pe îndelete răvașul.

Moșul sosea tiptil seara, mereu pe nevăzute. Oricât de mult ne străduiam să îl întâlnim, nicio-dată nu reușeam! Moșul acesta tare iscusit mai era..., căci știa exact momentul când noi adormeam și pâș-pâș ... se strecura pe unde numai el știa și lăsa pentru fiecare cadoul dorit. Bătrânul acesta fără chip ne bucura seara de Ajun, iar noi îl divinizam...

În dimineața de Crăciun, mă trezeam în mirosul cetinei de brad și cu glasul cald al bunicii:

– Copii, repede, trezirea, căci iar l-ați ratat pe Moșul!

Țâșneam din pat cu ochii cârpiți de somn și cu nerăbdarea umplându-mi sufletul. Mă opream drept în fața bradului.

Steaua aurie din vârf îmi făcea cu ochiul, complice. Mă așezam lângă brad și așteptam ca sora mea și verișorii noștri să sosească spre a întregi cercul din jurul bradului. Când cercul era întreg, ne repezeam cu toții spre pachetele de sub brad și într-o hărmălaie de nedescris, ne îmbrățișam părinții și bunicii.

În odaie era cald, mirosea a cozonac, iar pernele erau îmbrăcate cu fețe noi, scrobite. La televizor se auzeau colinde, iar crainica întrerupea din când în când magia acestora, prin câte un anunț despre vreme... Apoi, ziua întreagă ne jucam cu darurile primite și meșteream suporturi pentru lumânări, din coajă

de portocală și cuișoare. Zilele următoare, pentru că era vacanță, derdelușul din sat reunea adult și copil într-o bucurie comună: aceea a unei fericiri simple, senine și pure, precum zăpada de sub sănii...

Astăzi, chiar dacă portocale sau alte fructe exotice se îngheșuie pe rafturile supermarketurilor alături de zeci de figurine de ciocolată care zâmbesc fad și de un Moș Crăciun al cărui chip nu trădează drăgălășenia, chiar dacă troienele de afară nu anunță decât un cod roșu și îngrijorare, în locul invitației la săniuș, iar bucuriile fetei de altădată au cedat acum locul grijilor, în mintea mea și în sufletul meu... odaia bunicii, aroma cozonacului și a cetinei de brad, hărmălaia din noaptea de Ajun sunt încă vii, semn că... altădată sărbătorile aduceau magie în sufletele copiilor.

1 Găsește câte un sinonim contextual pentru cuvintele: **iz, vestită, hărmălaie, anunț, altădată, complice.**

2 Alcătuieste câte un enunț cu antonimele cuvintelor: **bucurie, iscusit, bătrânul, niciodată, îngrijorare.**

3 Transcrie, din textul-suport, cinci cuvinte aparținând câmpului lexical al sărbătorilor de iarnă.

4 Găsește în text cinci termeni cu sens propriu (obișnuit) și integrează-i în enunțuri. Subliniază acești termeni!

5 Alcătuieste enunțuri cu formele: **noi/n-oi, iar/i-ar, lați/l-ați.**

6 Explică rolul liniei de dialog din enunțul marcat în text.

7 Precizează rolul utilizării cratimei în structura: într-o hărmălaie.

8 Marchează cu adevărat (A) sau cu fals (F) enunțurile de mai jos:

A/F Textul prezintă întâmplări din timpul copilăriei naratoarei, petrecute vara.

A/F Textul oferă informații despre sărbătoarea Crăciunului în familia naratoarei.

A/F Spațiul în care se desfășoară acțiunea este real, cunoscut.

A/F Participanții la acțiune sunt persoane reale.

A/F Limbajul utilizat în text este unul artistic, bogat în figuri de stil și în imagini artistice.

A/F În text apar cifre.

9 Formulează câte un enunț în care să precizezi aspecte din textul dat.

• Unde și când se petrec întâmplările relatate? Transcrie enunțurile relevante!

• Care sunt persoanele participante la acțiune? Numește-le!

• Cine este persoana care se ocupă de sacrificarea porcului?

• Cine se ocupă cu pregătirea mâncărurilor tradiționale?

• Ce le dăruia bunica tuturor colindătorilor?

• Ce pregătea Maria pentru Moș Crăciun?

• Cum așteptau copiii sosirea lui Moș Crăciun?

- Ce făceau copiii după primirea darurilor?

- Ce se găsește în prezent pe rafturile supermarketurilor în preajma Crăciunului?

- Precizează dacă bogăția și varietatea produselor existente astăzi în magazine produc naratoarei aceeași bucurie precum cozonacul preparat de către bunica de Crăciun.

10 *Redactează, după modelul textului-suport, un text nonliterar narativ, având ca temă o sărbătoare petrecută, împreună cu familia, în satul bunicilor tăi. Precizează reperele spațio-temporale și participării la acțiune!

- 11** Compară textul ***Copilărie cu aromă de cozonac*** cu o poveste citită la orele de limba și literatura română. Ce observi în legătură cu timpul, spațiul și participanții la acțiune? Dar în legătură cu limbajul? Întocmește o fișă de portofoliu cu observațiile tale!
- 12** Redactează un text nonliterar narativ, de 10 -15 rânduri, în care să prezinți o întâmplare petrecută la un concurs de schi la care ai participat, împreună cu fratele tău/sora ta/o rudă.

12 Redactează un text nonliterar narativ, de 10 -15 rânduri, în care să prezinți o întâmplare petrecută la un concurs de schi la care ai participat, împreună cu fratele tău/sora ta/o rudă.

This image shows a full page of blank, white paper with horizontal blue ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, typical of notebook or legal stationery. There are no margins, text, or other markings present.

Timpurile compuse ale modului indicativ. Structura timpurilor compuse; verbe auxiliare (a fi, a avea, a vrea) și forme verbale nepersonale: infinitiv, participiu

- 1** Subliniază în culori diferite verbele din textul de mai jos, în funcție de timpul la care se află.

Moș Crăciun este bătrân, foarte bătrân... El s-a născut acum multe sute de ani; ni-
meni nu mai știe când și unde anume. Cu toate acestea se știe că ziua lui de naștere
era sărbătorită în perioada solstițiului de iarnă, când soarele se face foarte mic, mic
de tot, ca apoi să se nască din nou. Așa credea lumea mai demult: că Moș Crăciun
dispare în fiecare iarnă și apare iar și iar... Și că odată cu el chiar și soarele moare și
reînvie sub forma unui copil.

Astfel, în fiecare an, în seara de Crăciun, Moșul e bătrân tare, iar la miezul nopții el moare câteva clipe și renaște prin pruncul Iisus Hristos. În același timp, toată lumea reîntinereste, se umple de viață și de bogăție; de aceea Moș Crăciun aduce daruri cu el. La început, când nu erau atâtea jucării pe lume, Moșul aducea dulciuri, mere, nuci, păpușele de lut sau de lemn.

2 Transcrie în caiet, pe două coloane, doar verbele la timpul perfect compus și la timpul viitor din seriile:

- a) a mers, vine, fusese, va scrie, eram, lucrai.
- b) vom ajunge, lucrez, cântaserăți, visam, ați corectat, știuși.
- c) fugeai, o să notați, renăscu, am sosit, iubesc, recuperaserăm.

3 Completează spațiile cu verbele dintre paranteze, la modul și timpul indicate.

- Natalia _____ (a pleca, modul indicativ, timpul perfect compus) în satul bunicilor pentru a petrece acolo sărbătorile de iarnă.
- Adrian și Gabriela _____ (a spune, modul indicativ, timpul viitor) părinților că ar vrea să meargă la săniuș.
- Eu _____ (a merge, modul indicativ, timpul viitor) pe pârtia din apropierea hotelului.
- Tu _____ (a decide, modul indicativ, timpul perfect compus) să o însoțești pe Maria la colindat.
- Voi _____ (a se gândi, modul indicativ, timpul viitor) ca la anul să mergeți la munte de Crăciun.

4 Construieste enunțuri cu formele: ia/i-a; sau/s-au; i-au/iau; neam/ne-am; mai/m-ai.

5 Scrie la timpul imperfect sau la timpul perfect compus verbele dintre paranteze, pentru a reconstitui începutul unei narațiuni.

(A fi) _____ o seară minunată de iarnă. Mihaela și Loredana, două bune prietene, (a sta) _____ la gura șemineului, privind văpăile jucăușe ale focului roșatic. Deodată (a auzi) _____ un zgomot ca de bici în curtea casei. (A fi) _____ colindătorii care tocmai (a sosi) _____ să ne bucure și să ne aducă vestea Nașterii Mântuitorului. Fetele (a ieși) _____ repede la ușă, având panerul plin cu nuci și mere pentru colindători.

6 Încercuiește forma corectă a timpului viitor din următoarele perechi de verbe:

• va tace/va tăcea	• vei veni/vei venii	• vei apare/vei apărea
• va place/va plăcea	• vom părea/vom pare	• voi fi/voi fii

7 Precizează tipul timpului viitor (standard sau de limbă vorbită) folosit în fiecare dintre enunțurile:

- O să rămânem acasă astăzi. _____
- Vei respecta indicațiile profesorului. _____
- Ai să ajungi la timp la gară. _____
- Oi merge cu tine în excursie. _____
- Va spune adevărul mereu. _____

8 Analizează, după modelul dat, verbele din enunțurile următoare:

Model: *vei veni - verb, modul indicativ, timpul viitor standard, persoana a II-a, numărul singular.*

• Vei veni la spectacolul de balet de mâine?	• Ați răspuns afirmativ solicitării profesorului.
• Am să vorbesc cu Andrei curând.	• Noi vom fi plecat când tu vei fi ajuns.
• Ai lucrat corect exercițiile.	• Vor cânta cu noi la concert.
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

9 Precizează timpul verbelor evidențiate în enunțurile următoare:

- **Vom afla** rezultatele testelor mâine. _____
- **O să recităm** versuri ale unor poeți renumiți. _____
- **Ai să mergi** cu noi în excursie? _____
- **Aveți să primiți** răspunsul așteptat curând. _____

10 Trece, pe rând, verbele din enunțuri la timpurile perfect compus, viitor standard și viitor anterior. Scrie ce verbe te ajută în formarea acestor timpuri.

- Elevul scrie corect propoziția dată.
- _____
- _____

- Camelia pleacă în excursie.
- _____
- _____

- Silviu și Ana organizează o întrecere sportivă.
- _____
- _____

- Tu alergai seara la stadion.

- Voi căutaserăți un refugiu în pădure.

11 Citește enunțurile de mai jos și precizează pentru verbele aflate la timpul perfect compus și la timpul viitor standard modul de formare. Numește verbele care ajută la formarea acestor timpuri.

Model: *Am ajuns târziu acasă.*

am ajuns - verb la timpul perfect compus, alcătuit din verbul auxiliar *a avea* și forma de participiu a verbului de conjugat *a ajunge*.

Voi reuși să rezolv problema.

voi reuși - verb la timpul viitor standard, alcătuit din verbul auxiliar *a vrea* și forma de infinitiv a verbului de conjugat *a reuși*.

- Ai greșit rezolvarea acestui exercițiu.

- Vom plăti un abonament la înot.

- Am citit compunerile lui Adrian.

- Voi aprecia interesul tău pentru activitățile literare propuse.

12 Citește enunțurile de mai jos și încercuiește varianta corectă de răspuns.

- În enunțul *Ai o mașină nouă, foarte frumoasă.*, verbul *ai* are valoare de:

a) verb predicativ.

b) verb auxiliar.

- În enunțul *Vei ajunge la timp în clasă.*, forma *vei* este:

a) verb auxiliar *a vrea*.

b) verb predicativ *a vrea*.

13 Grupează, pe coloane, enunțurile în care verbul *a fi* are valoare auxiliară sau predicativă.

- El este în parc cu prietenii săi.
- Eu voi fi recunoscut greșeala.
- A fost în excursie cu părinții.

- Noi vom fi ajuns la gară.
- Alina era pe balconul dormitorului său.
- Ei vor fi scris deja tema.

valoare auxiliară	valoare predicativă

14 Alcătuieste enunțuri în care verbele: **a avea**, **a fi** și **a vrea** să fie, pe rând, predicative și auxiliare.

15 Numește forma verbală nepersonală la care se află verbele subliniate din enunțurile:

- Știi răspunde la întrebare? _____
- Dorința de a-l revedea mă frământă. _____
- Ne sfătuim pentru a nu greși. _____
- Dorim a merge la săniuș. _____
- E ușor a rezolva acest exercițiu. _____

16 Precizează ce sunt ca părți de vorbire cuvintele subliniate din enunțurile:

- Colajul creat de tine mi-a plăcut. _____
- Cuvântul pronunțat de tine m-a emoționat. _____
- Răspunsul conceput de Ana a fost trimis. _____
- Exercițiul rezolvat a primit nota maximă. _____
- Ce observi? Numește forma verbală nepersonală care stă la baza cuvintelor subliniate în fiecare propoziție. _____

17 Citește enunțurile și precizează la ce formă verbală nepersonală au fost inițial cuvintele subliniate.

- Articolul citit ieri m-a impresionat. _____
- Cântecul auzit la radio este cunoscut. _____
- Exemplul dat de tine este corect. _____
- Copilul întristat este consolată de mama. _____
- Invitatul sosit acum este Vlăduț. _____

18 Alcătuieste enunțuri în care să existe verbe la participiu cu valoare adjectivală. Subliniază-le!

19 Alcătuiește trei enunțuri în care verbul **a crea** să se afle, pe rând, la timpurile: perfect compus, viitor standard, viitor anterior.

20 Precizează din ce este alcătuit predicatul propoziției: **Ați descoperit noi valori ale verbului?**

21 Precizează sensurile verbului **a fi** din enunțurile:

- Apa este până la glezne. _____
- Afară este răcoare. _____
- El este la Predeal. _____
- Maria este de la Olt. _____
- Loredana este profesor la universitatea din oraș. _____
- Cât este până începe spectacolul? _____
- Merele sunt trei lei. _____
- Întâmplarea ar fi adevărată. _____
- Vacanța va fi scurtă. _____

22 Scrie, pe rând, verbele la infinitiv și la participiu: **sciam, crease, conduceau, pune, a ridicat, crezu, învățaseră, a fost, aveai, așază, tăcuse, apăru.**

23 Analizează verbele subliniate din textul de mai jos, după modelul dat.

Alexandra merge în seara aceasta în satul bunicilor. Acolo se va întâlni cu prietenii ei. Împreună au să meargă la colindat pe la casele din împrejurimi. Ei au pregătit trăistuțele pentru covrigi și nuci. Bunica pregătise deja pentru colindători plăcinte și mere. Urma să pregătească și covrigi copti pe vatră. Va fi o seară frumoasă pe care nu o vom uita curând.

Model: *nu vom uita - verb, modul indicativ, timpul viitor standard, persoana I, numărul plural, rolul de predicat verbal.*

24 Alcătuieste un text nonliterar, sub forma unei reclame, în care să folosești patru verbe la modul imperativ și patru verbe la modul indicativ. Subliniază-le!

25 *Redactează un dialog între tine și bunicul tău având ca temă copilăria. Folosește verbe la timpurile compuse ale modului indicativ. Marchează-le în culori diferite!

26 Realizează o compunere de 10-15 rânduri, despre o temă aleasă de tine, în care să folosești verbele la toate modurile și timpurile verbale învățate. Respectă etapele alcătuirii unei compuneri. Scrie un titlu sugestiv compunerii tale!

RECAPITULARE

• Se dă textul:

Tu n-ai văzut pădurea, copile drag al meu,
Pădurea iarna doarme, c-așa vrea Dumnezeu.

Și numai câte-un viscol o bate uneori,
Ea plânge atunci cu hohot, cuprinsă de fiori.

Și tace-apoi și-adoarme, când viscoalele pier,
În noaptea asta însă, vin îngerii din cer.

Și zboară-ncet de-alungul pădurilor de brad,
Și cântă-ncet; și mere și flori din sân le cad.

Iar florile s-anină de ramuri până jos
Și-i cântec și lumină și-așa e de frumos!

Iar brazii se deșteaptă, se miră asta ce-i,
Se bucură și cântă ca îngerii și ei.

Tu n-ai văzut pădurea, copile drag al meu,
Dar uite ce-ți trimite dintr-însa, Dumnezeu.

Un înger rupse-o creangă din brazii cu făclii,
Așa cum au găsit-o, cu flori și jucării.

Depart e într-un staul e-n față-acum Iisus,
Și îngerii, o, câte și câte i-au adus!

Dar el e bun și-mparte la toți câți îl iubesc,
Tu vino, și te-nchină, zi: „Doamne-ți mulțumesc.”
(*Pomul Crăciunului*, George Coșbuc)

Dicționar

viscol, -e, s.n.: vânt puternic însoțit de ninsoare sau de lapoviță; vânt violent, în rafale care spulberă și troienește zăpada;
anina, vb.: a atârna, a agăța, a prinde (ușor) de ceva;
staul, -e, s.n.: grajd sau adăpost (pentru oi).

1 Răspunde la întrebări:

• Ce anotimp sugerează versurile de mai sus?

• Ce perioadă este asociată cu împodobirea bradului de Crăciun?

• Ce simți când citești versurile acestei poezii?

• Precizează ce noapte descrie autorul în versurile citate. Ce semnificație are această noapte pentru tine?

• Ce rol are bradul de Crăciun? Argumentează-ți răspunsul, în maximum 5 rânduri.

2 Alcătuieste în caiet o compunere de maximum 15 rânduri, compunere în care **personaj** să fie **bradul de Crăciun**. Folosește în compunere cinci termeni sugestivi din textul **Pomul Crăciunului** de George Coșbuc.

3 Alcătuieste enunțuri în care să integrezi sinonimele cuvintelor: **fiori**, **pier**, **încet**, **creangă**.

4 Transcrie, din text, cinci cuvinte din câmpul lexical al naturii.

5 Transcrie, din text, două verbe la timpuri diferite. Precizează pentru fiecare timpul, persoana și numărul.

6 Precizează modul verbului **vino**. Trece același verb la modul indicativ, timpul prezent, respectând persoana și numărul.

7 Scrie forma verbală **mulțumesc** la participiu și la infinitiv.

8 Transcrie, din text, structuri în care să existe verbul **a avea** cu valoare auxiliară.

9 Alcătuieste enunțuri în care verbul **a fi** să fie, pe rând, verb predicativ și verb auxiliar.

10 *Realizează un text nonliterar, de 10-15 rânduri, în care să prezinți obiceiuri de împodobire a pomului de Crăciun din diverse țări. Împrumută cărți tematice de la biblioteca școlii, pentru a afla informațiile necesare rezolvării acestei cerințe.

11 Completează pentru portofoliu un ciorchine cu informații despre tema copilăriei și a sărbătorilor de iarnă, desprinse din textele cunoscute, pornind de la titlul **Copilăria și bucuriile ei**.

EVALUARE

• Rezolvă cerințele:

- 1 Verbul este o parte de vorbire care:
 - a) își schimbă forma în funcție de persoană.
 - b) nu își schimbă niciodată forma.
 - c) își schimbă forma, în funcție de mod, timp, persoană și număr.
- 2 Precizează persoana și numărul verbului **alerga** din enunțul: **Copilul alerga bucuros în întâmpinarea bunicii.**
- 3 La modul indicativ, timpul prezent, persoana I, numărul singular, verbul **a crea** are forma
- 4 În enunțul **Ai să vii cu noi în parc**, verbul **ai** are valoare:
 - a) auxiliară.
 - b) predicativă.Acest verb ajută la alcătuirea unei forme din limba vorbită a:
 - a) viitorului.
 - b) prezentului.
- 5 Precizează valorile morfologice (părțile de vorbire) ale cuvintelor subliniate în enunțul: Voi merge cu voi la teatru.
- 6 Forma subliniată din enunțul A învață este datorია elevului. este:
 - a) formă verbală nepersonală de participiu.
 - b) formă verbală nepersonală de infinitiv.
 - c) la modul indicativ.
- 7 Transcrie participanții la acțiunea unui text nonliterar narativ din enumerarea: persoane reale, persoane imaginare, personaje de basm, forțe supranaturale.
- 8 Elementele nonverbale și paraverbale din cadrul actului comunicării ajută individul la:
 - a) dezinhibare, eliminarea complexelor, creșterea încrederii în sine, stimularea capacității de comunicare.
 - b) transmiterea corectă a mesajului.
 - c) o mai bună relaționare între participanții la actul comunicării.
- 9 Interculturalitatea este termenul care:
 - a) denumește contactul dintre culturi, existența unui dialog între acestea și, nu în ultimul rând, interacțiunea și influența pe care le primesc reciproc.
 - b) promovează cunoașterea și respectarea culturii, a tradițiilor și a stilului de viață ale comunităților etnice, de către toți locuitorii din țara respectivă.
 - c) prezintă coexistența armonioasă a numeroase limbi.

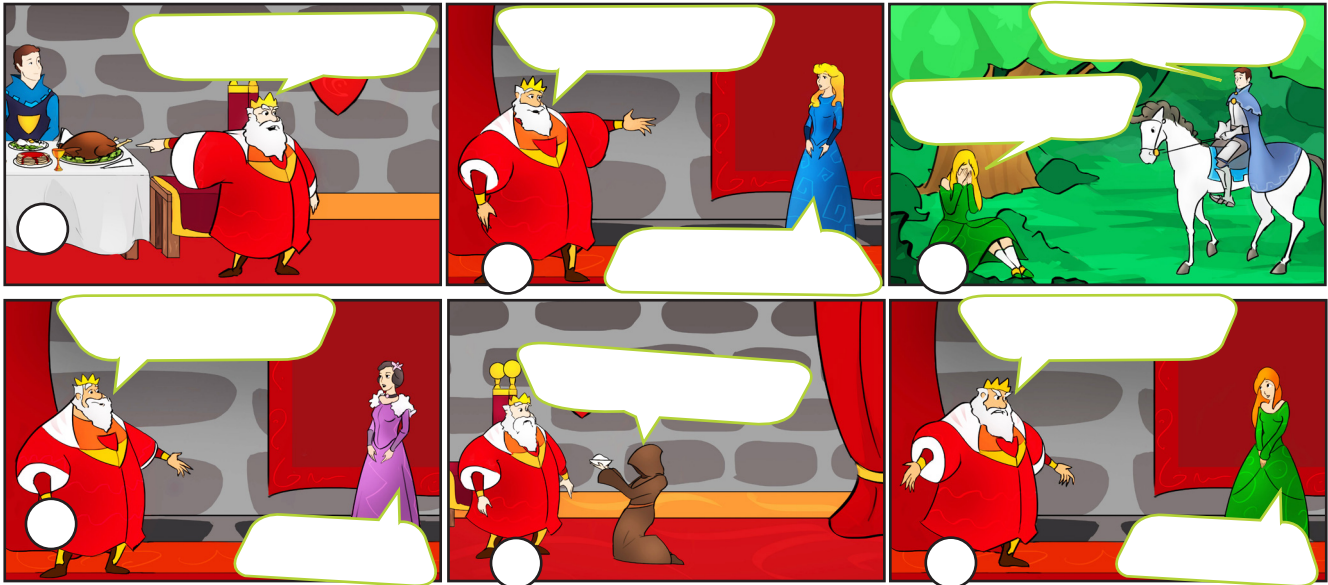
Se acordă 1 punct din oficiu și câte 1 punct pentru fiecare item. Total: 10 puncte.

Unitatea 5 - Eroi de legendă

• Narativul în texte multimodale (text și imagine – bandă desenată) • Planul simplu de idei • Substantivul. Tipuri de substantive: comun, propriu • Genul și numărul substantivului • Categoria determinării: articolul (hotărât, nehotărât) • Strategii de concepere și de comprehensiune a textului oral: cuvinte-cheie, idei principale, temă, informații generale și de detaliu • Planul dezvoltat de idei • Strategii de ascultare activă: ascultarea atentă a interlocutorului fără a-l întrerupe, reținerea corectă a informațiilor, întrebări de clarificare, reformularea unui pasaj, confirmarea prin mijloace nonverbale sau paraverbale a atenției acordate interlocutorului • Comunicarea dialogată • Posibilități combinatorii ale substantivului (substantiv și atribut). Prepoziția • Modele comportamentale în legende greco-romane • Recapitulare • Evaluare

Narativul în texte multimodale (text și imagine – banda desenată)

1 Scrie în casete replici potrivite pentru imaginile benzilor desenate! Reconstituie firul întâmplărilor din basmul *Sarea în bucate* de Petre Ispirescu, numerotând benzile în ordinea desfășurării întâmplărilor.

2 Povestește în detaliu conținutul benzilor desenate, sub forma unui text narativ cu titlul *Sarea în bucate*.

Joc didactic - Testează-ți cunoștințele!

Răspunde la următoarele întrebări și evaluează-te prin colorarea unei figuri care sugerează modul cum ai răspuns.

- Ce este banda desenată?

- În ce categorie de texte studiate ai încadra-o?

- Din ce se compune banda desenată?

- Ce rol au casetele care sunt asociate imaginilor?

- Ce indicații oferă replicile?

- Există o succesiune logică a imaginilor? De ce?

3 a) Creează o bandă desenată în chenarele de mai jos pentru a ilustra o întâmplare petrecută alături de familie la un picnic. Adaugă mesaje potrivite pentru fiecare imagine!

b) Povestește întâmplarea din banda desenată, în maximum 10 rânduri.

4 Consideri că manualele sunt texte multimodale?

- *Da, pentru că* _____.
- *Nu, pentru că* _____.

Planul simplu de idei

1 Formulează cinci idei principale sub formă de enunțuri, pentru a alcătui planul simplu de idei cu titlul **Vizită la muzeu**.

2 Scrie idei-enunțuri pentru a alcătui planul simplu de idei menționat la exercițiul 1, pornind de la următoarele idei-titlu.

- Sosirea în gară
- Călătoria spre Sinaia
- Anunțarea trenului
- Destinația finală: Predeal

3 Bifează ideile principale care alcătuiesc planul simplu de idei cu titlul **O întrecere sportivă**.

- ☐ Dan participă la cros.
- ☐ În data de 2 mai 2017, la ora 9, a început întrecerea sportivă din fața parcului.
- ☐ Toți participanții se strâng la linia de plecare.
- ☐ Antrenorul fluieră pentru începerea competiției.
- ☐ Dan aleargă jumătate din distanță și îl lasă puterile.
- ☐ Acesta vrea să abandoneze.
- ☐ Băiatul termină totuși cursa.
- ☐ Deși îl lăsaseră puterile, fusese motivat de un susținător să finalizeze concursul.

4 Alege varianta corectă, răspunzând prin **DA** sau **NU**.

DA/NU	Pentru a redacta o idee principală se pot folosi și grupări de cuvinte fără predicat.
DA/NU	Ideile principale nu redau esențialul unui conținut.
DA/NU	Se pot formula și idei-enunțuri într-un plan simplu de idei.
DA/NU	Ideile principale nu formează planul simplu de idei.
DA/NU	Acestea respectă titlul dat sau tema impusă.
DA/NU	Ele îmbracă forma unor idei-titluri și idei-enunțuri.

5 Redactează planul simplu de idei, inspirându-te din imaginea dată.

Substantivul. Tipuri de substantive: comun, propriu

1 Recunoaște, prin subliniere, substantivele din șirul de mai jos.

tata, mâine, creion, bucuros, dumneata, fericire, bun, dimineața, soare, condei, vorbea, minunat, culegere, cămin, strălucitoare, vis, somnolență, candid, cinci, citire.

2 Alege forma corectă a substantivelor.

• zmeie/zmee	• maieu/maiou
• asterisc/asterix	• ruxac/rucsac
• delincvent/delicvent	• aleie/alee
• preerie/prerie	• cocs/cox

3 Enumeră câte trei substantive proprii care să indice

- nume de fluvii: _____.
- nume de sărbători creștine: _____.
- nume de ziare: _____.
- nume de personaje literare: _____.
- nume de pictori: _____.
- nume de poeți: _____.
- nume de orașe: _____.
- nume de teatre: _____.
- nume de muzicieni: _____.
- nume de țări: _____.
- nume de sportivi: _____.
- nume de instituții: _____.
- nume de animale de companie: _____.

4 Subliniază substantivele comune din textul de mai jos.

S-a desfăcut din mugur, într-o dimineață caldă a începutului de primăvară. Cea dintâi rază de soare s-a împletit pe dânsa, ca o sârmă de aur, făcând-o să tremure de fericirea unei asemenea atingeri. Ziua întâi i s-a părut scurtă și apropierea nopții o mahnii. Lumina se stinse, răcoarea o făcu să se zgribulească, să se vâre între celelalte și să aștepte, ațipind, până a doua zi, venirea soarelui.

Cu ce revărsare de strălucire se ridică stăpânitorul lumii până sus, pe cer! Raza se coborî din nou, și toată ziua, încălzită, frunza se scaldă în albastrul văzduhului.

În scurtă vreme se desfăcu mare, verde, mai frumoasă ca toate, mai sus decât celelalte, tocmai în vârf. De deasupra îi cădea lumina, dedesubt se ridica, până la ea, mireasma crinilor albi, singuratici, cu potirul plin de colbul aurului mirositor.

Un ciripit străin o miră. Și cea dintâi rândunică, venită de departe, tăie albastrul ca o săgeată, înconjură copacul de câteva ori cu strigăte de bucurie, apoi se așează pe streășina casei, cântând mereu...

Dar, într-o dimineață, raza de soare nu mai veni. Cerul rămase acoperit de nori. Cea dintâi picătură de ploaie o izbi rece, greoaie. Câteva zile a plo-uat. Nici rândunelele nu se mai vedeau. Dar mirosul crinilor, seara, se îm-prăștia puternic, umed: o amețea.

(Frunza, Emil Gârleanu)

- 5 Formează substantive proprii, pornind de la substantivele comune marcate în textul de la exercițiul 4. Alcătuieste enunțuri în care cuvintele nou formate să fie scrise cu roșu.

- 6 Completează în cele două coloane substantive comune care încep cu litera **a** și substantive proprii care se termină cu litera **i**.

Substantive comune	Substantive proprii

- 7 Încercuiește răspunsul corect.

În secvența Ciocolata este renumită în toată lumea pentru gustul delicios, pentru aroma plăcută, Olanda fiind o producătoare faimoasă, deoarece văcuțele au un lapte hrănitor care este folosit în industria alimentară a acestui produs. există:

a) 8 substantive.

b) 10 substantive.

c) 11 substantive.

- 8 Explică scrierea cu majusculă a cuvintelor subliniate din următoarele enunțuri:

Această carte a devenit pentru el o adevărată Biblie de care nu se mai desprindea nici în cele mai neplăcute momente.

Viața lui era o Enciclopedie, scriere ce părea o mare carte a lumii în care se ascund mistere universale.

9 *Alcătuiește o compunere de 8-10 rânduri, despre viața la țară, în care să folosești cinci substantive comune și două substantive proprii care să aibă legătură cu acest univers. Observă, în acest sens, imaginea alăturată. Alege un titlu potrivit!

10 Verifică-ți cunoștințele despre lumea scriitorilor români!

Completează enunțurile cu substantive proprii potrivite.

- Poetul _____ este cunoscut drept **luceafărul poeziei românești**.
- Vasile Alecsandri a scris poezii despre natură la moșia sa de la _____.
- Romanul **Amintiri din copilărie** a fost scris de _____.
- Un povestitor român humuleștean îndrăgit de cititori este _____.
- Volumul **Momente și schițe** îi aparține lui _____.
- Un personaj literar care dă titlul unei celebre schițe scrise de I.L. Caragiale este _____.
- _____ Coșbuc este autorul poeziei **Mama**.

Genul și numărul substantivului

1 Subliniază din următorul șir doar substantivele de genul masculin:

florăriile, cronometraj, plajă, mușchi, învelire, chibrit, chiuveță, canal, brad, crocodil, cană, vis, adâncime, văzduh, munte, pădure, liniște, codru, pisc, odihnă, glas, taină, Dan, umbră.

2 Extrage substantivele din text și grupează-le după gen în tabel, potrivit modelului dat.

Ce dulci erau serile de vară în cerdacul casei noastre. Stâlpi albi îi sprijineau bătrâna streășină plină de cuiburi și perdelele de salcâm albastru o înfloreau întotdeauna. Lespezile de piatră sură ale scărilor, printre crăpăturile cărora portulacul își prindea rădăcinile îndărătnice, rămâneau calde până târziu, și greierii, odată cu luceafărul de seară, își începeau eterna lor cântare. Sfios prindea unul să

cânte ca încercând un acord, apoi sute de glasuri răspundeau de pretutindeni, ca la o poruncă, și monotonul refren se prelungea până la ziuă.

(*Fata din dafin*, Dimitrie Anghel)

Substantive de genul masculin	Substantive de genul neutru	Substantive de genul feminin
<i>stâlpi</i>	<i>glasuri</i>	<i>serile</i>

3 Extrage substantivele identificate din primele trei enunțuri ale fragmentului de la exercițiul 2, după model.

Model:

Numărul singular	Numărul plural
<i>seara</i>	<i>serile</i>

Numărul singular	Numărul plural

4 Încadrează substantivele care au aceeași formă la numărul singular și la numărul plural în câte un cerc.

codice, ochi, învățătoare, unchi, educatoare, nume, vale, scriitor, continent, autor, volum, dreptunghi, mironosiță, unghi, muzeu, dițeu, curcubeu

5 Formulează enunțuri cu sensuri diferite ale substantivelor:

• cap: _____

• ochi: _____

• basc: _____

• lamă: _____

• leu: _____

6 *Alcătuiește un dialog de 10 replici, cu titlul **La circ**, în care să introduci următoarele substantive la numărul plural, păstrând și aceeași formă: elefant, girafei, circarului, clovnul, saltul, prezentator, o săritură, tumba, maimuței, în baza modelului.

Model: acrobatul – acrobații

Categoria determinării: articolul hotărât, nehotărât

1 Întrebări-fulger cu răspuns afirmativ sau negativ:

- Este **un (băiat)** articol nehotărât?
- Substantivul **hărții** este articulat nehotărât?
- În enunțul **O zână îmi atinse umărul.**, există două substantive articulate nehotărât?
- Cuvântul **niște** din structura **niște confetti** este articol hotărât?
- În șirul **fetelor, văile, unui vas, unor concurenți**, toate substantivele sunt articulate?
- În următoarea enumerare există trei substantive articulate hotărât: **disciplină, stele, chemarea, viespile, niște alune, vânătorului, zmeie**?

2 Citește fragmentul următor, apoi răspunde cerințelor.

De câte ori deschid porțița și intru în grădină-mi pare
Că mă cuprinde-o vrajă dulce, și florile-mi dezmiardă ochii.
O fantazie uriașă le-a dat un strai la fiecare,
Și fete nu-s pe tot pământul să-mbrace mai frumoase rochii.

Pe crin l-a miruit în frunte, lăsându-i hlamida regească
Să poată-mpărăți cu fală norodu-i de mironosițe,
Cicorilor le-a dat seninul strâns din privirea omenească,
Iar răsul fărâmat prin lume l-a nins pe foi de românețe.

Sfiala care urcă-n fața fecioarelor când vine-amorul,
Și toată jalea și netihna acelor ce-așteaptă mirii,
Mîhnirea toat-a unui suflet pe care îl ucide dorul
Le-a pus pe-un ram, și-atuncea lumea s-a-mbogățit cu trandafirii.

La fiecare pas te-așteaptă câte-o minune — ici scânteie
Ca un rubin o ghințiană, colo un stînjinel se joacă...
Slavă aceluia ce-aruncă din cer lumini de curcubeie,
Și a știut să țese nalbei un cuib din tort de promoroacă!

Slavă! căci trist-ar fi fost viața, și-ntunecat pe veci pământul,
De n-ar fi fost măcar o floare, ce-am fi sădit noi pe morminte?
Ce-ar fi cernut, în primăvară, când trece prin grădină vântul,
Și eu ce dar ți-aș da azi ție ca să-ți aduci de mine-aminte!

(**Florile**, Dimitrie Anghel)

a) Substantivele articulate hotărât sunt:

b) Substantivele articulate nehotărât sunt:

3 Alege cinci substantive nearticulate din poezia citată anterior și introdu-le în enunțuri.

4 Substantivele pot fi însoțite de:

a) articolele hotărâte: lui, le, -i, -le, -lui, -lor, -l, -a.

b) articolele nehotărâte: **un, niște, unii.**

5 Alcătuieste două enunțuri în care substantivul **florile** să aibă rol de subiect și de atribut.

6 Analizează substantivele subliniate în poezia **Florile** de Dimitrie Anghel, precizând: felul, genul, numărul, articolul (dacă este cazul) și rolul acestora.

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal blue ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

7 Colorează doar substantivele cu formă de plural la genul feminin.

frunzulițele

legenda

tastele

pomi

fructe

primăverile

coronițelor

soarelui

taină

8 Alcătuieste, pe o coală de hârtie, un text descriptiv, de maximum 15 rânduri, în care să folosești substantivul **cicoarea** cu rol de subiect și atribut. Subliniază-l!

Strategii de concepere și de comprehensiune a textului oral: cuvinte-cheie, idei principale, temă, informații generale și de detaliu

- Analizează cu atenție următoarea imagine, apoi rezolvă exercițiile date.

1 Extrage trei cuvinte-cheie care ajută la construirea unui text oral, în legătură cu această imagine.

2 Formulează oral, împreună cu un coleg, trei informații generale ca ansamblu de date care fac obiectul imaginii alăturate.

3 Redă verbal șase informații de detaliu, care reprezintă idei transmise de imaginea-suport.

4 Formulează un text oral în care să descrii imaginea de mai sus.

5 Compune un text oral, răspunzând la întrebările:

- Când vei pleca la concursul de biciclete?
- Cine a organizat acest concurs?
- Cum începe întrecerea?
- Pe unde circulă bicicliștii?
- Care este distanța de parcurs?
- În ce mod se desfășoară competiția?
- Ce reguli trebuie să respecte biciclistul?
- Care este finalul cursei?

6 În ce constă structurarea textului oral? Completează spațiile și vei obține răspunsurile adecvate.

- selectarea unor _____;
- formularea ideilor _____;

4 Scrie, sub forma unei file de portofoliu, o prezentare a clasei tale, folosind idei secundare despre ceea ce crezi că diferențiază colectivul clasei tale de celelalte colective de elevi.

5 Adaugă ideilor principale date, idei secundare potrivite pentru a forma planul dezvoltat de idei.

- Decizia de a ajunge la un târg de carte

- Parcurgerea drumului până la târgul de carte

- Lansarea unei cărți de către un autor actual

- Prezentarea unui discurs despre carte

- Impresii la întoarcerea de la eveniment

6 *Redactează un plan dezvoltat de idei cu titlul ***Un act de curaj***.

Strategii de ascultare activă: ascultarea atentă a interlocutorului fără a-l întrerupe, reținerea corectă a informațiilor, întrebări de clarificare, reformularea unui pasaj, confirmarea prin mijloace nonverbale sau paraverbale a atenției acordate interlocutorului

- Se dă fragmentul:

Tren de plăcere

de I.L. Caragiale

– Cocoană! Încă n-ai plecat? Să știi c-ai pierdut trenul! Până s-ajungi la tramvai, cum umbli d-ta; până să-l apuci, că poate n-ai noroc să-ți treacă tocmai atunci; până să ajungi la gară, – s-a isprăvit! n-are să te-aștepte trenul pe dumneata...

Apoi, văzând pe gramamă că tândălește căutând niște chei:

– N-auzi, cocoană, că scapi trenul?

Cocoana Anica pornește, și madam' Georgescu după ea:

– Mamițo, știi unde am vorbit să ne-ntâlnim: în salon de clasa-ntâi... Ai auzit?

Gramamă a plecat să caute tramvaiul. D. Georgescu cu familia și cu un coșuleț elegant de provizii – salam, opt ouă răscoapte, un pui fript, două jimble, sare, piper, în sfârșit tot ce trebuiește – se urcă în birjă și:

– La gară, gaspadin!

De douăzeci și cinci minute, familia Georgescu stă în salon de clasa-ntâi, și gramamă nu mai sosește. Ceasornicul arată două și jumătate... Madam' Georgescu începe să devie impacientă. Trei fără douăzeci și cinci... Mai sunt douăzeci de minute; la casă se dau bilete, și cocoana Anica nu mai vine. D. Georgescu începe a bănuși că n-are să trebuiască a mai lua patru bilete, poate că trei or s-ajungă, și pornește din salonul de așteptare să meargă la ghișet. Dar în ușă-ntâlnește piept în piept pe gramamă care nu mai poate de gâfâială.

– Uf! nu mai poci! zice cocoana Anica.

Dar d. Georgescu îi numără parale potrivite pentru un bilet de dus și-ntors clasa III, și-i arată ghișetul respectiv.

Peste câteva minute, trenul zboară-nspre Carpați.

– Biletele, vă rog, domnilor, zice politicoș conductorul, intrând în primul vagon de clasa-ntâia.

D. Georgescu arată două bilete.

– ... Mititelul... al dv.? întreabă conductorul arătând pe ofițerașul de vânători, care s-a suit cu picioarele pe bancheta de catifea.

– Da! dar n-a-mplinit patru ani... Nu trebuie să ne-nveți dumneata pe noi regula, zice madam' Georgescu.

Conductorul salută politicoș și trece mai departe.

– I-ai spus mamiții (întreabă discret madam' Georgescu pe consoartele dumneaei) să bage de seamă să nu-i fure cineva coșul?

D. Georgescu dă din cap și se mulțumește să zică numa:

– Hâh!

Mai discret încă, întreabă d. Georgescu pe consoarta d-sale:

– I-ai dat ceva parale?

Madam' Georgescu răspunde consoartelui tot așa de laconic cum i-a răspuns și dânsul.

– Cât?

Madam' Georgescu arată mâna cu cele cinci degete răsfireate: cinci – adică o băncuță.

1 Cine participă la dialog?

2 Ce semne de punctuație se folosesc în cadrul dialogului?

3 Transcrie replicile care ilustrează faptul că nu se respectă regulile de ascultare activă.

4 Justifică de ce nu se respectă regulile de ascultare activă.

5 Ce comportament manifestă domnul Georgescu față de interlocutor?

6 Este corect ca domnul Georgescu să procedeze astfel?

7 Cum sunt formulate întrebările? Dar răspunsurile?

8 Ce sugerează modalitatea de formulare a întrebărilor și a răspunsurilor?

9 Colorează casetele cu ideile care reprezintă strategii de ascultare activă.

Trebuie să existe contact vizual permanent în cadrul dialogului.

Se întrerupe vorbitorul pentru a-ți spune părerea.

Nu se acordă atenție sentimentelor vorbitorului.

Se ignoră impedimentele în timpul conversației.

Se manifestă respect față de partenerul de discuții.

Nu se adresează întrebări pentru a reține corect informațiile.

Se repetă ideile principale ale vorbitorului.

10 Precizează cinci exemple care să corespundă sensului enunțului **Îți vorbesc, însă mă ascuți?**

11 *Construiește replici între doi prieteni în care să folosești strategii de ascultare activă.

Comunicarea dialogată

1 Identifică partenerii de dialog potriviți pentru replicile de mai jos. Alege între următoarele variante: **profesorul, un prieten, sora, tatăl, un coleg, bunica, mama.**

a – Vii la mine?

b – Ați încuviințat să vă sune mama mâine?

c – Facem curat în dormitorul nostru?

d – Poți să îmi împrumuți cartea?

e – Ce-ar fi să jucăm șah?

f – Doriți să pregătesc o prăjitură?

g – De ce nu faci plăcintă cu dovleac?

2 Răspunde la întrebările de la exercițiul 1.

a

b

c

d

e

f

g

3 Formulează cinci întrebări pentru a crea un interviu cu:

• un antrenor

• un autor contemporan

• un reporter

• un ofițer

- o vânzătoare

- un anticar

- o actriță

4 Încercuiește **C** dacă varianta este corectă și **G** dacă varianta este greșită.

- **C/G** Dialogul oferă explicații științifice despre un anumit subiect.
- **C/G** Prin dialog se transmite un mesaj.
- **C/G** Emițătorul se mai numește și locutor.
- **C/G** Receptorul transmite mesajul.
- **C/G** Contextul este ambianța în care se produce actul de dialog.
- **C/G** Canalul poate fi auditiv și vizual.
- **C/G** Codul reprezintă semnele care ajută la construirea mesajului.

5 *Alcătuiește un dialog, alegând una dintre următoarele teme de conversație:

- aut prezentare;
- pasiuni;
- o activitate în aer liber;
- o călătorie cu trenul.

3 Completează spațiile cu substantivele/prepozițiile potrivite.

• Maria aleargă { pe lângă _____
pe _____
peste _____
după _____
cu _____

• Fata { din _____
de lângă _____
cu _____
de sub _____
de la _____

• Pădurea se află { pe lângă _____
pe _____
peste _____
după _____
la _____

• Cartea { din _____
de pe _____
dinspre _____
de sub _____
de la _____

• Copiii vin { _____ excursie.
_____ țară.
_____ magazin.
_____ bagaje.
_____ parc.

• Masa { _____ magazin este scumpă.
_____ casă este din brad.
_____ scaune este rotundă.
_____ călcat este utilă.
_____ geam s-a stricat.

4 Subliniază cu o linie substantivele cu rol de atribut din fragmentele date.

Mic, cu solzi ca de balaur,
Trupu-i fin se clatină,
Juvaer de smalt și aur
Cu sclipiri de platină.
(**Rapsodii de toamnă**, George Topîrceanu)

La început, muzele au fost nimfe, nimfe ale izvoarelor, care, însă, fiindcă au inspirat pe poeți și pe artiști, fiindcă prin darul lor divin au făcut ca poeții și artiștii să făurească lucrări de o frumusețe uimitoare, lucrări ideale, s-au ridicat peste rangul celorlalte nimfe și s-au prefăcut în muze.
(**Mitologia greco-romană**, Gheorghe Popa-Lisseanu)

5 Clasifică prepozițiile de la exercițiul anterior în:

Prepoziții simple	Prepoziții compuse

6 Completează spațiile cu prepoziții simple și cu prepoziții compuse care pot însoți substantivele proprii date.

_____ Natalia
_____ Maria
_____ Damian

_____ Matei
_____ Tudor
_____ Ilinca

7 Formează enunțuri în care substantivele **frunză, elev, Maria** și **Costești** să îndeplinească, pe rând, rolurile de:

a) subject.

b) atribut cu prepoziție.

8 Încercuiește doar prepozițiile simple din șirul de mai jos:

peste, pentru, cu, la, din, înspre, de sub, de pe, fără, către, dinspre,
după, drept, în, ca, întru, dintre, printre, de lângă, despre.

9 *Alcătuiește un text descriptiv imaginar, cu titlul ***Laurențiu și Roxana, unchii mei preferați***, în care să folosești zece prepoziții diferite. Subliniază prepozițiile!

This image shows a full page of blank, lined paper. It features approximately 20 horizontal blue lines spaced evenly across the page, typical of notebook or primary writing paper. The lines are thin and light blue, set against a plain white background. There are no margins, text, or other markings on the page.

Modele comportamentale în legende greco-romane

• Se dă următoarea legendă:

Titanul Iapet, fiul lui Uranus, a avut mai mulți copii, între care cei mai însemnați au fost Prometheus, Epimetheus și Atlas.

Prometheus, cel mai de seamă dintre ei, văzând că pe întinsul pământ, populat de tot felul de animale, lipsește o ființă superioară, care să întreaacă pe celelalte printr-o inteligență mai deosebită și care să conducă astfel diferitele vietăți de pe pământ, s-a gândit să facă o atare ființă după chipul și asemănarea zeilor nemuritori.

S-a pus, deci, numaidecât pe lucru și, luând pământ, l-a frământat în apă și a creat în chipul acesta un animal mai presus decât celelalte animale, dar mai prejos decât zeii din cer, a creat pe om, pe bărbat.

Înfățișarea omului se apropie mai mult de a zeilor, căci, pe când toate celelalte animale își au capul aplecat spre pământ, omul singur își ridică capul spre cer și-și înalță privirile spre stelele strălucitoare. Femeia lipsea încă pe acea vreme.

Prometheus era mândru de această creațiune a sa și nu scăpa o clipă din vedere să ia partea oamenilor, când se întâmpla ca aceștia să aibă vreo discuție cu zeii, - pe vremea aceea zeii trăiau pe pământ, nu ca mai târziu în cer.

(...) Jupiter hotărî să se răzbune (...). De aceea, Jupiter refuză să dea oamenilor focul, fără de care niciun progres nu se putea face pe pământ.

Prometheus, însă, nu se dădu bătut și se gândi la o nouă viclenie și, de aceea, închise într-o trestie o scânteie cerească și o aduse dragilor săi oameni de pe pământ.

(*Mitologia greco-romană*, Gheorghe Popa-Lisseanu)

1 Pentru a descoperi tipul de comportament al zeului Prometheus, răspunde la întrebările:

• Cine a fost Prometheus?

• Ce ființă a creat acesta? Folosește citate din fragment pentru a formula răspunsul!

• Cum a creat Prometheus făptura cea nouă?

• Cu cine se aseamănă „creațiunea” lui Prometheus?

• Ce fel de sentimente manifestă Prometheus față de această ființă?

• Cum mijlocește el legătura dintre zei și om?

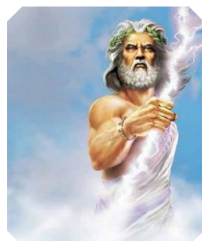
• Ce zeu se răzbună pe creatorul Prometheus? În ce fel se răzbună?

• Cum procedează eroul în fața mâniei atotputernicului Jupiter?

• Ce cuvânt/grup de cuvinte ai folosi pentru a-l defini pe Prometheus? Cum l-ai supranumi?

2 În acest fragment apar doi zei, Prometheus și Jupiter. Alege din fiecare coloană, prin săgeți, trăsăturile de caracter dominante, care se desprind din faptele și din comportamentul acestora.

JUPITER

mândru
inteligent
furios
posomorât
talentat
mâhnit

PROMETHEUS

curajos
nemilos
răzbunător
copilăros
invidios
nostalgic
atotputernic

3 *Comentează sentimentul pe care îl manifestă Prometheus față de oameni, pornind de la următorul citat:

Prometheus era mândru de această creațiune a sa și nu scăpa o clipă din vedere să ia partea oamenilor, când se întâmpla ca aceștia să aibă vreo discuție cu zeii - pe vremea aceea zeii trăiau pe pământ, nu ca mai târziu în cer.

4 Diamantul

Completează căsuțele, pornind de sus în jos, folosind cuvinte potrivite.

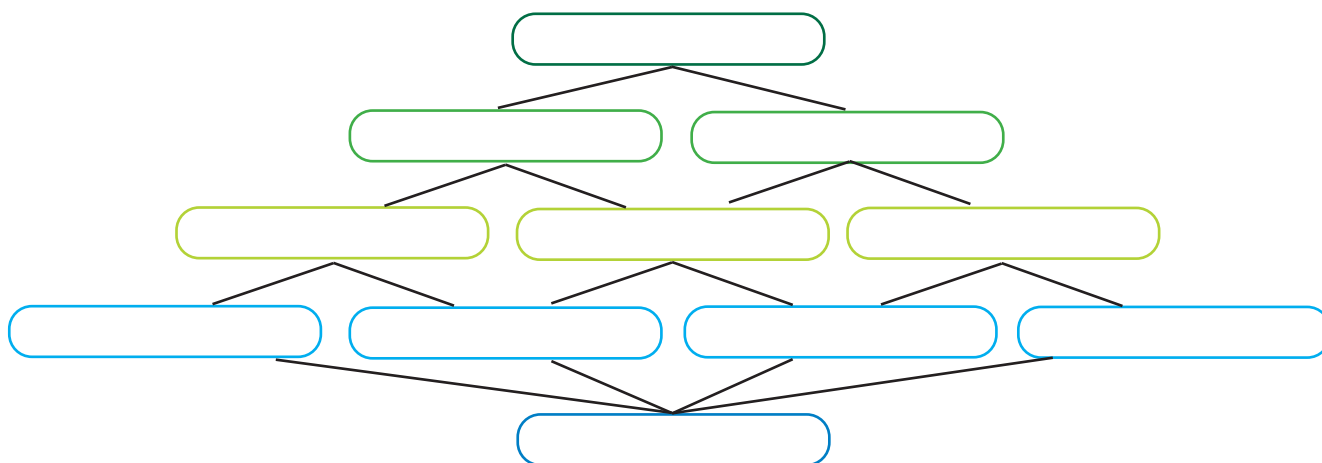
a. Numele personajului principal

b. Două însușiri care-l descriu

c. Trei verbe care denumesc acțiuni ale acestui personaj

d. O propoziție care exprimă sentimente față de acesta

e. Un cuvânt care să arate semnificația legendei

5 Diagrama Venn-Euler

Culege informații din lecturi despre zei și scrie ce ai aflat despre cei doi zei. Există asemănări și deosebiri? Stabilește-le în scris!

6 *Citește următorul fragment dintr-o legendă greco-romană, apoi subliniază, prin culori diferite, cuvintele/îmbinările de cuvinte care arată cum se comportă zeițele în comparație cu zeii. Oferă un răspuns scris despre acestea pentru fragmentul ales!

Fiica lui Lycaon, regele Arcadiei, a fost prea frumoasa Callisto. (Callisto înseamnă în grecește prea frumoasă). Această fată nu stătea acasă, ca celelalte fete, să toarcă la lână, cum era obiceiul pe acele vremuri, sau să se gătească, pieptănându-și părul toată ziua, ci, aruncându-și pe ea o rochie și punând mâna pe arc și tolba cu săgeți, alerga să întâlnească pe zeița Diana, în preajma căreia îi plăcea să petreacă.

Într-una din zile a zărit-o Jupiter și, uimit de atâta frumusețe, și-a făcut planul să și-o facă de soție.

(...) Jupiter își zise în sine: soția mea Junona n-are să știe (...) [Junona a aflat că Jupiter o iubea pe Callisto și o amenință pe aceasta că o va pedepsi prin răpirea frumuseții sale.] Biata Callisto, întinzându-și brațele se rugă de iertare. Când colo, ce să vezi? Brațele ei începură să se acopere de un păr negru și zbârlit, mâinile i se schimbă în picioare. Gura ei, odinioară admirată de Jupiter, i se lărgi și urâți. Și, ca nu cumva să se înduioșeze de rugăciunile ei, Junona i-a răpit și darul vorbirii. Callisto fu prefăcută în ursoaică.

(*Mitologia greco-romană*, Gheorghe Popa-Lisseanu)

CALLISTO:

JUNONA:

7 *Ai posibilitatea să compari cele două fragmente date în care apar zei și zeițe. Cum se comportă zeii față de zeițe? Alege cuvinte potrivite pentru a scrie un enunț care este și răspunsul la această întrebare.

Zeii se sunt puternici răzbuună și zeițele folosesc
vicleșuguri milă când pe fără invidioase rele

8 *De ce crezi că Jupiter apare în ambele fragmente date? Justifică-ți răspunsul!

9 *Care este făptura nemuritoare pe care o preferi, în urma lecturării acestor fragmente de legende greco-romane? Argumentează-ți opțiunea și prin descrierea modelului de comportament pe care îl manifestă!

10 Creează desene sau schițe cu portretul zeilor și al zeițelor descoperiți în lecturile fragmentelor date. Adaugă-le drept file la portofoliul tău!

RECAPITULARE

• Se dă fragmentul din legenda greco-romană *Muzele*:

Apollo este conducătorul și protectorul celor nouă Muze, nouă surori, fice ale lui Jupiter și Mnemosynei (memoria).

La început, muzele au fost nimfe, nimfe ale izvoarelor, care, însă, fiindcă au inspirat pe poeți și pe artiști, fiindcă prin darul lor divin au făcut ca poeții și artiștii să făurească lucrări de o frumusețe uimitoare, lucrări ideale, s-au ridicat peste rangul celorlalte nimfe și s-au prefăcut în muze.

Iată cum le descrie poetul Hesiod:

„În Olymp Muzele farmecă prin melodii sublime pe înțeleptul lor părinte, când, cu toate împreună, cântă prezentul, trecutul și viitorul.

De pe buzele lor curg, cu o dulceață nemărginită, cântece neîntrerupte; ele umplu de veselie palatul lui Jupiter, stăpânul fulgerului, palat în care fac să se reverse accentele lor armonioase și să răsunе vârfurile pline de zăpadă ale Olympului, lăcașul zeilor.

Gura lor divină, când se deschide înalță în slavă și familia cerească a Geei și pe Uranus cel nemărginit și pe copiii acestuia și pe zeii creatori ai tuturor bunătăților din lume.

Ele cântă pe Jupiter, tatăl zeilor și al oamenilor, începând și sfârșind cu laudele lui, celebrând în el pe cel mai tare și pe cel mai puternic dintre zei.

Ele cântă neamul omenesc, ele cântă și neamul îngrozitor al Giganților.

Astfel farmecă în Olymp inima lui Jupiter, aceste zeițe olympiene, pe care Jupiter însuși le-a făcut să se nască (...).”

(*Mitologia greco-romană*, Gheorghe Popa-Lisseanu)

1 Muzele reprezintă un personaj colectiv și au un caracter deosebit. Alege dintre următoarele variante ideile care sugerează modelul lor comportamental.

- a) Muzele au harul divin de a-i inspira pe artiști să înfăptuiască capodopere.
- b) Ele nu sunt ființe nemuritoare.
- c) Există opt Muze, opt fiice ale lui Jupiter.
- d) Locul în care trăiesc este Olymp.
- e) Acestea cântă melodii desăvârșite pentru tatăl lor, Jupiter.
- f) Cântecul lor aduc tristețe.
- g) Gura lor este fermecătoare și prin cântecul lor vesele despre Jupiter, despre Gea și Uranus, despre oameni aduc bucurie în Olymp.
- h) Aceste zeițe nu cântă despre Giganti.

2 Alcătuieste un text oral cu titlul **Zei Olympului**, pornind de la următoarea idee principală: **Olympul răsună de armonia muzicii Muzelor.**

3 Scrie câte două replici între Muze și Jupiter, ca formule inițiale ale construirii unui dialog.

Muze: _____
Jupiter: _____
Muze: _____
Jupiter: _____

4 Continuă dialogul de la exercițiul anterior, păstrând partenerii de dialog. Adaugă în formulele de menținere și de încheiere a acestei comunicări strategii de ascultare activă (*ascultarea atentă, întrebări lămuritoare, reformulări și confirmări de idei etc.*).

Muze: _____
Jupiter: _____
Muze: _____
Jupiter: _____
Muze: _____
Jupiter: _____
Muze: _____
Jupiter: _____

5 Redactează planul dezvoltat de idei, pornind de la subiectul **Fericirea lumii nemuritoare.**

6 Extrage trei substantive proprii diferite din legenda citată anterior și alcătuiește enunțuri cu acestea, în care să aibă rol de:

- subiect: _____
- atribut: _____
- subiect: _____
- atribut: _____
- subiect: _____
- atribut: _____

7 Extrage, din fragmentul subliniat în legenda intitulată **Muzele**, prepozițiile și precizează felul lor.

8 Menționează, în tabelul de mai jos, genul și numărul substantivelor din același fragment subliniat.

Substantivul	Genul substantivului	Numărul substantivului

9 De ce substantivul **Muze/Muzele** apare scris cu majusculă?

10 Extrage substantivele din fragmentul marcat cu galben în text și menționează felul articolului sau lipsa acestuia, după modelul dat.

Model: buzele – substantiv cu articol hotărât –le

cântece – substantiv nearticulat

11 Redactează o idee principală despre una dintre următoarele teme:

- a) puterea supremă a lui Jupiter;
- b) Olympul, casa zeilor;
- c) Muzele, ființe cu glas divin.

12 Redactează, în scris, planul simplu de idei, respectând tema aleasă la exercițiul 11. Inserează și ideea principală formulată la același exercițiu!

13 Realizează o bandă desenată, având ca participanți Muzele și tatăl lor, Jupiter.

EVALUARE

• Rezolvă cerințele.

1 Banda desenată este formată din și Ea este un text în care casetele conțin, iar întâmplările sunt ordonate

2 În redactarea planului simplu de idei se folosesc:

a) idei principale.

b) idei secundare.

c) idei principale și secundare.

3 Scrie în cele două coloane substantivele proprii și substantivele comune din legendele:

• *Crivățul ieși odată la plimbare; dar era nebunatéc, Doamne ferește! Pe unde trecea, făcea o mulțime de neorânduieii.*

Întâi intră într-o grădiniță și cum intră, se apucă să scuture trandafirii cei frumoși, să ofilească florile, să frângă crinii cu dulce miros. Rostogoli pe jos merele, prunele și rupse în dreapta și în stânga crengile pomilor încărcăți cu frunze și cu fructe.
(**Legenda Crivățului**)

• *Se spune că a fost odată, o femeie căreia i se zicea Baba Dochia. Aceasta avea la rândul ei un băiat frumos – Dragobete, care era mândria ei. Însă într-o zi, Dragobete s-a îndrăgostit până peste cap de o fată frumoasă și tânără ca primăvara. Această tânără frumoasă, urma să devină soția lui Dragobete, însă fără acordul Dochiei.*

Baba Dochia pentru a se răzbuna și pentru a-și necăji nora, îi dă într-o zi rece de iarnă un ghem de lână neagră și îi spune următoarele: „Du-te la pârau și spală acest ghem, să te întorci acasă abia când acesta devine alb și curat!”
(**Legenda Babei Dochia**)

Substantive proprii	Substantive comune
....	

4 Substantivul de genul neutru, numărul plural este:

a) avioane.

b) certuri.

c) conduri.

5 Subliniază substantivele articulate nehotărât din variantele:

• unui alegător, mâinii.

• o climă, lui Mădălin.

• niște idei, un om.

6 Încercuiește prepozițiile din enunțul **Unui zeu din Olymp i se supun pământeni pentru supraviețuire.**

7 Oferă exemple de trei cuvinte-cheie pentru un text oral cu tema **Sinceritatea, o calitate neprețuită.**

8 Ascultarea activă are rolul de:

a) a eficientiza dialogul.

b) a deranja interlocutorul.

c) a încurca dialogul.

9 Completează spațiile cu informațiile corecte.

Zei se comportă ca niște făpturi, cu puteri și cu alese. Olympul este unde aceștia trăiesc. este stăpânul cerului și al pământului. este zeul mării, este zeița, a și a

Se acordă 1 punct din oficiu și câte 1 punct pentru fiecare item.

Total: 10 puncte.

Unitatea 6 - Tărâmul cărții

● Textul nonliterar descriptiv ● Carte românească de învățătură: de la prima carte tipărită la cartea digitală ● Pronumele. Tipuri de pronume: pronumele personal, de politețe (flexiunea pronumelui personal în raport cu persoana, numărul, genul) ● Părțile textului: introducere, cuprins, încheiere; paragrafe ● Povestirea unei întâmplări reale/imaginare ● Textul explicativ (aplicativ) ● Istoria cuvintelor - variații ale formei și ale sensului în timp ● Adjectivul ● Strategii de comprehensiune: inferențe simple (relații cauză - efect, problemă - soluție) ● Articolul demonstrativ sau adjectival ● Gradele de comparație ale adjectivului ● Acordul adjectivului cu substantivul ● Recapitulare ● Evaluare

Textul nonliterar descriptiv

● Se dă textul:

Târgul Internațional de Carte Gaudeamus

Târgul Internațional de Carte Gaudeamus, organizat anual în luna iunie, la București, reprezintă o manifestare de tradiție și de prestigiu, fiind în prezent unul dintre cele mai mari târguri de gen, la nivel mondial, după cele de la Paris, Frankfurt, Göteborg sau Leipzig.

România se bucură în timpul desfășurării acestui târg de o varietate de turiști, printre care lectori pricepuți și avizi de lectură, *Târgul de Carte Gaudeamus* fiind unul dintre cele mai mari evenimente din lumea cărții, din țara noastră. Sunt prezente toate genurile literare, de la romane la eseuri-document, literatură pentru copii. În plus, târgul este orientat către marele public, oferind o varietate de teme și stiluri literare.

La acest târg care se desfășoară între 18 și 20 iunie sunt prezenți peste 2.000 de exponanți veniți din 40 de țări și sunt așteptați peste 180.000 de vizitatori și în jur de 2.500 de jurnaliști acreditați. Împreună, ei sărbătoresc creatorul și opera sa, încercând să cultive tuturor celor prezenți gustul pentru estetic și interesul pentru lectură.

Punctele forte ale *Târgului Internațional de Carte Gaudeamus* sunt spectacolele date în fiecare seară, unde au loc reprezentații ale unor actori consacrați, plecând de la creații ale literaturii române clasice și contemporane.

Sărbătoarea lecturii, căci aceasta înseamnă de fapt acest târg, propune iubitorilor de carte vaste oportunități de a găsi genul literar preferat, subiectul dorit sau autorul îndrăgit.

Directorul târgului de carte consideră că anul acesta se va înregistra o creștere de 4% a numărului de edituri participante față de cele prezente anul trecut. Dumnealui afirmă că „piața de carte este în plină evoluție, având un succes răsunător, așa cum nu a mai cunoscut de 25 de ani”.

Prin interesul pe care îl prezintă în lumea iubitorilor de carte, prin renumele câștigat de-a lungul timpului, *Târgul Internațional de Carte Gaudeamus* rămâne punctul de atracție al lunii iunie în capitala noastră.

1 Scrie sinonime pentru cuvintele: **prestigiu, varietate, orientat, estetic, oportunități, evoluție**. Integrează-le apoi în enunțuri!

2 Transcrie, din text, trei cuvinte care pot avea antonime. Alcătuieste enunțuri cu antonimele acestora!

3 Formează câmpul lexical al cuvântului **carte**, folosind cuvinte adecvate din textul-suport.

4 Alcătuieste enunțuri cu două sensuri diferite ale cuvintelor: **târg** și **piață**.

5 Explică rolul virgulelor din structura **...după cele de la Paris, Frankfurt, Goteborg sau Leipzig**.

6 Alcătuieste enunțuri, folosind formele: **va/v-a**.

7 Transcrie, din text, cinci termeni cu sens propriu (obișnuit).

8 Precizează tema textului-suport.

9 Alege răspunsul corect:

Textul ***Târgul Internațional de Carte Gaudeamus*** urmărește:

- a) să transmită informații despre un târg de electronice.
- b) să transmită sentimente cititorului.
- c) să transmită în mod obiectiv informații despre un târg de carte.

10 Marchează cu **A** (adevărat) sau **F** (fals) enunțurile următoare:

A/F Textul ***Târgul Internațional de Carte Gaudeamus*** este un text nonliterar descriptiv.

A/F Textul ***Târgul Internațional de Carte Gaudeamus*** este un text literar narativ.

A/F În text se transmit informații despre organizarea unui târg de carte internațional.

A/F În text apar termeni cu sens propriu, cifre, termeni de specialitate.

A/F În text se folosește un limbaj expresiv, bogat în figuri de stil și în imagini artistice.

A/F Textul aduce precizări despre numărul de participanți estimat, precum și despre data de organizare a **Târgului Internațional de Carte Gaudeamus**.

A/F Mesajul textului este unic, neutru, neputând fi interpretat în mai multe feluri.

11 Scrie, în maximum cinci rânduri, conținutul textului-suport.

12 Completează cu informațiile corecte, având ca suport textul **Târgul Internațional de Carte Gaudeamus**.

- Târgul de carte poartă denumirea _____.
- **Târgul Internațional de Carte Gaudeamus** are loc la _____ și se desfășoară între _____.
- **Târgul Internațional de Carte Gaudeamus** este unul dintre cele mai mari târguri de carte după târgurile de la _____, _____ sau _____.
- La acest târg de carte se așteaptă peste _____ de vizitatori și în jur de _____ jurnaliști acreditați.
- Punctele forte ale Târgului Internațional de Carte Gaudeamus sunt _____.
- Anul acesta se așteaptă o creștere de _____ a numărului de edituri prezente.

13 Transcrie, din text, grupuri de tipul substantiv–adjectiv sau substantiv–substantiv. Argumentează într-un enunț de ce crezi că au fost utilizate în acest text.

14 Identifică timpul verbal predominant în text. Ce rol are acesta? Argumentează!

15 *Scrie-ți opinia, în maximum trei enunțuri, despre titlul textului-suport.

16 Redactează în caiet un text nonliterar, de 10-15 rânduri, în care să prezinți o lansare de carte a unui autor îndrăgit de tine.

17 *Redactează pentru portofoliu un text de 10-15 rânduri, în care să îți prezinți impresiile despre participarea la un târg de carte.

18 Alcătuieste oral un dialog de maximum 10 replici, între tine și un coleg, despre importanța lecturii în viața copiilor.

19 Creează o reclamă însoțită de imagini pentru un târg de carte la care vrei să îți inviți prietenii. Adaug-o la portofoliul tău!

Lucrează în echipă!

Redactează o fișă de lectură a cărții tale preferate. Inserează și imagini sugestive pentru conținutul cărții.

Carte românească de învățătură: de la prima carte tipărită la cartea digitală

1 Realizează un text de 3-5 rânduri, în care să prezinți diferențele dintre primele cărți românești și cele din prezent, pornind de la cele două, imagini alăturate (prima reprezentând o carte tipărită, veche, și a doua un e-book).

2 Corespondezi cu trei copii din trei țări vecine și faceți schimb de impresii de lectură prin intermediul internetului. Cei trei copii folosesc exclusiv e-book, iar tu doar carte pe suport de hârtie. Încearcă să îi convingi într-o scrisoare să renunțe la e-book. Prezintă-le avantajele cărții pe suport de hârtie!

3 *Imaginează-ți că vei merge, împreună cu prietenii tăi, la un târg internațional de carte, unde întâlnești autori români și străini. Fiecare își prezintă creațiile cât mai sugestiv, insistând asupra aspectelor tematice ale literaturii din țara lui. Prezintă într-un eseu pentru portofoliu, de 15-20 de rânduri, diferențele și asemănările dintre literatura română și alte literaturi, așa cum au fost ele prezentate la acest târg de carte.

4 *Asumă-ți rolul unui reporter prezent la un târg de carte și ia un interviu unui autor străin celebru pe care îl admiri. Adresează-i întrebări și despre primele cărți tipărite din literatura țării sale.

Prezintă-i și tu informații despre primele cărți tipărite în țara ta. Întocmește o fișă de portofoliu cu asemănările și deosebirile dintre cele două literaturi.

Pronumele. Tipuri de pronume: pronumele personal de politețe (flexiunea pronumelui personal în raport cu persoana, numărul și genul)

1 Transcrie, din textul *Târgul Internațional de Carte Gaudeamus*, două forme ale pronumelor personale studiate. Precizează pentru fiecare tipul, persoana și numărul!

2 Identifică, în textul de mai jos, pronumele personale și precizează pentru fiecare: tipul de formă, persoana și numărul.

*Copii eram noi amândoi,
Frate-meu și cu mine.
Din coji de nucă car cu boi
Făceam și înhămam la el
Culbeci bătrâni cu coarne.*

*Și el citea pe Robinson,
Mi-l povestea și mie;
Eu zideam Turnul-Vavilon
Din cărți de joc și mai spuneam
Și eu câte-o prostie.*

(*Copii eram noi amândoi*, Mihai Eminescu)

3 Subliniază pronumele personale din textul următor apoi, precizează oral numărul și persoana.

*Elevii din clasa a V-a ies în recreație. Ei sunt veseli. Noi le propunem o întrecere.
Meciul începe. Eu lovesc primul în minge. Ea sare peste poarta colegilor.
– Tu ai dat prea tare! se supără Adi.
– Voi nu trebuie să vă certați! strigă Cornel.*

4 Completează textul cu pronumele personale care lipsesc, respectând persoana și numărul.

Și _____ (persoana I, numărul singular) și _____ (persoana a II-a, numărul singular)
și _____ (persoana a III-a, numărul singular) sau _____ (persoana a III-a, numărul singular),
ca fiecare român, avem datoria să ne apărăm țara. _____ (persoana a III-a, numărul singular) este
moștenire de la strămoșii noștri.

5 Completează propozițiile cu pronumele personale potrivite.

- _____ plecăm în pădure.
- _____ este prietenul meu.
- _____ sunt câștigătorii.
- _____ culeg mure.
- _____ te pricepi la avioane.
- _____ desenați frumos.
- _____ este sora mea.
- _____ sunt fericite.

6 Scrie propoziții în care să folosești următoarele pronume personale și pronume personale de politețe: **dânsul, dânsa, dânșii, dânsele, dumneavoastră, dumnealor, dumneata**. Numește felul fiecărui pronume folosit!

7 Alcătuieste câte o propoziție în care să folosești:

• un pronume personal, persoana a III-a, numărul plural;

• un pronume personal, persoana I, numărul singular;

• un pronume personal, persoana a II-a, numărul plural.

8 Transcrie enunțurile următoare, înlocuind substantivele cu pronumele personale, acolo unde este posibil.

• Numai Ana a intrat în casă, deci Ana a adus cadoul.

• M-am întâlnit cu Teodora, Anca, Alex și Alina. Teodora, Anca, Alex și Alina mergeau la cursul de înot.

• Domnul Popescu mi-a adus o carte nouă despre dinozauri și despre dispariția dinozaurilor.

• Cucul își strigă singur numele. Oare cucul crede că lumea nu-l cunoaște?

• Raul a fost la circ. Acolo Raul a văzut două maimuțe hazlii. Maimuțele mergeau pe bicicletă și aruncau cu mingea în dresor.

9 Trece la numărul singular pronumele personale și modifică adecvat comunicările.

Model: *Ei ajung la pista de alergat.* → *El ajunge la pista de alergat.*

- Voi îndrăgiți muntele. → _____.
- Nu mai vin și ele. → _____.
- Ei merg la film. → _____.
- Cu noi sunteți voi. → _____.

10 Scrie forma pronumelor personale care săvârșesc acțiunile exprimate de verbele de mai jos:

- aruncă, spun, au fost, vor ști → _____.
- mergi, știi, aveai, vei citi → _____.
- ducem, mergem, am visat, vom lua → _____.
- ați desenat, dansați, vă distrați → _____.

11 Răspunde cu adevărat (A) sau fals (F).

A/F Pronumele personal are forme diferite pentru genul masculin și genul feminin la toate persoanele.

A/F În enunțul *Mi-a plăcut să cânt frumusețile limbii și puterea vie a imaginilor.*, există un pronume personal.

A/F În enunțul *Vestea despre ei am primit-o abia ieri.*, pronumele personal *ei* este la persoana a II-a, numărul singular.

A/F În enunțul *Răspunsul lui este corect.*, pronumele personal *lui* este la persoana a III-a, la genul masculin și la numărul singular.

A/F Toate cuvintele subliniate în exemplul de mai jos sunt pronume personale.

Atențiunea mea a făcut mare plăcere amicei mele și mai ales copilului ei, pe care l-am găsit îmbrăcat ca maior de roșiori, în uniformă de mare ținută.

A/F În enunțul *Dumnealor au mers cu dâșii în excursie la munte.*, există două pronume personale.

12 Notează, în spațiul dat, formele clitice (scurte) potrivite pronumelor personale.

• Pe mine _____ vede.	• Ție _____ dăruiesc totul.
• Ție _____ declară totul.	• Pe voi _____ laudă mereu.
• Mie _____ place a citi.	• Nouă _____-a plăcut excursia.
• Pe noi _____ ascultă toată lumea.	• Pe tine _____-a dus la spectacol?
• Mie _____-e dor de vacanță.	• Vouă _____-a povestit totul.

13 Subliniază, din seria dată, numai pronumele personale de politețe: *dânsa, voi, tu, ție, dumitale, dumnealor, ele, dânsule.*

14 Completează spațiile cu formele abreviate (prescurtate) ale pronumelui personal de politețe:

• dumneata → _____.	• dumneaei → _____.
• dumneavoastră → _____.	• dumnealor → _____.
• dumnealui → _____.	• dumitale → _____.

15 Subliniază forma corectă dintre cele două cuvinte date:

• priveștemă/privește-mă	• datumi-la/datu-mi-l-a	• luatuvilam/luatu-vi-l-am
• spuneai-aș/spune-i-aș	• privil-aș/privi-l-aș	• dăle-o/dă-le-o

16 Completează spațiile cu pronumele personale potrivite întrebărilor dintre paranteze.

- Eu plec cu _____ (cu cine?) la cinema.
- Lasă-_____ (pe cine?) să plec la bunici.
- Vreau să-_____ (cui?) arăt și lui ultima mea poezie.
- Cartea _____ (a cui?) este pe bancă.
- Spune-_____ (cui?) că (pe cine?) _____-am văzut la patinoar.

17 Alcătuieste enunțuri în care cuvântul **nouă** să fie, pe rând, pronume personal și adjectiv, iar cuvântul **lui** să fie, pe rând, articol hotărât și pronume personal.

18 Încercuiește seriile în care apar forme reverențioase ale pronumelui personal de politețe.

a) Măria Ta, el, dumneata	c) Dumneavoastră, dumneaei, ele
b) Dumnealor, dumnealui, noi	d) Luminăția Voastră, eu, dânsa

19 Subliniază, din seria de mai jos, pronumele personale de politețe utilizate în limbajul familiar:

voi, matală, dânsul, Luminăția Voastră, tălică, noi, lui, tale, mătăluță, dânsii.

20 Alcătuieste enunțuri în care formele **el** și **dumneata** să aibă rolul de subiect și de atribut.

21 Analizează pronumele personale din textul următor, precizându-le: felul, forma, persoana, numărul și genul.

– *Ionel! strigă iar mama, și se scoală repede să meargă după el. Dar pe când vrea să iasă pe ușe, apare micul maior de roșiori cu sabia scoasă și-i oprește trecerea, luând o poză foarte marțială. Mama ia pe maiorul în brațe și-l sărută...*

(**Vizită ...**, I.L. Caragiale)

22 Alcătuieste în caiet o compunere de maximum 15 rânduri, cu titlul **O aventură în parcul de distracții**, în care să folosești șase forme ale pronumelui personal și două forme ale pronumelui personal de politețe. Subliniază-le, folosind culori diferite!

Părțile textului: introducere, cuprins, încheiere; paragrafe

- 1 Alege paragraful preferat din textul *Târgul Internațional de Carte Gaudeamus*, citește-l colegilor și argumentează alegerea.
- 2 Scrie în caiet un text descriptiv, de 10-12 rânduri, în care să prezinți o zi de neuitat din vacanța de vară. Introdu în paragraful final enunțul **Această zi, o încântare a sufletului și a minții, va rămâne, poate, cea mai frumoasă amintire a copilăriei mele.**
- 3 Alcătuieste în caiet un text, de patru paragrafe, pornind de la ideile de mai jos. Scrie un titlu sugestiv!
 - se întunecă repede
 - diminețile și nopțile sunt mai răcoroase
 - frunzele își schimbă culoarea și cad
 - se strâng recoltele
 - se deschid școlile
- 4 *Scrie pe o coală de hârtie un text, de maximum 10 rânduri, având ca temă interesul pentru lectură al copiilor de gimnaziu. Introdu în primul paragraf termenii: **cultură, imaginație, estetic, interes, carte.**

Joc didactic

Propune-le colegilor tăi o competiție. Scrieți, în 15 minute, un text narativ de trei paragrafe, în care să povestești o întâmplare reală sau imaginară petrecută într-o bibliotecă. Câștigă cel care se încadrează în timp, respectă regulile de alcătuire a unui astfel de text și are un conținut adecvat cerinței.

Povestirea unei întâmplări reale/imaginare

- 1 Povestește-i, într-o scrisoare, prietenului tău o întâmplare reală petrecută într-o excursie la o peșteră faimoasă. Respectă regulile alcătuirii unui astfel de text!
- 2 Citește textul dat și alcătuieste în caiet, în 7-10 rânduri, o posibilă continuare.

Mi-am petrecut vacanța de vară la bunicii mei din Moldova. Satul în care locuiesc aceștia se află în apropierea râului Prut. Cum în ultima vacanță de vară am fost ocupat cu diverse examene, vara aceasta am recuperat și am stat la bunici.

Nimic nu se poate compara cu priveliștea din pridvorul casei bunicii! Munți cu crestele până la nori îmi încântă privirea, iar susurul Prutului îmi gădilă auzul.
- 3 Pornește de la textul *Târgul Internațional de Carte Gaudeamus* și redactează pe o coală de hârtie o întâmplare imaginară, de maximum 150 de cuvinte, petrecută la standul unei edituri renumite din țara noastră.
- 4 Redactează o compunere de maximum 15 rânduri, în care să prezinți o întâmplare reală/imaginară pornind de la imaginea alăturată. Dă un titlu sugestiv compunerii tale! Adaug-o la portofoliu!
- 5 Redactează în caiet o compunere de 10-15 rânduri, în care să povestești o întâmplare imaginară, respectând următorul context spațio-temporal: **pe malul apei, într-o zi de 25 iulie.**

Textul explicativ (aplicativ)

- Citește textele următoare și răspunde la întrebări.

a) LITERATŪRĂ, literaturi, s. f. **1.** Artă sau creație artistică al cărei mijloc de exprimare este limba; beletristică. ♦ Literatura populară = literatură (1) anonimă, care, transmisă pe cale orală, devine, dintr-o operă individuală la origine, o creație colectivă. Literatură cultă = literatură (1) care aparține unor autori individuali cunoscuți ca atare și transmisă prin scris. ♦ Expr. (Peior.) A face literatură = a ocoli esențialul unei probleme prin artificii de exprimare. **2.** Totalitatea operelor beletristice ale unei epoci, ale unei țări, ale unui grup social etc. **3.** Totalitatea operelor scrise care se referă la un anumit domeniu (al cunoașterii). Literatură muzicală. **4.** Totalitatea lucrărilor cu privire la o anumită problemă, la un anumit subiect; bibliografie. – Din fr. *littérature*, lat. *litteratura*.

b) Târgul **Carte de învățătură Gaudeamus**, cel mai longeviv și mai prestigios târg de carte din România revine în fața publicului cu o ofertă de excepție pe măsura renumelui câștigat de-a lungul celor 20 de ediții. La ediție aniversară, acest târg de carte propune celor care îi vor trece pragul o reîntâlnire cu tradiția și o serie de noutăți: programul **Carte pentru suflet și minte**, proiectul **Cărțile revin acasă**, precum și **Performanță și prestigiu: Olimpicii la literatură- invitați de seamă!** Nu ratați întâlnirea cu lectura și cultura!

1 Ce tip de text este textul de la punctul **a)**? Dar cel de la punctul **b)**? Scrie două asemănări găsite între cele două texte.

2 Ce subiect tratează textul **a)**? Dar textul **b)**?

3 Ce termeni sunt folosiți în textul de la punctul **a)**? Au sens propriu (obișnuit) sau figurat (neobișnuit)?

4 Ce scop au cele două texte?

5 Argumentează în câte un enunț faptul că textul de la punctul **a)** este un text explicativ, iar textul de la punctul **b)** este o reclamă.

6 Numește trei tipuri de dicționare cunoscute de tine.

7 Redactează un text explicativ, în care să oferi informații despre o descoperire a tehnicii care te fascinează.

8 Citește următorul articol de dicționar și argumentează, în maximum trei enunțuri, faptul că este un text explicativ.

ȘTIINȚĂ, științe, s. f. **I. 1.** Faptul de a avea cunoștință (de ceva), de a fi informat; cunoaștere. ♦ Loc. adv. Cu (sau fără) știință = (ne)știind; (in)conștient; cu (sau fără) voie. Cu bună știință = conștient, având cunoștința deplină a faptelor. Cu (sau fără) știința cuiva = cu (sau fără) consimțământul ori aprobarea cuiva. Spre știință = ca să se știe. ♦ Vestă, știre. **2.** Conștiință. **II. 1.** Tip de cunoaștere sigură și rațională în legătură cu natura lucrurilor și a condițiilor lor de existență în forma unui corp de adevăruri despre un obiect propriu. **2.** Ansamblu de cunoștințe despre un obiect dat sau distinct (natură, societate, gândire etc.) dobândite prin descoperirea legilor obiective ale fenomenelor și explicarea lor. **3.** Pregătire intelectuală, instrucție; învățătură, erudiție. ♦ Știință de carte = cunoștințe de scriere și de citire. ♦ Om de știință = savant, învățat. [Pr.: ști-in-] – Ști + suf. -ință (cu unele sensuri după fr. *science*).

9 Realizează pentru portofoliu două fișe de dicționar, alegând două cuvinte din câmpul lexical al substantivului **școală**.

Istoria cuvintelor-variații ale formei și ale sensului în timp

1 Alcătuieste trei enunțuri cu sensuri diferite ale cuvântului **carte**, având în vedere evoluția sensului cuvintelor.

2 Precizează sensurile cuvintelor subliniate în context.

- Am dat un bănuț primului calic întâlnit la poarta bisericii.
- Ai carte, ai parte.
- Bunicul a înțărcat iezii într-un țarc diferit de al caprei, pentru a nu mai suge.
- Hoții au inițiat un război la o bancă celebră.

3 Alcătuieste enunțuri în care cuvântul **carte** să aibă, pe rând, următoarele sensuri:

• scrisoare;

• învățătură;

• document;

• mesaj.

4 *Citește enunțurile de mai jos și transcrie-l pe acela în care apare un cuvânt al cărui sens s-a schimbat în timp, odată cu evoluția limbii. Precizează sensul din trecut și pe cel actual al cuvântului găsit, consultând dicționarul.

• Mi-am cumpărat un smartphone.

• Acesta este cuvântul pentru care ne-am despărțit.

• Am consultat un dicționar explicativ.

• Copiii rezolvă repede problemele de geometrie.

5 Deoarece s-au admis atât la cuvinte vechi, cât și la cuvinte noi, unele forme ca variante literare libere, alege variantele cu ambii termeni utilizați, consultând **DOOM** ediția a III-a.

• astăreală/astereală;

• diseară/deseară;

• ziler/zilier;

• becisnic/bicisnic;

• fierăstrău/ferăstrău;

• pieptăn/pieptene;

• cearșaf/cearceaf;

• piuneză/pioneză;

• polologhie/poliloghie;

• azi-noapte/azi noapte;

• filosof/filozof;

• chermesă/chermeză;

• corijent/corigent;

• muschetar/mușchetar;

• container/containăr.

Adjectivul

1 Transcrie din textul *Târgul Internațional de Carte Gaudeamus* cinci adjective. Precizează pentru fiecare substantivul determinat.

2 Transcrie, din același text, două adjective antepuse (poziționate înaintea) substantivului determinat și unul postpus (poziționat după acesta).

- 3 Marchează, prin subliniere, în textul horoscopului alăturat adjectivele prin care se descriu caracteristicile zodiei.

Nativul Berbec este ambițios, perseverent, imprevizibil, impulsiv, dornic să se remarce și să atingă perfecțiunea. În anumite situații, poate fi o fire rebelă, care iese din tiparele comunului. Este imaginativ, creativ și, în aceeași măsură, pragmatic. Este atras de artă, de tradiție și totodată ține pasul cu evoluția. Nativul Berbec este o persoană originală, extrem de activă, cu simț estetic dezvoltat, dedicată profesiei sale, unde dovedește spirit de lider.

- 4 Alătură fiecărui substantiv 2-3 adjective pe care le consideri potrivite.

- măr _____
- lecție _____
- cameră _____
- inel _____
- poveste _____

- 5 Scrie adjectivele dintre paranteze la forma potrivită, conform acordului cu substantivele pe care le însoțesc.

- Eleva (**inteligent**) _____ a participat la toate concursurile (**organizat**) _____ de școala unde ea învață.
- Copila (**vesel**) _____ se îndrepta către prietenii ei (**zgomotos**) _____ care începuseră petrecerea.
- Vrabiiile (**gureș**) _____ își găsiseră adăpost în ramurile copacilor (**înalt, verde**) _____, _____.
- Copiii (**fericit**) _____ se îndreaptă spre clădirea (**impunător**) _____ din cartierul (**chinezesc**) _____.
- O privire (**luminos**) _____ se îndreaptă către noi.
- De ziua ei, îi dăruiesc mamei mele (**iubită**) _____ un buchet de trandafiri (**roșu**) _____.

- 6 Scrie în caiet pe o coloană adjectivele simple și pe alta pe cele compuse din seria: **mare, cumsecade, înalt, gri, cuminte, înfloritor, galben-auriu, binevoitor**.

- 7 Alege seria care conține doar adjective provenite din verbe la forma de participiu.

a) înalt, curat, împăcat	c) urcat, desenat, suav
b) primit, citit, declarat	d) înflorit, spus, delicat

- 8 Alege seria care conține numai adjective invariabile (care nu își pot schimba forma).

a) kaki, perseverent, oval	d) oliv, celebru, veșnic
b) stufos, gri, curat	e) propice, corect, rapace
c) precoce, maro, cumsecade	

- 9 Alcătuieste enunțuri cu adjective obținute de la următoarele cuvinte: **a învăța, a auri, strămoș, os, trandafir, toamnă, dar, pământ, a împiedica**.

10 Alcătuieste enunțuri în care cuvântul **înalt** să fie, pe rând, adjectiv și substantiv.

11 Analizează în caiet adjectivele din următoarea secvență, după modelul dat.

*Punctele forte ale **Târgului Internațional de Carte Gaudeamus** sunt tradiționala **Zi a Literaturii române**, cea a **Literaturii Europei**, **Literatura pentru copii și tineret**, dar și **Literatura SF**. Sărbătoarea lecturii, căci aceasta înseamnă de fapt acest târg, propune iubitorilor de carte vaste oportunități de a găsi genul literar preferat, subiectul dorit sau autorul îndrăgit.*

Model: forte - adjectiv propriu-zis, simplu, gen neutru, număr plural (se acordă cu substantivul „punctele”), rolul de atribut.

12 Alege forma corectă a adjectivului:

a) dragile/dragele mele surori;

b) sălbatecele/sălbaticile flori;

c) inele argintii/arginti;

d) exerciții complexe/complexse.

13 Scrie adjectivele: **chinez, treaz, chel, gol, fidel, brusc, obez, moale, domol, francez**, la genul masculin, numărul plural.

14 Scrie următoarele adjective la forma de genul feminin, numărul plural: **întreg, oval, sec, complex, integru, dens, fix**.

15 Completează spațiile punctate cu formele corespunzătoare ale adjectivelor, conform acordului cu substantivele determinate.

• (Vioi) _____ copii aleargă prin ograda bunicii.

• (Timpuriu) _____ fructe de toamnă au o aromă teribilă.

• (Propriu) _____ fii l-au trădat.

• (Auriu) _____ mere îmi încântă privirea.

Strategii de comprehensiune: inferențe simple (relații cauză-efect, problemă-soluție)

• Se dă textul:

A trecut iarna geroasă,
Câmpul iată-l înverzit,
Rândunica cea voioasă
La noi iarăși a venit.

Turturelele se-ngână,
Mii de fluturi vezi zburând
Și pe harnica albină
Din flori miere adunând.

Dintr-o creangă -n alta zboară
Sturzul galben aurit,
Salutare, primăvară,
Timp frumos, bine-ai venit!

Cântă cucu-n dumbrăvioară
Pe copacul înflorit,
Salutare, primăvară,
Timp frumos, bine-ai venit!

(*Primăvara*, Vasile Alecsandri)

- Reflectă asupra textului, folosind metoda **Jurnalul cu dublă intrare**.

• În partea dreaptă comentează paragrafele, folosindu-te de întrebări: De ce l-ai ales? La ce te-a făcut să te gândești? Ce întrebare formulezi în legătură cu paragraful ales?

Paragrafe preferate	Comentarii

Articolul demonstrativ

1 Se dau următoarele adjective: **bun, alb, real, românesc, rea, mici, înalte, înțelept**. Alătură fiecărui adjectiv, articole demonstrative corespunzătoare, după model.

Model: fratele cel bun - Fratele cel bun era gata să-i ajute oricând.

2 În funcție de context, alege forma corectă dintre paranteze.

- L-am luat pe băiatul (cel/ce-l) nou cu mine la spectacol.

- Ne vor vizita (**cele/ce-le**) două surori.
- Sunt atente la (**cele/ce le**) spui.
- Mi-am spălat mașina (**cea/ce-a**) nouă.
- N-am auzit (**cea/ce-a**) spus.
- (**Cei/ce-i**) prezenți s-au bucurat de cadouri.
- Omul (**cel/ce-l**) bun avea câte un sfat pentru fiecare.

3 Încercuiește exprimarea corectă, motivându-ți alegerea.

- Fetei **cele/cea** înalte i-am adus cadoul.
- Florile fetei **cele/cea** drăguțe s-au ofilit.
- Îi dăruiesc cartea băiatului **cel/celui** pasionat de lectură.
- Le dau prăjitura copiilor **cei/celor** pofticioși.

4 Integrează în enunțuri formele: **cel/ce-l; cea/ce-a; cele/ce le; cei/ce-i**.

5 Completează spațiile punctate cu formele corecte de articol demonstrativ.

- Aici, la fântâna _____ adâncă s-a întâmplat accidentul.
- Tâmplarul a reparat scaunul _____ vechi.
- Copacii _____ falnici umbresc locul.
- Fetele _____ frumoase participă la concurs.

6 Alcătuieste cinci construcții după modelul dat, folosind articolele demonstrative corespunzătoare.

pantofi	cenușiu	pantofii cei cenușii

Gradele de comparație ale adjectivului

1 Transcrie, din textul *Târgul Internațional de Carte Gaudeamus*, cinci adjective la alegere! Precizează pentru fiecare gradul de comparație.

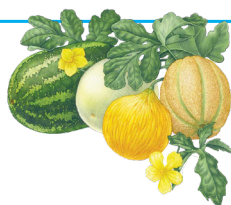
2 Trece, în enunțuri, la toate gradele de comparație adjectivul **rece**.

3 Precizează dacă adjectivele din versurile următoare au grad de comparație și scrie, unde este cazul, numele fiecărui grad de comparație identificat.

a) *Ca vrabia de toamnă rotund spicul să fie.* (**Sămănătorii**, Vasile Alecsandri)

b) *Șovăitor ca robul, ce calcă o comoară
Din basmul cu o mie și una de nopți, mă-nchin:
Văd pepeni verzi – smaragde cu miezul de rubin –
Și tămâioșii galbeni ca soarele de vară.*

(**Cămara de fructe**, Ion Pillat)

4 Transcrie, din seriile de mai jos, adjectivele care nu au grade de comparație.

- a) viu, înalt, bun, fundamental, cumsecade
- b) roșu, vesel, admirabil, oval, excelent
- c) minor, optim, imaginar, visător, primordial
- d) scund, generos, sărac, pătrat, principal

5 Alcătuieste trei enunțuri în care să folosești forme expresive diferite ale superlativului absolut.

6 Precizează dacă afirmațiile următoare sunt adevărate (A) sau false (F).

A/F Adjectivul **pătrat** are grad de comparație.

A/F Adjectivul din structura **înalt cât casa** se află la gradul comparativ de egalitate.

A/F Adjectivul din structura **frumoasă foc** este la gradul pozitiv.

A/F Adjectivul **excelent** nu are grad de comparație, căci prin sensul lui exclude comparația.

A/F În enunțul **Este cel mai inteligent copil.**, adjectivul se află la gradul de comparație superlativ relativ de superioritate.

A/F În enunțul **Este cel mai puțin cunoscut ziar.**, adjectivul se află la gradul comparativ de superioritate.

7 Corectează enunțurile și explică greșeala.

- Anca are o rochie foarte splendidă.

- Aceasta este cea mai completă colecție de tablouri.

8 Alcătuieste o propoziție în care să folosești adjectivul **interesant** la gradul comparativ de inferioritate.

9 Numește gradul de comparație pentru construcțiile subliniate.

- Mirela este supărată foc!
- La petrecere a venit o groază de lume.
- O multime de oameni l-a întâmpinat pe președinte.
- Copilul tău este frumos nevoie mare!
- Cu tot ce ne-a ajutat, a dovedit că este bunătate de om.

10 Alcătuieste pe o coală o compunere de 10-15 rânduri, despre copilărie, în care să folosești adjective la diverse grade de comparație. Subliniază-le!

11 Scrie pentru portofoliu o compunere de 8-10 rânduri, în care să descrii animalul tău preferat, folosind cel puțin 10 adjective.

Acordul adjectivului cu substantivul

1 Scrie la plural următoarele substantive și adjective, apoi schimbă locul adjectivului față de substantiv.

- copac ruginiu → _____ → _____.
- scaun cafeniu → _____ → _____.
- nor fumuriu → _____ → _____.

2 Găsește substantive potrivite pentru adjectivele date, făcând acordul în gen și în număr cu substantivul găsit.

- viteaz → _____ .
- albă → _____ .
- strălucitoare → _____ .
- frumoasă → _____ .
- dârz → _____ .
- românească → _____ .

3 Transcrie propozițiile următoare, scriind forma potrivită a adjectivelor din paranteză, conform acordului.

• Noi am cumpărat o mașină (roșu).

• Iepurașul (fricoși) se ascunde în pădure.

• În curte se aud glasuri (cristalin) de copii.

• Paza (bun) trece primejdia rea.

• Limba este dulce și (amar) după fapte.

4 Subliniază adjectivele de mai jos și analizează-le, precizând pentru fiecare: felul, genul, numărul, substantivul determinat, gradul de comparație și rolul în propoziție.

Să-mi fie somnul lin
Și codrul aproape,
Pe-ntinsele ape
Să am un cer senin.
Nu-mi trebuie flamuri,
Nu voi sicriu bogat,
Ci-mi împlețiți un pat
Din tinere ramuri.

(**Mai am un singur dor**, Mihai Eminescu)

Ziua ninge, noaptea ninge, dimineața ninge iară!
Cu o zale argintie se îmbracă mândra țară;
Soarele rotund și palid se prevede printre nori
Ca o zi de tinerețe printre anii trecători.

(**Iarna**, Vasile Alecsandri)

RECAPITULARE

• Se dă textul:

Librăria **ARS LIBRI** revine!

Faimoasă și de tradiție, librăria **ARS LIBRI** aduce anul acesta în fața clienților o gamă variată și bogată de produse, locul de top ocupându-l cartea. Cu un spațiu ce are un design interior remarcabil, cu produse bine așezate, cu un ambient muzical adecvat, librăria **ARS LIBRI** se vrea un loc de întâlnire a celor care îndrăgesc lectura, un loc al discuțiilor pe teme culturale, ce încurajează actul artistic. Amenajată într-o clădire istorică, librăria deține o încăpere rezervată bibliotecii copiilor, un spațiu pentru istorie, pentru literatura română și universală, științe umaniste și artă, cât și un spațiu destinat muzicii. Mai există și un colțișor cu produse realizate de micii producători locali de articole lucrate manual.

Dincolo de latura comercială a unei librării, foarte importantă este și educația pe care o oferă. Librăria **ARS LIBRI** își propune să formeze o comunitate, să aducă oameni frumoși în jurul cărților, stimulând gustul pentru estetic și pentru valori.

Nu ratați întâlnirea cu un loc special, în care utilul se îmbină armonios cu plăcutul!

1 Numește tipul de text în care se încadrează reclama de mai sus. Argumentează-ți afirmația și susține-o cu informații din text.

2 Precizează, într-un enunț, care este tema textului.

3 Transcrie, din reclama de mai sus, trei grupuri nominale care să marcheze prezența descrierii.

4 Completează spațiile punctate cu informații din text.

- Numele librăriei pe care o prezintă reclama de mai sus este _____.
- Librăria **ARS LIBRI** are un design _____ și se vrea un loc _____.
- Librăria **ARS LIBRI** este amenajată într-o _____.
- Aceasta deține _____.
- În librărie mai există un _____.
- Librăria **ARS LIBRI** își propune să _____.

5 Înlocuiește substantivul cu rol de subiect din enunțul *Librăria se vrea un loc de întâlnire a celor care îndrăgesc lectura.*, cu un pronume personal adecvat.

6 Transcrie, din text, o formă clitică a pronumelui personal. Precizează pentru aceasta persoana și numărul!

7 Trece forma clitică găsită la exercițiul anterior la numărul plural, păstrând persoana.

8 Transcrie, din text, trei adjective diferite, precizând pentru fiecare substantivul determinat.

9 Găsește în text două adjective provenite din forma de participiu a verbului.

10 Transcrie, din text, un substantiv obținut din adjectiv, prin articulare.

11 Menționează gradul de comparație pentru adjectivele: *foarte importantă* și *frumoși*. Trece apoi aceste adjective la gradul comparativ de superioritate.

12 Găsește în text un adjectiv care prin sensul său nu poate avea grad de comparație.

13 Analizează, după modelul dat, următoarele adjective: *culturale, rezervată, special*.

Model: *artistic - adjectiv propriu-zis, simplu, gen neutru, număr singular (se acordă cu substantivul actul), rol de atribut, grad de comparație pozitiv.*

14 Creează o reclamă pentru un film preferat, având ca model textul-suport. Folosește substantive și adjective. Fii creativ și expresiv!

15 Redactează pentru portofoliu o întâmplare imaginară, pornind de la imaginea alăturată. Respectă regulile redactării unei astfel de compuneri!

16 *Ești în vacanță într-o altă țară și vizitezi un muzeu care prezintă primele sale cărți tipărite și primele obiecte de scris. Scrie un text de maximum 15 rânduri, în care să îți prezinți impresiile despre vizita la acest muzeu. Precizează într-o filă a portofoliului tău dacă găsești asemănări sau deosebiri între primele instrumente de scris și primele cărți tipărite din cele două țări.

17 Scrie în caiet, în 10-15 rânduri, o întâmplare reală, petrecută într-o librărie. Respectă regulile alcătuirii unui astfel de text!

EVALUARE

• Rezolvă cerințele.

- 1 În enunțul *A chemat-o pe Maria la masă.*, cuvântul *o* este:
a) pronume personal. b) verb auxiliar. c) articol nehotărât.
- 2 Precizează valoarea morfologică, persoana, genul și numărul pentru cuvântul *dumnealui* din enunțul *Cadoul de la dumnealui a fost apreciat.* Rescrie apoi enunțul înlocuind cuvântul *dumnealui* cu o formă potrivită a pronumelui personal.
- 3 În enunțul *Nouă ne place să lecturăm.*, cuvântul *nouă* este:
a) adjectiv propriu-zis. b) pronume personal. c) numeral cardinal.
- 4 Textul nonliterar descriptiv are ca modalitate de exprimare, deoarece
- 5 Precizează sensul cuvântului *acar* din enunțul: *Am mereu în geantă un acar.*
- 6 Textul utilizat de manual, dicționare, texte științifice se numește
- 7 Adjectivul din enunțul *Este o tigroaică atroce.*, este, din punctul de vedere al formei,
- 8 În enunțul *A făcut sacrificiul suprem.*, adjectivul se află la gradul de comparație:
a) superlativ absolut de superioritate.
b) nu are grad de comparație.
c) pozitiv.
- 9 Adjectivul subliniat din enunțul: *Copilul încurajat are încredere în el.*, este:
a) adjectiv provenit din forma verbală nepersonală de participiu, genul masculin, numărul singular.
b) adjectiv propriu-zis, genul masculin, numărul singular.

Se acordă 1 punct din oficiu și câte 1 punct pentru fiecare item.
Total: 10 puncte.

Unitatea 7 - Jocuri de copil

• Strategii de interpretare – interpretarea limbajului figurat (personificarea, comparația) • Strategii de comprehensiune: predicții, împărtășirea impresiilor de lectură • Atitudini comunicative: atenție și empatie • Stil: corectitudine gramaticală, respectarea normelor ortografice și de punctuație • Strategii de interpretare: răspuns afectiv, discutarea mesajului/mesajelor textului • Exprimarea adecvată a emoțiilor • Numeralul. Tipuri de numeral (cardinal, ordinal) • Interese și atitudini față de lectură • Limba standard. Normă și abateri • Recapitulare • Evaluare

Strategii de interpretare – interpretarea limbajului figurat (personificarea, comparația)

• Se dă fragmentul:

Copii eram noi amândoi

de Mihai Eminescu

Copii eram noi amândoi,
Frate-meu și cu mine.
Din coji de nucă car cu boi
Făceam și înhămam la el
Culbeci bătrâni cu coarne.

Și el citea pe Robinson,
Mi-l povestea și mie;
Eu zideam Turnul-Vavilon
Din cărți de joc și mai spuneam
Și eu câte-o prostie.

Adesea la scăldat mergeam
În ochiul de pădure,
La balta mare ajungeam
Și l-al ei mijloc înotam
La insula cea verde.

Din lut acolo am zidit,
Din stuful des și mare,
Cetate mândră la privit,
Cu turnuri mari de tinichea,
Cu zid împreșurată.

Și frate-meu ca împărat
Mi-a dat mie solie,
Să merg la broaște nempăcat,
Să-i chem în bătlăie -
Să vedem cine-i mai tare.

Și împăratul broaștelor,
C-un oacaca de fală,
Primi – porunci oștirilor
Ca balta s-o răskoale.
Și am pornit război.

Vai! multe broaște noi am prins
- Îmi pare chiar pe rege -
Și-n turnul negru le-am închis,
Din insula cea verde.
Spre sar-am făcut pace.

Și drumul broaștelor le-am dat.
Șăltau cu bucurie,
În balt-adânc s-au cufundat
Ca să nu mai revie.
Noi am pornit spre casă.

Atunci răsplata am cerut
Pentru a mele fapte -
Și frate-meu m-a desemnat
De rege-n miazănoapte
Peste popoare-ndiane.

Motanul alb cel vistier,
Mânzac cel chior ministru -
Când de la el eu leafa-mi cer,
El miaună sinistru.
Cordial i-am strâns eu laba. (...)

Ah! îmi îmblă ades prin gând
O cântare veche.
Parcă-mi țiuie-aiurind
Dulce în ureche:
Lume, lume și iar lume!

Dicționar

culbec, -i, s. m.: melc;

împresurat, -ă, adj.: cuprins din toate părțile; învăluit;

leafă, -uri, s. f.: salariu;

vistier, -i, s. m.: titlu dat marelui dregător care avea în grijă tezaurul țării, repartizarea și încasarea dărilor; persoană care purta acest titlu;

cordial, -ă, adj.: care pornește din toată inima; afectuos;

a țiu, vb.: a produce un sunet prelung, ascuțit;

oacaca, interj.: oac; cuvânt care imită sunetul broaștelor.

1 Completează corespunzător:

Fragmentul face parte din poezia _____, scrisă de _____ .
Poezia este formată din _____ strofe.

2 Fiecare strofă are: **a)** trei versuri. **b)** cinci versuri. **c)** șapte versuri.

3 Relația dintre cei doi frați era de:

a) prietenie și înțelegere. **b)** dușmănie și dispută. **c)** prietenie și ceartă.

4 Răspunde la următoarele întrebări:

• Ce amintire îți trezește autorul în această poezie?

• Care dintre cei doi frați crezi că este mai mare? De ce?

• Ai frați sau surori? Dacă da, cum vă petreceți timpul împreună?

5 Încercuiește litera **A** dacă sunt adevărate următoarele idei și **F** dacă sunt false:

A/F În poezie apar mai mulți copii.

A/F Clipele copilăriei sunt surprinse în natură.

A/F Animalele nu sunt regăsite în poezie.

A/F Anotimpul surprins în poezie este vara.

A/F A pornit un război între copii și broaște.

A/F Unul dintre frați a fost numit rege.

6 Precizează ce elemente fac parte din lumea reală.

7 Identifică elementele care nu fac parte din lumea reală, ci din cea imaginară!

8 *Explică oral semnificația titlului poeziei!

9 Ce alt titlu ai propune acestei poezii? Argumentează alegerea făcută!

10 Scrie câte o întrebare pentru fiecare dintre răspunsurile:

• Copiii făceau din coji de nuci un car cu boi.

• La car erau înhămați melci bătrâni.

• Cetatea era zidită din lut.

11 Unește cuvintele cu sens asemănător:

povestea

culbeci

lut

ținichea

împresurată

însulă

cordial

ostrov

înconjurată

tablă

argilă

melci

relata

afectuos

12 Unește cuvintele cu sens opus:

bătrâni

adesea

bucurie

acolo

fală

măhnire

modestie

țineri

aici

arar

13 Jurnalul triplu

Explică expresiile din tabel, apoi alcătuiește propoziții cu fiecare dintre acestea.

Expresia	Explicația expresiei	Propoziția
să merg la broaște ne-mpăcat		
ochiul de pădure		
cetate mândră		
cine-i mai tare		

14 Plecând de la conținutul textului, găsește însușiri pentru următoarele substantive: balta, stuful, cetate, turnuri, broaște.

15 Subliniază în text cuvintele: *mie, ochi, broască, război, cer, mare*. Formulează propoziții în care aceste cuvinte să aibă alte sensuri decât cele din textul poeziei.

16 Explică rolul semnelor de punctuație din următoarele versuri ale poeziei: *Copii eram noi amândoi* de Mihai Eminescu.

• *Vai! multe broaște noi am prins.*

• *Motanul alb cel vistier,
Mânzac cel chior ministru –*

17 Construiește enunțuri cu următoarele forme: *cea/ce-a; sau/s-au; săi/să-i; cel/ce-l*.

18 Identifică în text cuvintele care conțin grupurile de litere: *ce, ci, che* și *chi*. Pentru fiecare cuvânt precizează numărul de sunete și de litere.

19 Identifică, în text, o imagine vizuală și două imagini auditive.

20 Redactează în caiet o compunere de 15-20 de rânduri, în care să prezinți aventurile dintr-o zi din vacanța de vară, pornind de la versurile: *Copii eram noi amândoi, / Frate-meu și cu mine*.

21 Redă, printr-un desen, conținutul unei strofe a poeziei.

Joc didactic

Grupați-vă în echipe pentru a participa la **Competiția rimelor**. Fiecare echipă va scrie cât mai multe cuvinte ce ar putea rima cu următoarele substantive: **frate, cetate, împărat,ătălie, pace, ministru**.

22 Selectează personificările din poezia lui Mihai Eminescu și explică semnificația acestora.

23 Alcătuieste enunțuri în care următoarele cuvinte să intre în componența unor personificări: **vara, râul, pădurea, cărțile, turnul, soarele, vântul, codrul, salcâmii, trestia**.

23 Completează enunțurile de mai jos cu adjective și verbe care să personifice termenii pe care îi însoțesc.

- Brazii _____ crengile.
- Penarul _____ creioanele colorate.
- Ploaia _____ tot ținutul.
- Privirea câțelului _____ asupra mingii roșii.
- Lanterna _____ calea.

24 Asociază următoarelor substantive câte trei verbe care să indice acțiuni omenești.

ninsoarea: _____ ; _____ ; _____ ;
parcul: _____ ; _____ ; _____ ;
revista: _____ ; _____ ; _____ ;
bicicleta: _____ ; _____ ; _____ ;
florile: _____ ; _____ ; _____ ;

25 Utilizând mărcile adresării directe, construiește enunțuri prin care să personifici următoarele obiecte: **camionul, păpușa, trotineta**.

26 Completează spațiile libere cu termeni potriviți pentru a obține comparații.

- luna _____ ca _____
- iarba precum _____
- vara _____ ca o _____
- păsările ca niște _____
- _____ spicele de grâu
- caprele negre ca _____
- umbra _____ ca de _____
- soarele _____ și _____ ca _____
- ploaia _____ cât un _____
- nisipul fin asemenea _____

27 Completează tabelul de mai jos legat de exercițiul anterior.

Comparația	Termenul comparat	Termenul comparant	Asemănarea celor doi termeni
Cerul este ca o apă limpede și nesfârșită.	cerul	apă	limpezime, nesfârșire

28 Diagrama Venn

Citește fragmentele, apoi completează diagrama pentru a indica termenul de legătură, elementul comparat și elementul comparant.

• *Pe un deal răsare luna ca o vatră de jărat
Rumenind străvechii codri și castelul singuratic.*
(*Călin – file din poveste*, Mihai Eminescu)

• *Iată un voinic călare,
Alb ca fulgul de ninsoare.*
(*Poezie populară*)

• *Ostrovul izolat de lume
Ca un castel medieval.*
(**Pastel**, George Topîrceanu)

• *Harnică-i mândruța mea,
Subțire și mlădioasă,
Ca o floare de frumoasă.*
(**Poezie populară**)

comparat	termen de legătură	comparant

27 Precizează oral în ce constau asemănările comparațiilor din versurile de mai sus. Alege o comparație care-ți place mai mult și alcătuește un enunț cu aceasta.

28 *Alcătuește în caiet o compunere de 15-20 de rânduri, în care să descrii anotimpul preferat. În realizarea acesteia, trebuie să folosești trei comparații și cinci personificări. Subliniază-le!

Strategii de comprehensiune: predicții, împărtășirea impresiilor de lectură

- Citește primul fragment, apoi completează primele două rubrici ale tabelului următor. Vei completa ultima rubrică după ce citești fragmentul următor. Procedează la fel și cu celelalte fragmente.

Fragmentul 1

Era 1 septembrie 1659, când Robinson Crusoe se îmbarca spre Guineea. Fiind singurul supraviețuitor al unui naufragiu, Robinson ajunge pe o insulă necunoscută unde a trăit 28 de ani, două luni și nouăsprezece zile.

Ce cred că se va întâmpla? (predicția)	Ce argumente am?	Ce se întâmplă de fapt?

Fragmentul 2

Trecuseră douăzeci și trei de ani de când locuiam pe această insulă. Mă obișnuisem cu locurile și cu noul meu fel de viață, încât, dacă aș fi fost sigur că nu vine să mă tulbure niciun sălbatic, aici aș fi trăit fericit și liniștit toată viața, până când aș fi încheiat socotelile cu această lume.

Fragmentul 3

Izbutisem să-mi asigur și unele distracții. Vremea trecea mult mai ușor decât în primii ani petrecuți pe această insulă.

Ce cred că se va întâmpla? (predicția)	Ce argumente am?	Ce se întâmplă de fapt?

Fragmentul 4

Reușisem să-l învăț pe Poli, papagalul meu, să vorbească. Acum o făcea mai bine, mult mai clar, încât era o plăcere să-l ascuți. Poli a fost alături de mine aproape douăzeci și șase de ani. Nu pot spune cât o mai fi trăit, dar în Brazilia papagalii ajung și la o sută de ani. Pe insulă poate că mai sunt și astăzi câțiva Poli, care mai strigă încă după prietenul lor Robinson Crusoe. Nu doresc să ajungă nimeni acolo să-i audă, dar dacă totuși s-ar întâmpla, aș crede desigur că-l aud pe necuratul.

Un prieten credincios mi-a fost, timp de șaisprezece ani, și câinele care a murit de bătrânețe.

Fragmentul 5

Pe lângă mine, mai aveam și o droaie de pisici și doi-trei iezi, pe care îi hrăneam direct din mână.

Ce cred că se va întâmpla? (predicția)	Ce argumente am?	Ce se întâmplă de fapt?

Fragmentul 6

După un timp (**Robinson Crusoe**, fragment, Daniel Defoe)

1 Ce impresie ți-a creat lectura acestor fragmente?

2 Scrie, alături de colegul tău de bancă, o continuare a fragmentului.

- 3 Caută cartea în biblioteca școlii și completează ultima rubrică a tabelului final, după ce vei fi citit continuarea romanului **Robinson Crusoe**, scris de Daniel Defoe.

Atitudini comunicative: atenție și empatie

- 1 Găsește diferențele dintre cele două desene.

- 2 Prezintă profesia care te atrage. Precizează ce calități ale atenției presupune aceasta, din punctul tău de vedere. Realizează apoi un desen pentru portofoliu, care să susțină cele spuse de tine.

- 3 Povestește în caiet, într-o compunere de 10-15 rânduri, dacă ai ajutat vreodată pe cineva fără a aștepta ceva în schimb. Precizează când ai făcut acest lucru, unde s-a întâmplat și de ce ai făcut-o.

Joc didactic - Statistica

Împărțiți-vă în opt grupe. Fiecare grupă trebuie să completeze una dintre rubricile tabelului următor, doar ascultând textele date!

1. Vara este un sezon pe care eu îl ador. Umbreluțele, nisipul cald, soarele strălucitor ne-au adus anual bucuria de a trăi ce era mai reușit în natură. Voi savura din plin clipele estivale!

Briza mării va purta cu ea amintirile prețioase ale verilor iubitoare de mișcare și de viață intensă.

2. M-a privit din nou cu luare-aminte, ca și cum ar fi căutat ceva în mine.

– Tu nu știi să citești, nu-i așa? îmi zise el.

– Nu.

– Tu nu știi ce e o carte?

– Da. Oamenii iau cărți de la biserică, să citească în ele rugăciunile pe care nu le știu pe de rost. Am văzut și eu cărți, și încă tare frumoase!

(*Singur pe lume*, fragment, Hector Malot)

		Textul 1	Textul 2
Grupa I	substantive de genul feminin		
Grupa a II-a	substantive de genul masculin		
Grupa a III-a	substantive de genul neutru		
Grupa a IV-a	verbe la timpul prezent		
Grupa a V-a	verbe la timpul trecut		
Grupa a VI-a	verbe la timpul viitor		
Grupa a VII-a	adjective		
Grupa a VIII-a	pronume		

Joc didactic - Cum cred că te simți!

Sunt pregătite cartoane pe care sunt scrise emoții/stări. Acestea sunt așezate într-un bol. Împărțiți în echipe, copiii vor extrage, la întâmplare, câte un carton și vor încerca să redea starea/emoția respectivă, utilizând limbajul nonverbal. Ceilalți participanți la joc trebuie să ghicească, folosind formula: *Cred că X se simte...*. Fiecare copil-mim trebuie să spună ce ar face dacă ar descoperi că altcineva simte ca el.

Stil: corectitudine gramaticală, respectarea normelor ortografice și de punctuație

1 Explică folosirea semnelor de întrebare din prima replică a fragmentului literar de la exercițiul anterior 3.

2 Justifică utilizarea virgulei în replica: – Tu nu știi să citești, nu-i așa? îmi zise el.

3 Care este rolul semnelor de exclamație din ultima replică?

4 Precizează utilizarea liniilor de dialog în fragmentul citat.

5 Construiește două enunțuri în care virgula să marcheze și alte situații decât cele din textul dat.

6 Justifică utilizarea cratimei în structurile: M-a privit; nu-i așa.

7 Ce rol au parantezele în structura (*Singur pe lume*, fragment, Hector Malot)?

8 Scrie semnele de punctuație corespunzătoare următoarelor enunțuri:

Bună ziua Andreea

Bună ziua Moș Andrei

Andreea zise moșneagul Mara și Ionel au adus fragi din pădure Nu vrei și tu

Ba da Îmi plac la nebunie

Hai vino repede în casă

9 Scrie pentru portofoliu un text de 50-80 de cuvinte, pe o temă la alegere, care să conțină cel puțin unul dintre semnele de punctuație: punct, virgulă, semnul exclamării, semnul întrebării, puncte de suspensie, linia de dialog, două puncte. Scrie un titlu potrivit textului tău!

Strategii de interpretare: răspuns afectiv, discutarea mesajului/mesajelor textului

1 Înainte de a citi poezia de mai jos, explică, în 8-10 rânduri, ce sugerează titlul acesteia. Schimbă caietul cu al colegului tău/colegei tale și discutați potrivit impresiilor voastre.

• Se dă textul:

Concertul în luncă

de Vasile Alecsandri

În poiana tăinuită, unde zbor luciri de lună,
Floarea oaspeților luncii cu grăbire se adună,
Ca s-asculte-o cântăreață revenită-n primăvară
Din străinătatea neagră, unde-i viața mult amară.

Roi de flăcări ușurele, lucioli scânteitoare
Trec în aer, stau lipite, de luminărele-n floare
Răspândind prin crengi, prin tufe o văpaie albăstrie
Ce mărește-n mezul nopții dalba luncii feerie.

Iată, vin pe rând, păreche, și pătrund cole-n poiană
Bujorelul vioi, rumen, cu năltuța odoleană,
Frățiori și romănițe care se ațin la drumuri,
Clopotei și mazărele, îmbătate de parfumuri.

Iată frageda sulcină, stelișoare, blânde nalbe,
Urmărind pe busuiocul iubitor de sânuri albe.
Dediței și garofițe, pârguite-n foc de soare,
Toporași ce se închină gingașelor lăcrimioare. (...)

Ele merg, s-adună-n grupe, se feresc de buruiene
Și privesc sosind prin aer zburători cu mândre pene,
Dumbrăvenci, ganguri de aur ce au cuiburi de matasă,
Ciocârlii, oaspeți de soare, rândunele, -oaspeți de casă.

Mierle vii şuierătoare, cucul plin de îngâmfare,
Gaița ce imitează orice sunete bizare,
Stigleți, presuri, macalendri ce prin tufe se alungă
Și duioase turturele cu dor lung, cu jale lungă.

Iată, vin și gândăceii în hlamide smălțuite;
Iată grieri, iată fluturi cu-aripioare pudruite,
Și culbeci care fac coarne purtându-și casa-n-spinare...
La ivirea lor poiana clocotește-n hohot mare.

Iată-n urmă și albine aducând în gură miere...
Zburătorii gustă-n grabă dulcele rod cu plăcere,
Apoi sorb limpedea rouă din a florilor potire,
Șoptind florilor în taină blânde șoapte de iubire.

Dar, tăcere!... Sus pe-un frasin un lin freamăt se aude!...
Toți rămân în așteptare. Cântăreața-ncet prelude.
Vântul tace, frunza deasă stă în aer neclintită...
Sub o pânză de lumină lunca pare adormită.

În a nopții liniștire o divină melodie
Ca suflarea unui geniu pintre frunze-alin adie,
Și tot crește mai sonoră, mai plăcută, mai frumoasă,
Pân' ce umple-ntreaga luncă de-o vibrație-armonioasă.

Gânditoare și tăcută luna-n cale-i se oprește,
Sufletul cu voluptate în estaz adânc plutește,
Și se pare că s-aude prin a raiului cântare
Pe-ale îngerilor harpe lunecând mărgăritare.

E privighetoarea dulce care spune cu uimire
Tainele inimii sale, visul ei de fericire...
Lumea-ntreagă stă pătrunsă de-al ei cântic fără nume...
Macul singur, roș la față, doarme, dus pe ceea lume!

1 Unde are loc concertul?

2 Ce peisaj și ce moment/momente al/ale zilei este/sunt valorificat/-e în poezie?

3 Ce concert are loc în luncă?

4 Cine va concerta?

5 Din cine este format publicul?

6 Formulează ideea centrală a poeziei.

7 Ce semnificație are expresia **Din străinătatea neagră**?

8 Explică rolul punctelor de suspensie din structura **Lumea-ntreagă stă pătrunsă de-al ei cântic fără nume...**

9 Completează tabelul următor cu informații din text.

Personificări	Comparații	Imagini vizuale	Imagini auditive	Imagini olfactive

10 Care dintre elementele de la exercițiul 9 sunt cele mai relevante pentru exprimarea sensului poeziei? Argumentează!

11 Ce ți-a plăcut în acest text? Explică ce te-a impresionat: o imagine, un vers, o strofă, o idee. Argumentează alegerea ta!

12 Dacă ai fi scris tu această poezie, ai fi făcut vreo schimbare? Care ar fi aceasta?

Exprimarea adecvată a emoțiilor

1 Descrie cum te-ai simțit în diverse situații în care ai trăit frica, bucuria, furia, dezamăgirea, surprinderea.

Joc didactic - Să creăm!

Formați echipe de câte doi elevi, alegeți-vă o stare emoțională (fericire, dezamăgire, teamă, frică etc.) pe care s-o desenați printr-o figură pe câte un cartonaș. Prezentați apoi cartonașul în fața colegilor, punându-i să ghicească la ce v-ați gândit tu și colegul tău. Confirmați sau infirmați soluția dată. Descrieți emoția desenată și dați un exemplu de situație în care ați simțit-o.

Joc didactic - Emoție și mișcare!

Așezați-vă în cerc! Realizați cartonașe pe care să notați diverse stări: grabă, supărare, teamă, nesiguranță, plictiseală, curiozitate, încredere, veselie, optimism, fericire. Apoi fiecare copil trage un cartonaș, urmând să imite, prin limbaj nonverbal, emoția notată pe cartonaș.

Numeralul. Tipuri de numeral (cardinal, ordinal)

1 Subliniază cu o linie numerele cardinale și cu două linii numerele ordinale din următoarele proverbe:

- Când doi se ceartă, al treilea câștigă.
- O oră de adevăr valorează cât șaptezeci de ani de rugăciuni.
- Un prieten în viață este mult, doi înseamnă foarte mult, trei — aproape imposibil.
- Cine știe carte are patru ochi.
- Două minți gândesc mai bine decât una.

Sugestie! Spune și tu alte proverbe sau zicători care conțin numere.

2 Grupează pe coloane următoarele numere: șapte, cincisprezece, patru, patruzeci și trei, sută, nouăsprezece, treizeci și patru, două milioane.

Numere simple

Numere compuse

3 Scrie patru numere compuse, pornind de la numeralul cardinal **doi**.

4 Precizează ce sunt ca părți de vorbire cuvintele **un** și **o** din următoarele enunțuri:

- Copiii au văzut un film.
- A cumpărat o ciocolată și două banane.
- Un băiat și două fete merg la concursul de scrimă.
- Am ajutat o colegă la tema de la matematică.
- Un copil, doi adulți și două profesoare se aflau pe coridor.

5 Scrie cu litere numerele cardinale din enunțurile de mai jos.

- La ora 12 _____ prietenii s-au întâlnit la gară.
- Din cauza incendiului, poliția era în alertă de 24 _____ de ore.
- 18 _____ colegi au participat la olimpiada de astronomie.
- Incendiul a izbucnit la ora 14 _____ și 15 _____ minute.
- Volumul are 91 _____ de file.

6 Grupează pe coloane următoarele numere: **trei, patruzeci și șase, ultima, zece, întâiul, al patrulea, patruzeci, a cincea, prima, douăzeci și patru, al treizeci și treilea.**

Numere cardinale

Numere ordinale

7 Grupați-vă în două echipe și descoperiți prin ce se aseamănă și prin ce se deosebesc numerele cardinale de cele ordinale de la exercițiul anterior.

8 Construiește două enunțuri în care numerele cardinale și ordinale să îndeplinească, pe rând, rolurile de subiect și de atribut.

9 *Prezintă clasamentul final cu primele cinci locuri de la ultimul concurs sportiv urmărit de tine. Utilizând numerele ordinale, redactează pentru portofoliu o știre de ziar, de 10-15 rânduri, în care să prezinți locul obținut de fiecare echipă sau de fiecare sportiv/sportivă.

Interese și atitudini față de lectură

- 1 Lucrați în grupe de 5-7 elevi și imaginați un final pentru romanul **Robinson Crusoe** al lui Daniel Defoe, de minimum o pagină. În paralel, veți realiza și desene pentru povestirea voastră.
- 2 Din **scaunul autorului**, citiți în fața colegilor lucrările voastre. De asemenea, expuneți desenele realizate. Discutați și alegeți cele mai reușite lucrări.
- 3 **Portofoliu de vacanță** Citește romanul mai sus amintit și realizează **Harta cărții** în care vei preciza:
 - titlul textului;
 - autorul textului;
 - subiectul/tema cărții (întâmplările prezentate în succesiunea logică a apariției lor);
 - personajele;
 - secvențele care te-au impresionat cel mai mult;
 - sentimentele pe care le-ai avut când ai citit cartea.

Limba standard. Normă și abateri

- 1 Formulează câte două enunțuri cu fiecare cuvânt, accentuându-l diferit: **veselă, deși, voi, snopi, haină**.

- 2 Corectează următoarele enunțuri, apoi transcrie-le în caiet.
 - Să nu mai fi supărăcios!
 - Dute deți caută caietul de teme!
 - S-a ridicat după scaun.
 - Mașina are 100 de km la oră.
 - Andrei cântă cu vioara de mic.
 - Romanul care ni la recomandat nu este la bibliotecă.
 - Am chemat toți colegii.
 - Alex a rămas solitar cu ceilalți prieteni.
 - Fiecare dintre noi avem rostul nostru pe lume.
 - Acesta este cel mai bun program voluntar de curățire al spațiilor verzi.

RECAPITULARE

• Se dă fragmentul:

După un timp, alți doi papagali s-au împrietenit cu mine și i-am învățat și pe ei să vorbească destul de clar. Toți mă strigau Robinson Crusoe, dar niciunul nu o făcea așa de bine precum Poli, cu care am petrecut cel mai mult timp și îmi dădusem toată silința. Mai domesticisem și câteva păsări marine, despre care nu știam nici măcar cum se numesc. Le prinsesem pe țărm, le tăiasem aripile și acum făceau parte din ograda mea.

În jurul fortăreței, parilor plantați au început să le crească ramuri și s-au transformat într-o pădurice deasă. Aici trăiau și se înmulțeau păsările mele și-mi era mai mare dragul să le văd. Dacă n-ar fi fost sălbaticii care să mă bage în sperieți, aș fi fost foarte mulțumit de viața pe care o duceam.

(**Robinson Crusoe**, Daniel Defoe)

1 Găsește sinonimele următoarelor structuri, apoi formulează enunțuri cu acestea: **s-au împrietenit**, **clar**, **niciunul**, **îmi dădusem silința**, **să mă bage în sperieți**.

2 Identifică, în textul dat, antonime pentru cuvintele: **să tacă**, **nemulțumit**, **toți**, **scăpasem**, **neclar**, **acolo**, **puțin**.

3 Găsește în text un cuvânt care poate avea alte două sensuri și construiește enunțuri cu acestea.

4 Precizează rolul cratimei în structurile: **s-au (împrietenit)**, **și-mi (era mai mare dragul)**, **n-ar (fi fost sălbaticii)**.

- 5 Ce sentimente trăiește pe insulă eroul fragmentului? Încercuiește varianta/-ele corectă/-e!
- a) tristețe b) singurătate c) mulțumire d) fericire e) disperare

- 6 Ce structură din text te-a determinat să alegi varianta de la exercițiul anterior?

- 7 Completează următoarele structuri cu însușiri pentru fiecare personaj, astfel încât să obții comparații.

Poli _____ ca _____ ;
papagalii _____ precum _____ ;
Robinson _____ ca un _____ ;
sălbaticii _____ ca _____ .

- 8 Alcătuieste un enunț în care să prezinți animalul tău preferat, folosind procedeul personificării.

- 9 În text se găsește/găsesc:

a) un numeral cardinal. b) două numere cardinale. c) un numeral ordinal.

- 10 Introdu în enunțuri alte numere dintre cele studiate, formate de la cel găsit în text atât la genul feminin, cât și la genul masculin. Explică modul de formare!

- 11 Scrie trei numere ordinale în a căror alcătuire intră și numeralul găsit în text.

- 12 *Exprimă-ți opinia, în 6-8 rânduri, despre mesajul transmis de ultimul enunț al fragmentului.

- 13 Completează pentru portofoliu un ciorchine, folosind adjective și substantive, pentru a exprima sentimentele pe care le trăiește Robinson Crusoe pe insulă. În centrul ciorchinului notează: *Eu cred că Robinson Crusoe este/simte ...* .

Lucrează în echipă!

Realizați o carte a clasei în care să expuneți aventurile trăite de voi în vacanța trecută. Fiecare va avea la dispoziție o coală A4 pentru a-și povesti întâmplările. Puteți folosi desene sau fotografii din vacanță. După finalizarea acesteia, folosiți **Scaunul autorului** pentru a le citi colegilor cele trăite și împărtășiți-vă impresiile lăsate de această lectură.

EVALUARE

• Rezolvă cerințele.

- 1 Precizează felul numeralelor din următoarele enunțuri:
 - Trei dintre copii au alergat spre gară.
 - A șasea are o carte interesantă.
 - Douăzeci de copaci au fost salvați de la tăiere.
 - Primul de la start s-a calificat al treilea.
 - Cinci au primit cărți ca recompensă.
- 2 Subliniază forma corectă a numeralelor de mai jos.
 - patrusprezece/paisprezece
 - al optulea/al optâlea
 - al cincelea/al cincilea
 - douăzeci și trei/două zeci și trei
- 3 Precizează ce rol are numeralul în enunțul: **Cinci vor lipsi.**
 - a) atribut.
 - b) subiect.
 - c) alt rol.
- 4 Identifică adjectivele din enunțul: **Se simțea un aer călduț, parfumat sub un cer senin.**
- 5 Precizează care este termenul comparat și termenul comparant din structura: **marea verde ca iarba.**
- 6 În structura de la exercițiul 5, termenul de legătură este:
 - a) iarba.
 - b) verde.
 - c) ca.
- 7 Identifică personificarea din enunțul **Doarme trestia bolnavă.**
- 8 În enunțul **Copiii și-a cumpărat paișpe creioane colorat.,** sunt:
 - a) două greșeli.
 - b) trei greșeli.
 - c) o greșeală.
- 9 În ce situații consideri că este bine să îți dezvălui emoțiile? Argumentează, în 8-10 rânduri, alegerile tale.

Se acordă 1 punct din oficiu și câte 1 punct pentru fiecare item.

Total: 10 puncte.